

גמרא רש"י
מחולק חנים
לזיכוי הרבים

תמצית הדף

סיכומים קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גיליון 85 | מסכת ביצה | תשרי ה'תשפ"ב

חדש -
מבחני לדעת
גם בעמדות
נדרים פלוס

הקדמה למסכת ביצה

דיני מלאכה ביו"ט נלמדים מדכתיב "מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם, אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם". והיינו שעשיית מלאכה אסורה ביו"ט כמו בשבת, מלבד מלאכת אוכל נפש שהיא מותרת ביום טוב. וכתב הרמב"ם (תחילת הלכות יום טוב) ששתי ימים האלו שאסור הכתוב בעשיית מלאכה, שהם ראשון ושביעי של פסח, וראשון ושמיני של חג הסוכות, ויום חג השבועות, ובאחד אסורים בכל מלאכת עבודה חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה שנאמר "אך אשר יאכל לכל נפש וגו'". וכל השבות ממלאכת עבודה באחד מן הרי קיים מצות עשה שהרי נאמר בהם "שבתון" כלומר שבות, וכל העושה באחד מהם מלאכה שאינה לצורך אכילה, כגון שבנה או הריס או ארג וכיוצא באלו, הרי בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר "כל מלאכת עבודה לא תעשו", "כל מלאכה לא יעשה בהם", ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה. עכ"ל.

ישנם כמה מחלוקות מה נכלל ב"מלאכת אוכל נפש":

א' שיטת בית הלל (י"ב). שמוותר לעשות מלאכות ביו"ט גם דברים שאינם לצורך אוכל נפש, דאמרינן מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי **שלא לצורך**, ולב"ש לא אמרינן מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. ונתלקו הראשונים בדת בית הלל אם התיר זה נאמר דזיקא לצורך יו"ט, או גם שלא לצורך כלל, ו"א שרק לצורך מצוה מותר.

ב' שיטת בית הלל (כ"א): שמוותר להמם מים לצורך רחיצת רגליו, שזה **צורך הגוף** אבל אינו צורך אכילה, וב"ש אוסרים. ונתלקו הראשונים שם בטעמא דב"ש וב"ה.

ג' לחכמים (כ"ב): אסור לעשות מלאכה ביו"ט עבור הנאות שאינם **שוות לכל נפש**, כגון הנחת בשמים על גבי חגלים לריח טוב, שיש בזה כבוד והבערה, ורובן גמליאל מתיר.

ד' רבי יהודה מתיר לעשות מלאכה ביו"ט לצורך **מכשירי אוכל נפש** שא"א לעשותם מערב יו"ט, דכתיב "הוא לבדו יעשה לכם", לכך לרבות מכשירי אוכל נפש, ו"הוא" למעט מכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותם מערב יו"ט. ולת"ק ממעטים מה"א גם מכשירים שא"א לעשותם מערב יו"ט. (כ"ח).

עוד מצינו מחלוקת ב"ש וב"ה (י"ט). להביא עולת ראה ביו"ט, או שאסור מפני שזה **צורך גבוה**. עוד מצינו שרבי יוסי הגלילי (כ"א) אוסר לעשות מלאכה **לצורך בהמה**, ורבי עקיבא מתיר.

אלו מלאכות לא הותרו לצורך אוכל נפש - בגמרא ג. מבואר שפירות שנשורו ביום טוב אסורים גזירה שמא יתלוש, ומבואר שתלישה (שזה מלאכת קוצר) אסורה ביום טוב, עוד מבואר (י"ג): שמלאכת צידה אסורה ביום טוב, ומבואר שיש מלאכות שהם אסורות גם לצורך אוכל נפש. והתוס' (ג. סוף ד"ה גזרה) מביאים בזה דברי הירושלמי שדורש מדכתיב "אך אשר יאכל לכל נפש" וסמך ליה "ושמרתם את המצות" שרק מלאכות הצריכות שימור במצה והיינו מלישה ואלך, מותרות ביו"ט, או שיש מיעוט מיוחד לאסור קצירה ביום טוב. ורש"י בתחילת פרק אין דין (כ"ג): מבאר שאסור לצוד ביו"ט מפני שרק מלאכות שיש חשש הפסד אם יעשו אותם ביו"ט הותרו, אבל צידה שאין קלקול אם יצוד מערב יו"ט אסור. ובתוס' שם הקשו שרק במכשירי אוכל נפש יש חילוק בין אפשר לעשותם מאתמול לא"א לעשותם מאתמול, ולכן ביאר שאסור לצוד משום דמי לצירה. ויש ראשונים שכתבו שהתורה לא התירה מלאכות שדרך בני אדם לעשותם בכמות גדולה לימים רבים, אפילו אם עושה אותם לצורך היום, ו"א שדברים שדרך לעשותם לימים רבים מותרים מדאורייתא ואסורים מדרבנן, (והכללים בזה להלכה נתבארו בשו"ע סימן תצ"ה).

דיני יום טוב מדרבנן -

מוקצה ביו"ט - גם ביום טוב יש איסור מוקצה, והיינו שאסור לטלטל דברים שאינם ראויים לשימוש או דברים שהאדם הקצה דעתו מלהשתמש בהם. ובמסכת זו (ט. - י"ב). נתבאר דיני מוקצה ביום טוב בהרבה אופנים, ובעיקר מדובר על דברים שלא שייכים בשבת, כגון באיזה אופן הגוזלים שבשוכן אינם מוקצה ומותר לשוחטם ביו"ט ולאכולם. (שם). טלטול בעלי חיים שניצודו ביו"ט, ומה הדין בספק. (כ"ד). אלו עצים נחשבים עומדים להסקה ומותר לטלטלם ולהשתמש בהם ביו"ט, והאם מותר להשתמש ביו"ט בעצים העומדים להסקה עבור שימושים אחרים. (ל. - ל"ג).

ובגמ' (ב') מבואר ש"א שאיסור מוקצה ביו"ט חמור יותר מאשר בשבת, כיון שהשבת חמורה לבני אדם ואין חשש שילולו בה, ויו"ט אינו חמור לבני אדם ולכן חכמים אסרו בו יותר כדי שלא יבואו לזלזל בו.

דברים נוספים האסורים ביו"ט מדרבנן -

המשנה (ל"ו): מביאה שכל דבר שנאסר בשבת מדרבנן אסור לעשותו גם ביום טוב, כגון האיסורים לעלות לאילן או לרכב או לשוט, ואפילו דבר שיש מצוה בעשייתו אסור ביו"ט כמו בשבת. כגון להקדיש, או להפריש תרומות ומעשרות, או לדון, או לקדש אשה. ובגמ' (כ"ו): מתבאר אם ראת מומי בכור ביו"ט אסורה מפני שנראה כדן דין ביו"ט.

יש דברים שאסרו חכמים ביו"ט משום **טירחא**, אף שעצם המלאכה מותרת, כגון כסוי דם כוי בעפר. (ח:). השחוח סכין ותיקון שפוד באופנים מסוימים. (כ"ח:). ובתחילת פרק משילין מבואר שחכמים התירו לטרוח ביו"ט באופנים מסוימים כדי להציל מהפסד. (ל"ה:).

כמו כן יש דברים שאסרו חכמים ביו"ט באופנים מסוימים משום **עובדין דחול**, כגון הבאה לעיר של בהמה שנשחטה בשדה, יציאת סומא במקלו או רועה בתרמילו, הוצאת אדם נכבד על כסא. (כ"ו:). נשיאת משאות. (ל:).

כמו כן יש דברים שאסרו חכמים ביו"ט משום **תיקון כלי** או שנראה כמתקן כלי, כגון הפרשת תרומות ומעשרות. (י"ב:). טבילת כלים. (י"ח:). מחלוקת אם מותר לסמוך ביו"ט. (י"ט:). עשית נר ותיקון הפתילה (ל"ב:). קטימת עצים ושבירת הבית. (ל"ג:).

כמו כן פסיקת מחיר בהמה אסור ביו"ט. (כ"ז:). ויש אוסרים גם שקילה והשחוח סכין ובדיקת סכין שחיתש ע"י חכם (כ"ח:), וכן מדידה אסורה ביו"ט. (כ"ט:). וכן הדלקת אש חדשה אסורה משום מוליד (ל"ג:). וכן אסור ללבן רעפים ביו"ט. (ל"ד:).

יש דברים שמוותר לעשותם רק בשנינו, כגון שחיקת מלח (ד"ד). ברירה (ד"ד:).

ניתן להשיג את גליונות תמצית (דף היומי, משנה ברורה, ספרי מוסר, חפץ חיים ואהבת חסד) ואת מבחני "לדעת" (דף היומי, חפץ חיים, ואהבת חסד) בלמעלה ממאה נקודות הפצה ברחבי הארץ, או במייל A0527692282@gmail.com.

ניתן לשמוע את נקודות ההפצה בטלפון 0737-289669 שלוחה 4. כמו כן ניתן להתעדכן על תאריך הגעת הגליונות לנקודות ההפצה בטלפון הנ"ל.

בס"ד הודפסו עד כה חוברות סיכומי תמצית כדלהלן -
משנה ברורה חלקים א' ב' ג' ד' ה'.

-תמצית הש"ס ברכות מועד, נשים, נזיקין, קדשים נדה.
-תמצית גפ"ת ברכות, שבת, עירובין, פסחים, יומא, סוכה, יבמות, כתובות, נדרים, גיטין, קידושין, בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא.
-תמצית ספרי מוסר.
-תמצית תנ"ך.
נקודות מכירה ברחבי הארץ. לפרטים 0527692282.
ניתן לרכוש את 4 חלקי תמצית הש"ס על כל הש"ס במחיר 100 ₪ כולל משלוח בטלפון 0537125663.

פינת הריביות

נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

"אף מי שאינו נוהר מפת של כותים, בעשיית צריך לזהר" (טוש"ע סי' תרג). לנוכח הלכה זו משתאה הלומד לדעת מאי מעליותא איכא בזה, דכיון שיודע שאחר עבור הימים הנוראים יחזור למנהגו כמאז הרי שאין זו דרגתו, ומודע לנהוג הנהגה חיצונית שאינה מתאימה למצב נפשו הפנימי.

ויש לפרש דהנה השפעת ימים אלו על כל השנה נובעת מכך שהם שרש השנה, ומכאן היראה הגדולה לתקן ולהתעלות כמה שיותר, כי כל חסרון בשורש אחריתו מי ישורנו, כידוע מ'אחר' שאחריתו נבעה מחיסרון בשורש שאיפת אביו לגדלו לתורה, שלא היה לש"ש (ילקוט"ש קהלת תתקעד).

והנה מצב הנפש מקביל למצב הזמן, וממילא בימים אלו גם האדם נמצא בדרגה שורשית, ועל כן זוהי אכן ההנהגה המתאימה והמחוייבת לפי הדרגה בה הוא שרוי.

אמנם, אחז"ל (אבות א' יז) לא המדרש עיקר אלא המעשה, והעיקר הוא להוציא את ההתעוררות מהכח אל הפועל, וכך דרוש דורשי רשומות עה"פ בשה"ש 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' - תיעשה חפץ, כלומר לקבוע קיום להתעוררות ע"י הפיכתה למציאות מוחשית ע"י מעשה (יעו"ב בהאמונה והבטחון לרמב"ן פי"ט).

מתוך כך רואים אנו לנכון לתת חלקנו לשוב ולעורר בדבר שהמכשלה עלולה להיות מצויה בו מבלי משים, בענייני ממון שבין בנים להוריהם - מחמת הרצון לעזור להורים לקיים התחייבותם ב'תנאים', ואשר גדולי הפוסקים ראו חשיבות רבה למצוא לזה תקנה ולפרסמה.

המנהג הרווח בקשרי שידוכין הוא שהמחותנים מתחייבים לסייע לזוג הנישא בתחילת דרכו, כל אחד מהמחותנים מתחייב לתת לזוג סכום מסויים, ומעתה הרי הוא עליו חוב ממון גמור לשלמו לזוג.

והנה מצוי הדבר שלא קל להורים לשלם לזוג את הסכום כולו בבת אחת, ומבקשים למצוא דרך לפרוס את התחייבותם לתשלומים. לצורך כך ישנם לא מעט מקרים בהם הזוג לוקח הלואה בנקאית בהיתר עיסקא לצורך קיום התחייבות ההורים, וההורים משלמים לזוג כפי התשלומים שהזוג משלם לבנק על ההלוואה.

אלא שמאחר ובגין העסקה יש תוספת תשלום מעבר לקרן ההלוואה הבנקאית (ריבית' בלשון הבנק), שאותה על הזוג לשלם לבנק, מסוכם מראש שההורים - שעבורם נלקחה ההלוואה - ישלמו לזוג גם את הריבית' שמשלם הזוג לבנק.

וכאן מבלי משים עלולים להכשל ח"ו באיסור ריבית קצוצה - במדידה ולא יתנו לבם לחתום על הית"ע בין ההורים לבין הזוג, שהרי פריסת החוב שפורס הזוג להורים הרי הוא כהלוואה גמורה (תוס' קידושין ו:). שמלואה הזוג להורים, וממילא הסיכום לתוספת התשלום הרי הוא קציצת ריבית על ההלוואה.

המשך בעמוד הבא

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617

חדש - קבלת גליונות תמצית ומבחני לדעת

גם בפקס

טלפון 0799-414144

כמו כן בראש השנה ה'תשפ"ב מתחיל מחזור חדש במבחני "לדעת" ללומדי "חפץ חיים" ו"אהבת חסד" עם הגרלות, ניתן לעשות את המבחן בטלפון 0737-289669.

או בנדרים פלוס

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח אושר בכבוד'

ואמנם מותר ללווה לשלם למלווה על הוצאות שהיו לו בגין ההלוואה, כגון עמלה על משיכת הכסף מהבנק עבור ההלוואה, או תשלום נסיעות וכד', אך כאן הלא התשלום לבנק הוא מחמת רווחים מהעסקה כמסוכם, ואינם הוצאות [ואם ההלוואה היא מבנק גוי בלי הית"ע וחוזר הוזג ומלווה להורים ודאי אסור להם לשלם הריבית כמבוי ביו"ד קסח א].

המכשילה הזאת - של פריסת הלואה להורים ע"י הוזג - אם כי פחות חמורה, מצויה גם באופן אחר, שההורים מסדרים לזוג הלוואה מגמ"ח ע"י מתן תרומה לגמ"ח, שהיא כשלעצמה מותרת, דלא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מלווה למלווה (ב"מ סט: יו"ד קס יג), אולם אם בגין ההלוואה שסודרה לזוג יפרוס הוזג להורים את ההלוואה, נמצא שההורים הרי הם כלווים בעקיפין מהולאת הגמ"ח ששילמו עליה ריבית. מקרה מעין זה הגדיר הבינת אדם (אות ג) 'הערמת ריבית'.

בכדי למנוע חששות אלו ישנה עצה פשוטה לקבוע מראש בשעת ה'תנאים' שבמידה ותסודר הלואה לזוג, או שהוזג עצמו יקח הלוואה בנקאית, אזי מתברר למפרע כי התחייבות הצדדים אינה לשלם בנת אחת את הסכום המסוכם, אלא לשלם לזוג בתשלומים כפי התשלומים שהוזג יצטרך לשלם, ובתוספת ה'ריבית' ככל שתחוייב מהוזג ע"י הבנק.

באופן זה נמצא שהוזג אינו פורס להורים התחייבותם, אלא כך היתה ההתחייבות מראש - לשלם בתשלומים, וא"כ אין שום יחס של 'לווים' בין ההורים לזוג, ואין כל חשש שנחשבים לווים בעקיפין מהגמ"ח שתרמו לו, וכן מותר להורים לשלם לזוג את ה'ריבית' שהוזג משלם לבנק, באשר מתברר למפרע שזה היה סך התחייבותם מראש [ודמיא לדין 'דוניית חתנים' (יו"ד קעז טו)].

בכדי למנוע תקלות אלו גמ"ח אושר בכבוד תיקן נוסח 'שטר זכרון דברים המהודר' שנערך בהדרכת רבני ועד ההלכה 'גלאט הון', ובהתייעצות עם גדולי הפוסקים, ובו גם מעלות נוספות שאין כאן המקום לפרטם. ניתן להשיגו חינם ע"י פניה למושרדי הגמ"ח.

יה"ר שזנכה להשתייך באמת לחידוש מלוכת מלכו של עולם, לליבון חטאינו כשלג וכצמר, לחסות בצילא דמהימנותא בבהירות היחס הנכון אל החומר - שאינו אלא נטפל אל הקדושה כפסולת גורן ויקב, להקרבת פרי החג כנגד אוה"ע המתמעטים והולכים, ולעומת זה קול השופר הולך וחזק מאוד בקרבנו, עדי נזכה להזמנת בוראנו ית' בשמיני עצרת להיות בני חורין מכל השעבודים – נשמח אני ואתם'.

ביעודם ובכרכתם של מרגן ורבגן גדולי ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617

עוד מדיני יום טוב-

עירוב תבשילין - בתחילת פרק שני (טו: - יז): מתבארים דיני עירוב תבשילין, והיינו שלמרות שבמדאורייתא מותר לבשל וכדומה ביו"ט עבור שבת אם יו"ט חל בערב שבת, מ"מ חז"ל אסרו לעשות זאת אא"כ הוא מניח עירוב תבשילין, והיינו לבשל מערב יום טוב מעט עבור השבת. ובסוגיה שם יבואר טעם ודיני תקנה זו.

תחומין - אע"פ שלב"ה מותר להוציא ביום טוב מרשות לרשות, מ"מ יציאה מחוץ לתחום אלפים אמה אסורה גם ביום טוב, וכן חפצי האדם קונים שביתה במקומו ואיסור להוציאם מחוץ לתחומן, והגמרא (ל"ו - מ). מאריכה לבאר היכן נקבע תחומם של דברים שונים שהם של שותפין או הפקר או שהבעלות עברה מאחד לשני, וכן דיני תחומין בשלהבת שאין בה ממש, או במים שהם ניידי.

יו"ט שני של גלויות - בזמן שבי"ד קידשו את החודש (עד לקראת סוף תקופת האמוראים קידש השני תיקון את לוח השנה) היו צריכים לברר בכל חודש אם בי"ד קידשו את החודש ביום ל' של החודש הקודם או ביום הלא", ויש בזה נ"מ לקביעת המועדות, ובמקומות הרחוקים

מירושלים שלא הספיקו לברר דבר זה לפני יו"ט היו נוהגים ב' ימים מספק, וגם בזמננו נשאר בחז"ל הדין של יו"ט שני של גלויות. והגמרא (ד:)דנה אם שני הימים הם קדושה אחת כיום אחד ארון, או שאחד מהם חול, ונ"מ בדיון ביצה שנוגדה בראשון אם היא מותרת בשני, וכן הגמרא דנה אם היום השני של ראש השנה חמור יותר משאר ימים טובים של גלויות (כיון שעד שמקדשים את החודש לא יודעים אם אותו יום הוא יום טוב, וכבר בזמן המקדש נהגו שאם באו עדים על המולד מן המנחה ולמעלה היו נוהגים קדושה ב' ימים). עוד נבאר בגמרא (ו.) שמותר לישראל להתעסק בקבורת מת ביו"ט שני.

מסכת ביצה:

אכילת ביצה שנולדה ביום טוב

משנתנו עוסקת בדין ביצה שנולדה ביו"ט, שנחלקו ב"ש וב"ה אם מותר לאוכלה ביו"ט. הגמרא תולה דין זה בכמה דברים:
א' אם התרנגולת עומדת לשחיטה ולאכילה א"כ התרנגולת עצמה אינה מוקצה, ויש מקום לחתוי את הביצה מפני שהיא יצאה מדבר שאינו מוקצה, אבל תרנגולת העומדת לגדל ביצים שהיא מוקצה יש מקום לאסור את הביצה משום שגם היא מוקצה.

ב' רבי שמעון לית ליה מוקצה (בחוב המקרים), ורבי יהודה אית ליה מוקצה, וצריך לברר כמו מי סוברים ב"ש וב"ה, ובאלו מקרים גם ר"ש מודה שזה מוקצה, והאם יש בזה חילוק בין שבת ליום טוב.

ג' יש בגמרא ד' ביאורים מה המחלוקת אם הביצה מותרת באכילה, לרב נחמן המחלוקת היא בדיני מוקצה ונולד. לרבה המחלוקת היא האם יש דין הכנה והיינו שהאוכל בשבת או יו"ט יהיה מוכן לפני שבת או יו"ט. רב יוסף מבאר שלב"ה חז"ל אסרו ביצה יחד עם מה שאסרו פירות תנושרים בשבת ויו"ט. ורב יצחק מבאר שלב"ה חז"ל אסרו ביצה יחד עם מה שאסרו משקין שזבו בשבת ויו"ט.

ב. מתני' - ביצה שנולדה ביום טוב, לפי בית שמאי מותר לאוכלה בו ביום, ולפי בית הלל אסור לאוכלה. ולהלן יבואר באיזה תרנגולת השננה מדוברת, ומדוע לב"ה אסור לאוכלה, ובמה נחלקו ב"ש וב"ה.

מתי התרנגולת והביצה הם מוקצה - תרנגולת העומדת לגדל ביצים ולא לאכילה הרי היא מוקצה, וא"כ אף הביצה שנולדה ממנה היא מוקצה, וזה תלוי במחלוקת רבי יהודה ור"ש אם יש איסור מוקצה, וכדלהלן. וביצה של תרנגולת העומדת לאכילה, לכאורה מעיקר הדין הביצה מותרת ביו"ט דאוכלא דאיפרת היא -אוכל שנפרד מאוכל.

ביאור רב נחמן במחלוקת ב"ש וב"ה -

רב נחמן מבאר שנחלקו ב"ש וב"ה בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ובעיקר דין מוקצה, שבית הלל סוברים כרבי יהודה שיש איסור מוקצה, וממילא יש גם איסור נולד, וב"ש סוברים כר"ש דלית ליה מוקצה כדאיתא בשבת מ"ד. מותר השמן שבנר ובעקרה אסור ור"ש מתיר, וה"ה דלית ליה נולד.

הגמרא שואלת שבשבת מבואר שלב"ש מותר להגביה מהשולחן עצמות וקליפין שאינם ראויים לאכילה, ולא חיישין למוקצה, ולב"ה אסור לטלטלם בדיים מפני שהם מוקצה, אלא מסלק את הטבלה כולה שיש תורת כל עליה ונמנעה. ואמר בזה רב נחמן שאנו אין אנו סוברים כמשנה זו שב"ה לחומרא, אלא ב"ש סוברים במוקצה כר"י האוסר וב"ה מקילים כר"ש, וכדמצינו שסתם משנה לגבי שבת מתירה מוקצה (-מחתכים את הדלועים התלושים לפני הנבילה (ולא אמרינן שזה טירחה שלא לצורך), ואת הבהמה שתננלה בשבת לפני הכלבים למרות שבבין השמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים, וכיון שהחלק סתם משנה משום שרבי שנאה בסתם לומר שכן הלכתה, כיון הלכה כב"ה, אמורים שב"ה סוברים כר"ש.

הגמרא מתרצת שבשבת כין שהיא חמורה לא יבואו לזלזל בה אם נתיר מוקצה, ולכן מתירים ב"ה לסלק מעל השלחן עצמות וקליפין, אבל ביו"ט אם נתיר מוקצה יבואו לזלזל ביו"ט, וע"כ אסרים ב"ה מוקצה ביו"ט, וכדמצינו שסתם משנה לגבי יו"ט אוסרת מוקצה (- אין מבקעים עצים ביו"ט מן הקורות הסדורות זו ע"ג זו בקרקע ועומדות לבנין, או מן הקורה שנשברה ביו"ט אע"פ שמעכשיו היא עומדת להסק, דהואיל ואתקצאין בן השמשות אתקצאי לכוליה יומא).

ג. ואין להקשות א"כ למה המשנה לא אומרת שנחלקו בתרנגולת עצמה, ד"יל שבאה המשנה לחדש שבית שמאי מתירים אפילו בביצה שזה נולד, וחיידוש זה עדיף מאשר לחדש שב"ה אסרים אפילו בתרנגולת שזה מוקצה, דכח דהתירא עדיף – מפני שהמתיר סומך על שמועתו ואינו ירא לחתוי, אבל האוסר יכול לאסור אף שאינו אסור בודאי.

אך קשה א"כ למה המשנה לא אומרת שנחלקו גם בתרנגולת וגם בביצה. (ומהאי טעמא האמוראים דלהלן מבארים את המשנה באופן אחר. ג.).

ביאורים נוספים במחלוקת ב"ש וב"ה -

רבה מפרש את המשנה בתרנגולת העומדת לאכילה, ונחלקו אם יש בזה איסור **משום הכנה**, דביצה שנולדה הוכנה מאתמול, וכתוב 'והיה ביום השישי והכינו' -וסתם יום שישי הוא חול, ואחשיבה רחמנא

לסעודת שבת לומר שחול מוכין לשבת ואין יו"ט מוכין לשבת ואין שבת מוכינה ליו"ט דיו"ט נמי איקרי שבת, וילפינן שאף דבר שהוכן בידי שמים אסור, דבעינן סעודות שבת ויו"ט יהיו מוכנות מבעוד יום בחול, ו"והכינו" היינו הזמנה, כגון מכאן אני אוכל למחר, דאי משום הכנה ע"י בישול ואפיה הא כתיב בהדיא "את אשר תאפי אפיו", ולכן ביצה שנולדה ביו"ט שלאחר השבת אסורה, וגוזרים יו"ט שאחר חול אטו יו"ט שאחר השבת, ושבת אטו שבת שאחר יו"ט, אבל סעודת חול לא חשיבא ולא הצריכה תורה להזמינה מבעוד יום, ולכן אין לאסור ביום ראשון ביצה שנולדה בשבת. ואמנם השוחט תרנגולת ביו"ט שלאחר השבת ומוצא בה ביצים ממורות, ומותרות אפילו ביו"ט שאחר השבת (דבסתם יו"ט בלא הכי אין לגזור, דהוי גזירה לגזירה, וכתוב "ושמרתם את משמרת" עשו משמרת למשמרת, ולא משמרת למשמרת), דביצים גמורות במעי אמן היא מילתא דלא שכיחא, ולא גזרו בה רבנן. ושאר האמוראים לא מתרצים כרבה, משום דלית להו איסור הכנה.

רב יוסף מפרש את המשנה שב"ה אוסרים ביצה שנולדה ביו"ט כמו שאסרו **פירות הנושרים** גזירה שמא יעלה ויתלוש ועיבור על מלאכה דאורייתא של קוצר, ולא הוי גזירה לגזירה, דכולה חדא גזירה היא שאף ביצה שנולדה נאסרה יחד עם פירות, דאף היא פרי הנושר, אע"פ שבה עצמה לא שייך יעלה ויתלוש.

ג. ר' יצחק מפרש את המשנה שב"ה אוסרים ביצה שנולדה ביו"ט כמו שאסרו משקין שזבו בו ביום גזירה שמא יסחוט, וסחיטה היא תולדה של מלאכת דש, שפירוק המשקין מתוך הזג דומה לפירוק תבואה מתוך הקט, וביצה נמי יצאה ממקום שהיתה בלועה בו, ולא הוי גזירה דכולה חדא גזירה היא (-כמו שנתבאר לעיל). אבל אין שייך לאסור את הביצה יחד עם פירות הנושרים, מפני שהפירות הם גלויים וביצה ומשקין שזבו אינם גלויים. (ורב יוסף סובר שאין לאסור ביצה יחד עם משקין שזבו, כיון שהביצה והפירות הם אוכל ולא משקה).

שיטת רבי יהודה בביצה שנולדה ובמשקין שזבו - אסור לסחוט פירות כדי להוציא מהם משקין, ואם יצאו מעצמם, לרבנן אסורים, ורבי יהודה מתיר בעומדים הפירות לאכילה, דאוכלא דאיפרת הוא ואין לחוש בהם שמא יסחוט, ואוסר בעומדים לסחיטה.

רבי יוחנן שואל א"כ למה רבי יהודה מתיר לאכול ביו"ט שני ביצה שנולדה ביו"ט ראשון, ומשמע שביו"ט ראשון אסורה. הגמרא מוכיחה מדברים אלו שרבי יוחנן סובר שהאיסור בביצה הוא כמשקין שזבו, כרב יצחק. (עוד מתיר רבי יהודה להתנות על כלכלה של פירות ביו"ט ראשון של ר"ה, שאם שכת לעשרם מערב יו"ט, ואסור לעשר ביו"ט, מעשר בשני הימים בתנאי שרק אם היום חול הל המעשר, ולאוכלם ביו"ט שני שממה נפשך הפירות מתוקנים, דאחד הימים הוא חול).

רבי יוחנן מותרץ שהשיטות מוחלפות, ורבי יהודה אסר משקין שזבו גם בפירות העומדים לאכילה.

ג. לרבינא רבי יהודה מתיר ביצה אף באותו יו"ט (ולדבריהם דרבנן קאמר שיתירו ביו"ט שני דשתי קדושות הם, ורבנן סוברים דקדושה אחת היא דשאר יו"ט שני נתקן על הספק, אבל ר"ה אף בזמן ב"ה היו עושים ב' ימים אם באו עדים מן המנחה ולמעלה).

לרבינא בריה דרב עולא רבי יהודה לטעמיה דס"ל איסור מוקצה, ואוסר הביצה משום דאיירי בתרנגולת העומדת לגדל ביצים.

ביצה שנולדה ביו"ט או בשבת אסורה בטלטול, אבל מותר לכפות עליה כלי כדי שלא תשבר לאפקי מו' יצחק ססובר שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת, דלדבריו איירי בצריך למקומו של כלי.

דין ספק ורוב באיסור ביצה שנולדה ביו"ט

לעיל נתבארו כמה דרכים למה ביצה שנולדה ביו"ט אסורה באכילה ביו"ט. הגמרא דנה מה הדין כשיש ספק אם הביצה נולדה ביו"ט או מערב יו"ט, או בספק טריפה, ומה הדין כשנתערבה בביצים מותרות, ודבר זה תלוי האם איסור הביצה הוא מדאורייתא או מדרבנן, וכן בדיו דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, וכן במחלוקת לגבי מה נחשב דבר שבמניין שאין בו ביטול מחמת חשיבותו, וכדלהלן.

ביצה סספק נולדה ביו"ט ספק בחול מבואר בברייתא שהיא אסורה מספק, ואם נתערבה באלף כולם אסורות. הגמרא אומרת שלרבה שאיסור הביצה הוא משום הכנה ניחא, דספק דאורייתא לחומרא, ואם נתערבה באלף כולם אסורות משום שדבר שיש לו מתירין אפילו באלף אינו בטל. ולרב יוסף רב יצחק דאיסורה משום גזירה, א"כ היא מותרת בספק, דספיקא דרבנן לקולא, (והברייתא מדברת בביצה שהיא ספק טריפה וכדלהלן).

ולהלן ד. מבואר שלרב אשי גם ספק ביצה שנולדה ביו"ט אסורה אף שזה דרבנן, דהוי דבר שיש לו מתירין שאינו בטל אפילו באלף אפילו באיסור דרבנן, והחמירו בזה רבנן שלא יאלל באיסור ע"י ביטול, כיון שאחר זמן יוהי מותר בודאי, וכמו שמחמירים בביתול מחמירים גם בספק.

ביצה שהיא ספק טריפה (-ספק נולדה מתרנגולת טריפה) אסורה, דספק דאורייתא לחומרא. ואם נתערבה באלף, תלוי דינה במחלוקת דלהלן מה נחשב דבר שבמניין שאפילו באלף אינו בטל. שלרשי לקיש (מובא להלן) דס"ל "כל שדרכו לימנות שנינו" (-שיש בני אדם שמוכרים אותו במניין) שאינו בטל דהוי דבר שבמנין, אין הביצה בטילה מפני שהרבה מוכרים אותה במנין, אבל ריו"ח דס"ל "את שדרכו לימנות שנינו" שרק דבר שאין מוכרים אותו באומד כלל אלא רק במנין, אינו בטל, **הביצה בטילה** מפני שהרבה פעמים מוכרים אותה באומד, והא דתנא

בברייתא שביצה שנתערבה באלף כולן אסורות היינו כתנא דליטרא קמיואר (מובא להלן) הסובר שגם דבר שנמנה לפעמים אינו בטל.

מה נחשב דבר שבמנין שאפילו באלף אינו בטל- תבילי תלתן של כלאי הכרם שנתערבו באחרות ואחרות באחרות, לר"מ כולם טעונות שריפה כדי כלאי הכרם דכתיב 'פן תקדש' תוקד אש, ואין האיסור בטל, ונתחלקו רבי יוחנן ור"ל בדעתו, וכדלהלן), והאחכמים יעלו במאד ובמאד אתם נאעם אחד מהם כמאחיס מ'אד שלה שביצה ביטול בכלאים ועילה, ורק ו' דברים שהם חשודים מאד אינם מוטבטלים לעולם, והם אגוזי פרך (-שם מקום), רימוני באדן (-שם מקום), חביות סתומות, חלפי תרדיון, קלחי כרוב הגדלים בארץ ישראל שהם גדולים כאלן, דלעת יונית, ולר"ע גם ככרות של בעה"ב אינם בטלות, (והאיסורים בדברים אלו הם או משום ערלה או משום כלאי הכרם). וּבדעת ר"מ נחלקו רבי יוחנן ור"ל, שרבי יוחנן סובר שלר"מ רק דבר שנמכר דווקא במנין (את שדרכו לימנות) אינו בטל, ור"ל סובר שלר"מ כל דבר שמוכרים אותו במנין (כל שדרכו לימנות) אינו בטל.

ד. ליטרא קציעות- עגולי דבילה תרומה שהניחם על פי עיגול וכדו' ואינו יודע על איזה מהעיגולים הניחה נחלקו ר"א ורבי יהושע בדינה-

לר"מ- לר"א אף התחתונות מצטרפות לבטל את העליונות אע"פ שדאי לא העתיר בתחתונות, זהואיל תרומות פירות דרבנן הקילו בתעלתם, ולרבי יהושע העליונים מצטרפים למאה לבטל, אבל התחתונים לא, והתחתונים מותרים.

לרבי יהודה- ר"א סובר כמו שסובר רבי יהושע לר"מ, ורבי יהושע סובר שאף בשלש מאות עיגולים לעולה אינה בטלה דהוי דבר שיש שמוכרים אותו במנין, והוה התנא שהוכרנו לעיל. דרסה בתוך העיגול ואינו יודע אם לצפונה או לדרומה לכונ"ע יעלו כיון דלא מינכרא.

איתא בברייתא ששיטת אחרים בשם ר"א שביצה שנולדה ביו"ט תיאכל היא ואמה. לרבי זירא היינו כשקנאה סתם וקמ"ל שכשחטטה הוברר שלאכילה היא עומדת ולהכי שרייא, אבל אם לא שחטה הוברר שהיא עומדת לגדל ביצים ואסורה דר"א אית ליה מוקצה. ולרב מרי איירי בעומדת לאכילה, וסובר ר"א כב"ש, והא דמאי אמה פשיטא הוא ולשון גוזמא קאמר. ולגשימם הביצה מותרת, דס"ל כב"ש.

ביצה שנולדה בשבת ויו"ט הסמוכים לזה
לזה לרב הביצה אסורה ביום השני, דאף דס"ל ששתי קדושות הם, ס"ל כרבה (ב:) שיש דין הכנה לשבת ויו"ט, ולרבי יוחנן הביצה מותרת, דס"ל שאין דין הכנה לשבת ויו"ט. וכן נחלקו התנאים בברייתא, שלת"ק מותר לאכול את הביצה ביום השני, ורבי יהודה אמר בשם ר"א שזה תלוי במחלוקת ב"ש וב"ה. ובאותו היום לכונ"ע אסורה אף בטלטול. ואמרו רב פפא שאף שבמחלוקות רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, הכא הלכה כרב שאסורה. (וכן הלכה כמותו שבשני ימים טובים של גלויות מותר, ובשני ימים טובים של ר"ה אסור).

רב לא היה דורש ביו"ט אחר הסעודה משום שכרות מפני שהיה מורה הוראות בדרשתיו, ושיכור אסור להורות דכתיב 'יין ושיכר אל תשת' וכתיב 'להורות את בני ישראל'. ומהאי טעמא רב פפא לא ענה על שאלה ששאלוהו בזמן זה.

ד. עצים שנשרו בשבת
אסורים ביו"ט הסמוך לו אפילו לרבי יוחנן שמתיר בביצה, דביצה שהיא ראויה בשבת לגומעה חיה ואפע"ל אסורה באותו היום אפשר להתירה למחר, אבל עצים שבשבת בלאו הכי הם אסורים דאין מבטרים אש בשבת, אם נתיר אותם ביו"ט שלאחר השבת יחשבו שבשבת הם אסורים רק משום שאינם ראוים להסקה, ובלאו הכי היה מותר גם בשבת, ויבואו להתירים בו ביום אם נשרו ביום טוב.

עצים שנשרו לתוך התנור ביו"ט
מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיק ככולם, ואין בזה משום אין מבטלים איסור לכתחילה שאסור לעשות כך ואם עשה אינו בטל, כי בדרבנן כגון באיסור מוקצה מותר, ומותר להפך את העצים ולהוליסם מוזית לוית, כי רובם של התר והאיסור בטל ברוב. ואף לרב אשי דס"ל שדבר שיש לו מותרין אינו בטל אף באיסור דרבנן כאן בטל כי האיסור נשרף ואינו בעין.

דין ביצה שנולדה ביו"ט, ביו"ט שני של גלויות

בזמן שב"ד קידשו את החודש (עד לקראת סוף תקופת האמוראים שהלך השני תיקן את לוח השנה) היו צריכים לברר בכל חודש אם ב"ד קידשו את החודש, ובשל ה' של החודש הקודש או ביום ה"א, ויש בזה נ"מ לקביעת המועדות, ובמקומות הרוחקים שישוילים שלא הספיקו לברר דבר זה לפני יו"ט היו נוהגים ב' מינים מספק, וגם בזמננו נשאר הדין של יו"ט שני של גלויות. הגמרא מבארת טעם הדברים, ומבארת האם ביצה שנולדה ביו"ט ראשון ומותרת ביו"ט שני של גלויות או לא.

לרב ביצה שנולדה ביו"ט ומותרת ביו"ט שני של גלויות והיינו מה שנהגים שני ימים יום אחד (בימים חשני' ואיירי בראש השנה) לא מציינו אלוך להגיע אצלם להודיעם לפני יו"ט אם ר"ח נקבע ביום ל' או ביום ל"א, דתנן

בראשונה היו משיאין משואות משקלקלו הכותים להשיא משואות ביום שלא קבעו בו את החודש כדי להטעות את ישראל התקינו שיהו שלוחים יוצאים, ומבואר שאם לא יהיו כותים או במקום שהגיעו השלוחים לפני ט"ו בחודש עושים רק יום אחד, דאינו אלא מספק, ומ"מ האידינא עבדינן ב' ימים אע"פ שאנו בקיאים בקביעא דירחא, משום ששלחו מארץ ישראל לומר זההרו במנהג אבותיכם בידיכם, זימנין דגזרו המלכות גזירה שלא יעסקו בתורה ואתו לאקלקולי-שיטתה מהם סוד התיבוי, ומשיכו לעשות רק יום אחד ועשו מלא חסר או חסר מלא, ויאכלו חמין בפסח.

ולרב אסי מספקיה לאם קדושה אחת הם שגזרו תכמים שניהגו לדורות ב' ימים, והיו כיום אחד ארוך, או לא אלא מעצמם נהגו להחמיר מספק ואחד מהם חול, ועל כן ביצה אסורה שמא קדושה אחת היא, וכן הבדיל רב אסי במוצאי יו"ט ראשון ואמרו המבדיל בין קודש לחול, דס"ל שכיון שבזמנו בקיאים בקביעא דירחא א"כ י"ל שהיום השני הוא חול גמור.

ביצה שנולדה ביום הראשון של ר"ה

לעיל נתבאר דין יו"ט שני של גלויות בחו"ל, והנה לגבי ראש השנה אף בארץ ישראל נוהגים בו ב' ימי יו"ט, ואף בזמן בית המקדש לפעמים היו נוהגים ב' ימי יו"ט. הגמרא מבארת מה הטעם שנהגו יו"ט שני בראש השנה, ומבארת האם זה תקנה נחממת ספק איזה יום הוא קודש ואיזה חול, או ששני הימים קדושים מדרבנן, ונ"מ לענין אכילת ביצה שנולדה ביום הראשון ביום השני, ור"א שזה תלוי עם בדין דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, וכדלהלן.

ה' לרב
ושמואל ביצה שנולדה בזה אסורה בזה לבני בבל (אבל לבני ארץ ישראל מותר, כדברי רבה להלן), שהרי בתחילה היו מקבלים עדות החודש כל היום השלושים של אלול, ומהערב כבר היו אסורים במלאכה שמא יתקדש החודש ונמצא הלילה הזה יו"ט, עד שפעם אחת נשתהו העדים למבוא ונתקלקלו הלויים בשיר שאמרו בתמיד של בין הערבים שיר של חול, (ובשל שחר אין אומרים שירה של חול אף אם הוקדש החודש קודם הקרבנו, כיון שברוב השנים אין העדים ממהרים לבוא כ"ס), והתקינו שאין מקבלים עדים אלא עד המנחה -עד הקרבת תמיד של בין הערבים, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה הרי חודש אלול מעובר ואין מונים מועדות אלא מיום המחרת, ומ"מ נוהגים אותו היום קודש כדי שלא לזלזל בו, ולמחר קודש, ומבואר שאפילו בב"ד שייך שיהיו ב' הימים קודש, ולא מספק, וממילא הרחוקים נוהגים בכל שנה ב' ימים שמא יבואו עדים מן המנחה ולמעלה, ואין שייך לומר שממה נפשך יום אחד חול, דשמא שניהם קודש. ואף אחר שביטל רבן יוחנן בן זכאי את התקנה וכדלהלן, מ"מ בחו"ל לא היה הפסק שנה אחת של התקנה ראשונה, ושנאה התקנה לעשות ב' ימים כיום ארוך.

לרב לאחר תקנת רבן יוחנן בן זכאי שמקבלים עדות החודש כל היום, ביצה שנולדה בראשון מותרת בשני, שהרי בב"ד לא עושים ב' ימים, והרחוקים עושים ב' ימים מספק, ויום אחד הוא ודאי חול כשאר ימים טובים של גלויות, וממה נפשך יום אחד חול.

לרב יוסף אף לאחר תקנת רבי"ז ביצה שנולדה ביום הראשון של ר"ה אסורה בשני, דדבר שבמנין (כגון לעשות ב' הימים לקדושה אחת ולאסור ביצה) צריך מנין אחר להתירו אפילו אם אירע שינוי שמחמתו אפשר להורות היתר ולומר שהתקנה הראשונה כבר לא קיימת.

המקור שדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו-

דכתיב 'לך אמור להם שובו לכם לאהליכם', לאחר שנאמר להם 'היו נכונים לשלושת ימים אל תגשו אל אשה', ומיעיקא לא היה האיסור אלא לג' ימים.

וכי תימא שאם הכתוב למצות עונה לקיים המצוה ולא לגרוע עונות נשותיהן, את הא טעם והבקר אל ירעו אל מול החר ההוא" - כל זמן שהוא בחוית קדושתו, וממילא שמעינו שאם נסתלקה שכניה מותר ממיאל, וכתיב בלוחות הראשונות "במשוךן (י"מ שיארץ בתקיעה כמנהג התוקע באחרונה, וי"מ שימשוך התוקע קולו ויפסיק מלתקוע) היובל המה יעלו בהר", ואף שהפסוק "אל מול החר ההוא" מדבר על הלוחות השניות, מ"מ הרי חשיניה לא נסתלקה מההר עד א' ניסן שהוקם המשכן, או עד כ' אייר שנעלה הענן.

ואף בדבר שאסרו חכמים ככרם רבעי שאסרו לפדותם וצרין להעלותם לירושלים עד מהלך יום אחד, כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות, אמרו לרבי אליעזר שאינו צריך להפקירו לעניים כדי שהם יאכלוהו בירושלים, מפני שזה היה טירחה בשבילו להעלות הפירות לירושלים, מפני שנמנו והתירו, ומבואר שלולא זה היה צריך להעלותו אע"פ שבטל הטעם מפני שירושלים חרבה, ולא נמנו אלא להתיר לקבל עדות החודש כל היום, ואת הביצה לא התירו.

ואב"י סובר שתקנת ביצה תלויה בתקנת עדות, וכיון שנתבטלה תקנת העדות ומותרת הביצה.

ורב אדא ורב שלמן סוברים שאף אחר שחזרו לקבל עדות כל היום ביצה אסורה, דמהרה יבנה ביהמ"ק ויאמרו שכמו שאשתקד אכלו ביצה ביו"ט שני אף השנה מותר, ולזה חיישינן דביצה לכל מסורה ולא כולם יבואו לשאלו אלא יסימכו על מנהגם, אבל לקבל עדות מותר כל היום ולא חיישינן לטעות כשיבנה ביהמ"ק, דעדות מסורה רק לבי"ד והם לא יטעו כיון שהם יודעים טעמו של דבר.

ורבא סובר שביצה אסורה אף אחר שחזרו לקבל עדות כל היום, שהרי אם באו עדים מן המנחה ולמעלה עושים אותו היום ולמחר קודש, דאע"ג דתיקן לקבל עדות כל היום למנות למועדות מן הראשון, מ"מ לענין לעשות יו"ט אף בטלה התקנה הראשונה.

לנהרדעי' (ו') ביצה מותרת ביום השני של ר"ה, דמימות עזרא שעיברו את אלול (דכתיב בעזרא 'וביום השני' ואיירי בראש השנה) לא מציינו אלוך מעובר שלא אירע שבאו עדים מן המנחה ולמעלה אלא אותה הפעם לפני התקנה.

רבא פוסק הלכה כרב
שביצה שנולדה ביו"ט מותרת ביו"ט שני של גלויות, אבל בשבת ויו"ט הסמוכים ובב' ימים טובים של ראש השנה נולדה בזה אסורה בזה.

ו. קבורת מת בב' ימי יו"ט- לרבא מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו נכרים, וביו"ט שני ישראל, ואפי' ביו"ט שני של ראש השנה. ולמרו זוטרא לא התירו ע"י ישראל אלא היכא שכבר השתתחה קבורתו ומתיירא שלא יסירה. ולרב אשי בכל גוונא מותר, דלגבי מת כחול שוויה רבנן, אפילו לענין לחתוך בגד או הדס בשבילו שהיו מניחים הדס על מיטת המת לכבודו, וחתוך הבגד אינו לצורך תכריכים, דבזה אין חידוש, אלא בגד לכבודו, ואמרו רבינא האדינא דאיכא חזרי אין לקבור מתים ביו"ט שני. חב"י היינו אומה רשעה שהיו בימי פרסיים שהיו כופים את ישראל לעשות מלאכתם, וביו"ט היו נשטמים מהם, ואם ידאו שישיראל מקברים מתים ביו"ט שני יכופו אותם לעשות להם מלאכה.

עירוב תבשילין משני ימי יו"ט לשבת- בשני ימים טובים של גלויות אפשר להניח עירוב תבשילין ביו"ט ראשון שחל ביום חמישי עם תנאי שאם היים זה חול יחול העירוב, ואם לאו אי"צ עירוב. ובשני ימים טובים של ראש השנה, לרב אשי אסור דהרי הם כיום ארוך ושניהם קודש, ולנהרדעי מותר.

אפרוח שנולד ביו"ט- לרב אפרוח שנולד ביו"ט אסור באכילה ביו"ט כיון שהוא מוקצה, ולא דמי לעגל שנולד שהוא מותר לכונ"ע כיון שהוא מוכן אגב אמו בשחיטה שאם נשחטה אמו בעדו בתוך מעיה הוא מותר, ואף אם אמו טריפה שהוא אסור אם נשחטה ונמצא בתוכה, דעובר ירך אמו, הרי היה מוכן אגב אמו לכלבים דבנין השמשות היא עומדת לכך והאפרוח שבקליפה אינו עומד ואינו ראוי לאכילת כלבים. ואע"פ שמוכן לאדם לא היו מוכן לכלבים לרבי יהודה דאית ליה מוקצה שאסור לחתוך לכלבים נבילה שנתנבלה בשבת כיון שבנין השמשות היתה עומדת לאדם, (וחכמים מתירים, וכן הם מתירים לחתוך דלועין לפני בהמה). שאני התם שדבר הראוי לאדם אין נותנים אותו לכלבים, אבל מוכן לכלבים היו מוכן לאדם כגון עובר כמנעי טריפה שהוא ראוי לו כשילדה, דמאתמול דעתו עליו שאם יוולד יאכלנו.

ולשמואל או לרבי יוחנן כמו שעלל שנולד ביו"ט מותר ה"ה אפרוח מותר, כיון שמתיר עצמו בלידתו להיות מותר ע"י שחיטה מתיר הלידה גם איסור מוקצה ומצי דאיתקן להלך איתקן להא.

תניא כוותיה דרב ותניא כוותיה דשמואל.

ז. ר"א בן יעקב אסור אפילו אפרוח שנולד בחול כל זמן שלא נפתחו עיניו, דכתיב "לכל השרץ השרוץ על הארץ" לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם.

ביצה שיצאה רובה מערב יו"ט
וחזרה לרבי יוחנן מותר לאוכלה ביו"ט, מפני שעם יציאת רובה היא נגמרה. ור"א בדעת רב שרק עם יציאת כולה נגמרה ודלא כריו"ח (t).

השוהות **תרנגולת ומצא בה ביצים**
ממורות מותר לאוכלם עם חלב אפילו אם אין לביצה קליפה לבנה אלא שהחלמן לבדו גמור, ואע"פ שהיא מעורה עדיין בגידים, ואם שחטה ביו"ט מותר לאכול אף את הביצה שנמצאה בה, אמנם אין ביצה זו ראויה לגדל ממנה אפרוח, ועל כן המבקש לקנות ביצה של תרנגולת חיה ונתן לו ביצה משחוטה בטל המקח, ולא אומרים שקנאם לאכילה וכוונתו שהיהו מבושלות כל צרכם, וישלם לו רק את ההפרש. וכן המבקש לקנות ביצים של זכר ונתן לו ביצים דספנא מארעא שביצים אלו אינם מגדלות אפרוחים, בטל המקח, ולא אומרים שקנאם לאכילה והוא רוצה של זכר מפני שהם שמנות יותר והוא ישלם לו רק את ההפרש.

ז. לר' יעקב
אם היו הביצים מעורות (-מחוברות) בגידים אסור אוכלם בחלב. הגמ' דנה לדבריו בעוף טהור שנתנבל, אם הביצים הגמורות מטמאות טומאת נבילה לטמא את האוכל אותה ואת הבגדים שהוא לביש בהם, ואין לה טומאת מנגע ומשא, דהוי חבל מהנבילה, או שלא אטר לאוכלה בחלב אלא משום גזירה, אכל לענין טומאה לא גוזרים, דאפושי מדרבנן לא מפשינן כיון דאיכא הפסד טהרות.

האוכל מנבלת עוף טהור
מביצים מעורות או מן העצמות והגידים (-למ"ד אין בגידים נהנות טעם) או מבשר שנתלש מעוף ח' שאין לו דין נבילה, טהור, אבל אם אכל מאשכול של ביצים (-בשר השדרה שהביצים אדוקים שם) או מהקורקבן ומבני המעיים, או שהמחה חלב וגמעו, טמא כאוכל הנבילה.

כל שתשמישו ביום נולד ביום, והיינו תרנגולת היולדת מזכר, ונ"מ שאם בדיק מערב יו"ט בבין השמשות ולא מצא בה ביצה, והשכים לפני עולת השחר ומצא בה ביצה, מותרת, דהאי מערב יו"ט היא ולא בדיק פת, או שאינאה רובה וחזרה וכדרי' יוחנן שאף שזה לא מצוי, כיון דפשיטא שלא ילדה בלילה תולים בזה. ותרנגולת דספנא מארעא יולדת אף בלילה, ובדאיכא זכר לא ספנא מארעא והדין הנ"ל הוא בדאיכא זכר, ושיעור מקום המצאות הזכר דנימא שלא ספנא מארעא הוא כשיעור ששומעת קולו ביום והוא שישיים בתים, אבל אם יש נהר באמצע אפי' יש עליו מיצרא (שאותוים בחבל והולכים על עץ צר) לא עברה (אף שהיה מעשה שעברה), אבל כשיש מברא -גשר עברה. וביצה

דספנא מארעא אם בדק מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא ביצה אסורה, דשמא נולדה בלילה, אבל בלא בדק מערב יו"ט מותרת בלילתין שנוולדה מערב יו"ט.

כל שתשמישו בלילה נולד בלילה והיינו עטלף.

כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה והיינו אדם וכל דדמי ליה.

ז: שום שחוק יש סכנה להשאירו מגולה.

שיעור איסור בחמץ בשאר- לענין אכילה שאור וחמץ שיעורם שוה בכזית, דכתיב "**שאר** לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל **מחמצת**", ולענין ביעור ב"ש **אומרים** שאור בכזית וחמץ בככותבת, וב"ה אומרים זה וזה בכזית.
טעמא דב"ש משום שאם שיעורם שוה למה חילקם הכותב, והרי אפשר ללמוד שאור מחמץ, שהרי שאור יכול אף לחמץ אחרים. ולב"ה א"א ללמוד שאור מחמץ כיון שאינו ראוי לאכילה, ואי' ללמוד חמץ משאור כיון שאינו יכול לחמץ אחרים.
שיעור ככותבת הוא מפני שבכך מתיישבת דעתו של האוכל, אי נמי שיעורין הלכה למשה מסיני.

דיני כיסוי הדם, וכיסוי הדם ביו"ט

השוחט חיה או עוף חייב לכסות את דמם, דכתיב 'ושפך את דמו וכסוה בעפר', אבל בהמה אין מצות כיסוי הדם. והנה הבא לחפור בשביל להוציא עפר כדי לכסות בו ביו"ט, יש לדון אם יש בזה משום טחון על העפר, או בונה על עשית הגומא, או מוקצה כיון שהעפר לא עמד לכך מערב יו"ט, וכדלהלן.
עוד יבוארו בסוגייתינו כמה דינים בהלכות כיסוי הדם.

השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, דכתיב 'ושפך את דמו וכסוה **בַּעַפּר**' משמע שהוא נבלל וטמון בעפר לפני הכיסוי.

שחיטה וכיסוי הדם ביו"ט- לבית הלל האסור לשחוט אי"כ יש לו עפר מוכן מבעוד יום לכסות. ולבית שמאי מותר לו לשחוט לכתחילה, ויחפור בדקר ויכסה. רבה סובר שלב"ש יחפור אחרי השחיטה, אבל אם אין לו עפר למטה לא יחפור, שכיון שצריך שיהיה עפר למטה, אם נתיר לו לחפור חוששים שיתחרט ולא ישוחט ונמצא שחפר לחינם, ולרב יוסף יחפור ואח"כ ישחוט ויכסה, ולא גוזרים שמא יתחרט ולא ישחוט כדי שלא ימנע משמחת יו"ט.

אם כבר שחט מודים ב"ה שיחפור בדקר ויכסה. ואמר רב יהודה דאיירי שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום, והגמרא מעמידה באופן שאין זה מלאכה, דמדוברי רב יהודה מבואר שאין טבעת התר הכיסוי משום דאתי עשה ד"וכסה בעפר" ודחה ("לא תעשה לא מלאכה", ובהנחה איירי שהעפר תיחוח שאין בזה איסור כתישה בכך שהוא מפורר גרבים מודבקים שלא היו ראויים לכיסוי, וכותש הוא תולדה דטחון ומלאכה היא. ואין בזה משום חופר גומא שזה בונה, דהחופר גומא וא"צ אלא לעפרה פטור דאינו בונה ולא חורש אלא מקלקל.

ח. אפר כירה מוכן הוא ומותר לשחוט ולכסות בו, והני מיילי כשהוסק מערב יו"ט דמאתמול דעתו לעלו לכל דבר, אבל הוסק ביו"ט שלא היה דעתו עליו מאתמול אסור לכסות בו, ואם ראוי לצלות בו ביצה שיש עדיין רמץ חם, מותר, דמאתמול הוא עומד להסק ולבשל ולצלות, ואידיי שהוא עדיין ראוי לשמטשו זה מותר לטלטלו ולהניחו על הדם.

הכניס הרבה עפר למקום אחד לצורך גינתו וחורבתו מותר לכסות בו, דכל זמן שהוא צבור דעתו לעשות בו כל צרכיו, וכן יכול להכניס עפר מלוא קופתו בסתם למקום אחד ולעשותה בו כל צרכו ואין העפר המועט בטל לקרקע תבית, והוא שייחד לו קרן זוית ולא שסחה, דמוכחא מילתא שהוא מוכן לצרכיו, ואיירי בעפר תיחוח, שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה.

ח: שחיטת כוי וכיסוי דמו ביו"ט-

כוי אין שוחטים אותו ביו"ט (ולא התירו לשחוט בלי לכסות את הדם משום שמחת יו"ט), ואם שחטו אין מככסו תיחוח שני דמו, ואף באפר כירה או אם הכניס עפר מלוא קופתו, אין מכסים.

ואין טעם האיסור משום דעביד גומא, שהרי החופר גומא וא"צ אלא לעפרה שזה מקלקל פטור. ואין הטעם משום דעביד כתישה אם יהיו שם גרבים, וכיון שהוא ספק אין כאן עשה דוחה לא תעשה, משא"כ בחיה ועוף ודאי'ם שכיון שברוב הפעמים א"צ לכתוש, וגם אם יכתוש אינו איסור דאורייתא משום דאתי עשה ד"וכסוה בעפר" ודחי "לא תעשה מלאכה", (והיינו כאן שהוא מכסה תוך כדי תעשה, דאי' לאו הכי בלא הכי את העשה, כמו מיילה בצרעת דכתיב 'ימול בשר ערלתו' אפילו אם יש בהרת במקום המילה, וכלאים בציצית דכתיב 'לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך'), שהרי יו"ט הוא עשה (דכתיב 'וביום הראשון שבתו') דמשמע שבות) ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

אלא לרבה הטעם הוא שהעפר מוכן לודאי ולא לספק ואיכא איסור מוקצה, וה"ה במכניס קופתו מלאה עפר, מפני שהמכניס עפר לודאי לא רמי אדעתיה לאזמוני למידי דספק, אמנול דעת רבא שהמכין עפר לכיסוי צואה שיש לו תינוק וירא שמא יטיל רעי ביו"ט לפניו, מותר לכסות בו דם הכוי, כיון ששניהם ספק, אבל אם הכין עפר לכסות בו דם ציפור שזה ודאי, אסור לכסות בו צואה (וי"א שמותר כיון דאזמוני' אזמני' דהא נמי קרוב לודאי) ודם כוי. וי"א שכוי אינו כצואה, ואם הכין עפר לכיסוי צואה אסור לכסות בו דם הכוי, דכוי לגבי צואה כספק לגבי ודאי, דצואת תינוק שכיחא וקרובה לודאי.

ולרמי בריה דרב ייבא הטעם הוא שאין מכסים דם כוי גזירה שמא יבואו להתיר חלבן, שיאמרו שאם לא שהכוי הוא מין חיה לא היו רבונו מתיירחים לכסות דמו ביו"ט, אבל בחול יאמרו שמכסים את דמו מספק.

שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם זה בזה אסור לכסותם ביו"ט מפני שהוא טורח גרם בשביל דם הבהמה, ואם יכול לכסותם בדקירה אחת מותר, ולא גזרינן אטו ב'ו דקירות.

שחט צפור מערב יו"ט אסור לכסות את הדם ביו"ט מפני שהיה עליו לכסות מבעוד יום, ואין בזה משום מניעת שמחת יו"ט, מפני שהבהשר לא נאסר באכילה בלא כיסוי הדם.

ט. הפרשת חלה ביו"ט- לגלג עיסה מערב יו"ט, לרבה מותר לו להפריש חלה ביו"ט, שאף שחכמים אסרו להפריש תרומות ומעשרות ביו"ט, וגם כאן היה ריה יכול להפריש מערב יו"ט, מ"מ כיון שמותר לגלגל עיסה ביו"ט ולאפותה כדי לאכול פת כמה, לא גזרו לאסור הפרשת חלה ביו"ט. ואבוח דשמואל אוסר אף בזה ורק אם גלגל עיסה ביו"ט מותר להפריש חלה. ואף לשמואל שמותר לאכול פת בחו"ל ואח"כ להפריש לחלה את מה ששנאך כיון שחלת חו"ל דרבנן, דמדאורייתא כל מצוה התלויה בפירות הגדלים בארץ אינה נוחמת אלא בארץ, וא"כ היה מקום לימור שהפרישה בחו"ל אינה מתקן שמשום כך אסרו חז"ל הפרשת תרומות ומעשרות, מ"מ כיון שע"י ההפרשה החלה נאסרת לזרים אלמא חל שם תרומה עליה, ולכן אסור להפרישה ביו"ט שהוא בכלל אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט.

טלטול סולם ביו"ט

הבא לשחוט ולאכול עופות ביום טוב, ורוצה לקחת את העופות מהשוכר, ולשם כך הוא צריך לטלטל סולם, יש מחלוקת באיזה אופן מותר לטלטל את הסולם, ומתי גזרו חכמים בזה שמא יאמרו שהוא מטלטלו כדי לטוח את גגו.

עוד דנה הגמרא האם שיטות ב"ש וב"ה במחלוקת זו להקל או להחמיר מתאימות למחלוקת אחרות שלהם שמצינו בדיני יו"ט.

מתני'- ב"ש אומרים אין מוליכין את הסולם משוכר לשוכר אבל מטוה מחלון לחלון באותו שוכר, וב"ה מתיירין.

לרב חנן בר אמי ללישנא קמא נחלקו ברה"ר, ולב"ש אסור מפני שהרואה אומר שהוא מטלטל את הסולם כדי לטוח את גגו שזה מלאכה האסורה ביו"ט, ולב"ה שובכו מוכיח עליו -שניכר שהוא סולם של שוכר, אבל ברה"ר לכו"ע מותר כיון שלא רואים אותו, דס"ל כמ"ד שלא גזרו משום מראית העין בחדרי חדרים (דאף שרב יהודה אמר בשם רב שכל דבר שנאסר מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, ומכאן מרב אדרב כן משום שהיה רשכבה"ג אע"ג שהיה אמורא, הא תניא שזטחם לבגדים שנשור במים בחמה, אבל לא כנגד העם שלא יאמרו שכיכסם בשבת, ורבי אלעזר ורבי שמעון אסורים).

וללישנא בתרא סובר רב חנן בר אמי שנחלקו ברה"ר אם גוזרים משום מראית העין, אבל ברה"ר לכו"ע אסור, ורב חנן שמתיר ברה"ר לב"ה סובר כמו התנא שמתיר לשטוחן בחמה, ורב ס"ל שבה' מתיירים גם ברה"ר, דאם ברה"ר אסור יהיה אסור גם ברה"ר.

ט: לרשב"א (דלא כמשנתינו) מותר לב"ש וב"ה להוליך את הסולם

מפני שזה לצורך יו"ט, ולא נחלקו אלא לגבי החזיר. ואמר רבי יהודה דהיינו בסולם של שוכר, אבל בסולם של עליה אסור דאמרי להטיח גגו הוא צריך.

לרבי דוסא מטוה מחלון לחלון, וי"א משמשו שאם החלון רחוק ואין הסולם מניע לשם בהטיה 'יכול אף לדדותו את הסולם ברגליו מעט מעט מחלון לחלון.

בני רבי חייא סברו שת"ק חולק על ר"י והורו להתר הולכה בסולם של עליה, ואמרו להם רבי חייא שיאסרו להם משום שר"י בא לפרש דברי ת"ק. וללישנא בתרא בני רבי חייא התירו להטות סולם של עליה כרבי דוסא, ואמר להם רבי חייא שלא להתיר רבי דוסא הטיה אלא בסולם של שוכר.

אמר ריו"ח מוחלפת השיטה- לעיל מבואר שב"ש התירו לשחוט במקום שמחת יו"ט לחפור בדקר ולכסות דם שחיטה וב"ה אסרו, ומבואר שרב"ש לקולא, ואילו לגבי הולכת הסולם ב"ש לחומרא ואילו בסולם ב"ה לקולא. ומכח זה רבי יוחנן מחליף את השיטות במחלוקתם דוחה שיחיה ויהי הולכת הסולם.

הגמ' דוחה שאין ראיה שהשיטות מוחלפות, דבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אבל היכא שאין דקר נעוץ אסרי משום רמז לחפירה אפילו בעפר תיחוח שהוא כחפור ועומד, והכא נמי הרואה אומר להטיח גגו הוא צריך, אי נמי הכא התירו ב"ה משום ששובכו מוכיח עליו ובשחיטה אסרו שמא יהיה מצב שיצטרכו כתישה ויבוא לכתוש.

הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות לגבי אם צריך **לנענע את הגוזלות** מערב יו"ט אבל בדיבור לא סיג דילמא למחר יחס עליהם ומילמין, או שדי לומר זה וזה אני נוטל, מכח מתני' דשחיטה. והגמ' דוחה שבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אי נמי רק באיסור שאינו אלא משום מוקצה התיירו ב"ה שדי באמירה להזמנה בעלמא.

י. הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות במחלוקת אם מותר **לטלטל עלי'** (קרב עבה וכבד שכותשים בו חיטים והוא כלי שמלאכתו לאיסור) כדי לקצב בשר -לצורך גופו, או לא. והגמ' דוחה שבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אי נמי שם התירו ב"ה משום שתורת כלי עליו.

הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות במחלוקת גבי אם מותר **לשטוח עור** שהופשט ביו"ט **לפני הדורסן** שזה צורך עיבוד שהוא מתעבד ע"י הדריסה, או לטלטלו בלא שיש עליו כזית בשר או לא. והגמ' דוחה שבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אי נמי שם התירו ב"ה משום שהעור ראוי לישביה שדרכם היתה לשבת על בגדים המונחים על הקרקע, וא"כ יש בשטיחה צורך יו"ט.

י. הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות במחלוקת אם מותר **לטלטל עלי'** (קרב עבה וכבד שכותשים בו חיטים והוא כלי שמלאכתו לאיסור) כדי לקצב בשר -לצורך גופו, או לא. והגמ' דוחה שבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אי נמי שם התירו ב"ה משום שתורת כלי עליו.

הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות במחלוקת גבי אם מותר **לשטוח עור** שהופשט ביו"ט **לפני הדורסן** שזה צורך עיבוד שהוא מתעבד ע"י הדריסה, או לטלטלו בלא שיש עליו כזית בשר או לא. והגמ' דוחה שבשחיטה לא התירו ב"ש אלא כשיש דקר נעוץ, אי נמי שם התירו ב"ה משום שהעור ראוי לישביה שדרכם היתה לשבת על בגדים המונחים על הקרקע, וא"כ יש בשטיחה צורך יו"ט.

הגמ' מנסה לומר שרבי יוחנן החליף את השיטות במחלוקת אם מותר **לסלק ולהחזיר את תריסי החנויות** ביו"ט שמותר ביו"ט לקנות מתוני המכיר אותו ובלבד שלא יכיר סכום מקח, ואף שבחזרה אין צורך ליו"ט התירו משום הניילתן משום שמחת יו"ט. והגמ' דוחה ששם התירו ב"ה משום שאין תסירה בכלים.

מוקצה בגוזלים שבשוכר

בעלי חיים הרי הם מוקצה ביום טוב ואסור לטלטלם, אא"כ הם עומדים לאכילה, או שהנעים לכך מערב יום טוב. ולהלן יבואר כיצד מכינים יונים שבשוכר שיהיה מותר לקחת מהם ביום טוב, ומתי חוששים שהעופות שמצא אינם אלו שזימן.

מתני'- ב"ש אומרים לא ליטול אא"כ נענע מבעוד יום, וב"ה אומרים עומד ואומר מבעוד יום זה וזה אני נוטל.

לרב חנן בר אמי לא הצריכו ב"ש לנענע אלא בבריכה ראשונה, דגזרינן שמא אחרי שיטלטלם יחזור בו ויחוס עליהם, מפני שדרך להניח בריכה ראשונה להיות צות לאמה, ונמצא טלטל שלא לצורך, ואחרי שנענע ומשמש בהם מבעוד יום לשחיטה ולא חס עליהם תו לא חיישינן דחייס. (היינים יולדים בריכה בכל חודש, והיינו שני גוזלות זכר ונקיבה, ומפסיקים בתקופת טבת וחוזרים ויולדים בניסן.) ולב"ה לא גוזרים גזירה זו, אבל בבריכה שניה לכו"ע מספיק לומר זה וזה אני נוטל.

הגמרא שואלת תהא לב"ה צריך לומר זה וזה אני נוטל, ואין די שאומר מכאן אני נוטל למחר-

יש מתרצים שב"ה סוברים שאין **ברירה** וכיון שלא הזמין אלא כדי צורכו דילמא נטל מה שלא הזמין. ומה שמצינו לענין טומאת פתחי בית שיש בו מות, שאף אם יש בבית הרבה פתחים וכולם פתוחים או כולם סגורים כולם -הכלים המונחים בחללי הפתחים טמאים אע"פ שאינם תחת הגג המאוהל על המת, דגזרו חכמים טומאה במקום שסוף הטומאה לצאת משם, וכאן כולם טמאים משום שלא יודעים מאיפה יצא המת, ואם נפתח אחד מהם לאחר מיתת המת רק הוא טמא אף למפרע, והאחרים טהורים לכו"ע בכלים שהובאו לשם מכאן ולהבא, דודאי יוציא את המת בפתח הפתוח, ואם חשב להוציא את המת באחד הפתחים או בחלון שיש בו ד' טפחים שזה השיעור הראוי להוצאת מות, לב"ש מחשבה זו מצילה את שאר הפתחים דזווקא אם חשב לפני מיתת המת, ולב"ה אפילו אם חשב לאחר מיתת המת מהני, היינו לענין הטומאה מכאן ולהבא ולא למפרע, דאף לב"ה אינם טהורים למפרע, וב"ש מטמאים גם מכאן ולהבא, דס"ל שאחרי שירדה טומאה לפתחים אינה עולה אלא ע"י מעשה.

דעת רבא שב"ה סוברים שיש ברירה, ומחשבה על אחד מהפתחים מטרתה את שאר הפתחים למפרע, ומ"מ חיישינן שיטלטל גוזלים ולבסוף יקח אחרים ונמצא מטלטל מוקצה שהרי לא הזמין אלא כדי צורכו, ועל כן צריך לזמנם מערב יו"ט ואז ידע שהאחרים מוקצה, אבל ביו"ט שמא יקח אחד וימצאהו כחוש ויחליפו בשמן, או שיהיו כולם כחושים ולא יקח גוזלות כללו וימנע משמחת יו"ט.

מתי חוששים שהעופות שמצא אינם אלו שזימן-

י. זימן שחורים ומצא לבנים או לבנים ומצא שחורים, אף אם זימן שחורים בקן הראשון ולבנים בקן השני שהם מופרדים זה מזה במחיצות ועליות, ומצא לבנים בקן הראשון ושחורים בקן השני, אסורים, ולא שארינן שנתחלפו מקן לקן.

הגמרא אומרת שאין מכאן ראיה לרבי חנינא שברוב הקרוב הולכים אחר הרוב, ד"ל דאיירי שיש שם הרף בולט שיושבים עליו יונים ממלמא, והם נכנסים לקן רק אם אין בו יונים, ושמוא לא נכנסו לקן, וכיון שגם הם קרובים הולכים אחר הרוב.

זימן שניים ומצא שלשה אסורים, שמא כולם הגיעו מעלמא, ואף אם רק אחד הגיע מעלמא כולם אסורים בגללו.

זימן שלשה ומצא שניים מותרים, דאמרינן שאחד מהם הלך, לא מיבעיא לרבי שאומר **שבהניח מאתים של מעשר שני ומצא מנה** תולים שנשאר מנה מהמאתים והוא של מעשר, אלא אפי' לרבנן שאומרים שהמנה הוא חולין, שאני גוזלות שעשויים לדדות, למ"ד שרבי ורבנן נחלקו בשני כיסים אבל בכיס אחד לכו"ע הכל חולין, א"כ זה דומה לגוזלות ועל כן צריך לחלק שגוזלות מדדים, ולמ"ד שנחלקו בכיס אחד אבל בשני כיסים לכו"ע זה מה מעשר, איירי בב' כיסים מקושרים והכא בגוזלות מקושרים, והיחולק הוא גבולות מנתקים עצמם וכיוסי' אל, ולרבי גם בכיס שמוא ניתק הקשר. (ובהניח מנה ומצא מאתים, לרבי חולין ומעשר מעורבים זה בזה ויטול היפה שבהם ויאמר שאם הוא מעשר הרי יפה, ואם הוא חולין יאה השני מחולל עליו, ולרבנן הכל חולין).

י"א. זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורים.

הגמרא אומרת שאין מוכאן ראייה לרבי תנינא שברוב וקרוב הולכים אחר הרוב, לאביי משום דאיירי שיש מדף לפני הקן, ולרבא איירי בב' קנינים זה ע"ג זה וזימן אחד מהם, דחיישינן שהגוזלים שזימן הלכו, והגוזלים מהעליון ירדו לתחתון, או שמהתחתון עלו לעליון.

אם אין שם אלא הן הרי אלו מותרים - והיינו אפילו כשיש קן אחר בתוך חמישים אמה אלא שהוא בקרן זוית, דאף שגוזלות מדדים עד חמישים אמה, הגוזלות לא מדדים אם הם לא רואים את הקן שלהם, אבל אם הגוזלות יודעים לפרוח אסורים בכל גוונא שמא הגיעו משובן אחר.

טלטול עלי ביו"ט

לב"ש אסור לטלטל עלי כדי לחתוך עליו בשר (מפני שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, והיינו נתישה), וב"ה מותרים. ואם כבר קיצע עליו בשר אסור אף לב"ה.

טלטול תברא גרמי' שזה מיוחד לקצב עליו בשר, מותר אף לב"ש, וללישנא בתרא מותר בתברא גרמי אפי' אם הוא חדש, ולא חיישינן שמא ימלך ולא ישבור עליו עצמות, דכיון ששחט את הבהמה היא עומדת לשבירה, אבל לגבי בהמה קודם שחיטתה ותבלין קודם שדכו אותו לב"ש חיישינן דילמא ימלך וימצא בהמה אחרת שמנה ממנה או קדירה שאינה צריכה תבלין, ועל כן אין מוליכים בהמה לסכין או סכין לבהמה אם הם רחוקים זה מזה, משום טירחה, וכן תבלין למדוכה או מדוכה לתבלין, וב"ה מותרין.

נתנית עור ביו"ט במקום דריסת הרגלים - לב"ש אין נותנים עור ביו"ט במקום דריסת הרגלים, וב"ה מותרים, ולכו"ע מותר למלוח על העור בשר העומד לצליה אע"פ שהמלח שנופל על העור מועיל לעיבוד, דלצליה אין מולחים אותו יפה, אבל אסור למלוח ע"ג העור בשר העומד לבישול או בשר העומד לצליה שמולחו יפה יפה כעין בישול.

מליחת חלבים ביו"ט ושמירתם שלא יסריחו - אין מולחים חלבים ביו"ט כדי שלא יסריחו אע"פ הבהמה נשחטה ביו"ט ואין מהפכים בהם, ולרבי יהושע מותר לשטוחם ברוח ע"ג יתדות. י"א שהלכה כרבי יהושע, וקמ"ל דהכא לא אמרינן שיחיד ורבים הלכה כרבים, וי"א שהלכה כרבנן, וקמ"ל דלא אמרינן שטעמו של רבי יהושע מסתבר שאם לא נתיר לו ימנע מלשחוט. ולא דמי לנתנית עור במקום דריסת הרגלים שבי"ה התירו כדי שלא ימנע משלחט ביו"ט, דהתם לא לישיבה ואין ברור ששטוחו כדי שידרסו עליו ויחשבו שהתיר הוא לצורך יו"ט, אבל בזה אם נתיר לשטוח יחשבו שטעם ההתר הוא כדי שהחלב לא יסריח ויבואו למלוח שזה אב מלאכה בדבר שיש בו עיבוד, דתנן והמולחו והמעבדו.

י"א: מליחת בשר ביו"ט - שמואל מותר למלוח כמה חתיכות בשר בבת אחת, אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת, כיון שהוא טורח פעם אחת עבור כולם, ורב אדא בר אבהו הערים למלוח חתיכה **חתיכה**, והיינו שאחרי שמלח אחת כדי לאוכלה היום אומר שחתיכה אחרת עריבה עליו ויתר וחוזר ומלחה.

סילוק והחזרת תריסים ביו"ט, והתר סופם משום תחילתם

בנין וסתירה בדבר המחובר לקרקע אסור גם ביום טוב, והגמרא להלן דנה מה הדין בסילוק והחזרת תריסי החנויות שאינם מחוברות לקרקע, האם מותר לסלק ולצורך יום טוב, והאם מותר לחחויים אף שאין בזה צורך יום טוב כדי שלא ימנע מלסלקם (וסופם משום תחילתם), וכן דברים נוספים שיש מתירים סופם משום תחילתם.

מתניי - לב"ש אין מסלקים ביו"ט את תריסי החנויות (-דלתות פתחים, והחנויות הם כמו תיבות ועומדות בשוק ואינם מחוברות לקרקע), וב"ה מתירים אף להחזיר.

טעם ההתר לב"ה הוא שהתירו סופן אע"פ שאין בזה צורך יו"ט משום תחילתן שהוא צורך יו"ט, דאם לא נתיר סופם לא יעשה תחילתם, ולא משום

דאין בנין וסתירה בכלים ורק בבתים חייב בנין כל דהו, אבל בכלים אם עשה כלי או גמרו חייב משום מכה בפטיש שזה חנוי' לכל גמור מלאכה, ובדבר שמתחילין חייב משום ממהק, ובדבר שמקצעו חייב משום מחתך, וכן שייך חיוב אורג או מיסך או תופר, אבל אינו חייב משום בונה על סילוק וחזרה, אמנם מדרבנן אסור בנין וסתירה גם בכלים, ועל כן אין מותר אלא בתריסי חנויות מפני שזה צורך הרבים, ולא בתריסי כלי הבית.

וזה ג"כ טעם ההתר של ב"ה לעיל לתת עור לפני הדורסן שאם לא נתיר לו טעוה לא ישחוט, ולא משום דחזי' למיזגא עלייהו, ועל כן אין מותר אלא בבהמה שהופשטה ביו"ט.

וזה ג"כ הטעם להתיר חזרת רטיה במקדש לכהן שלקח בידו וצריך לעבדו עבודה וליטול רטיה מעל ידו משום שזה חוצץ, אע"פ שאם ימרח יעבור משום ממהק, דאי לא שרית להחזירה לא יסירה מעיקרא, ולא משום דאין שבות במקדש ולקשור רטיה וכל דבר ופואה אינו מלאכה אלא גזירת חכמים שמוא יבוא לשחיקת סממנים, ועל כן אין מותר אלא לכהן שהוא בר עבודה.

וזה ג"כ הטעם שהתיר רבי יהודה שמי שפתח חביתו והתחיל בעיסתו ברגל וכולם ממשמשים בה, וטומאת עם הארץ טהורה רק ברגל כדי שלא לביישם, ולחכמים טמאה לאחר הרגל, אבל לרבי יהודה מה שהתחיל ברגל אי"נה טמאה גם אחרי הרגל וזהו שיותר לא יגע בה עם הארץ, ואין תכאם דטומאת עם הארץ ברגל כטהרה שוויה רבנן ואסמכתא אקרא ד"כאיש אחד חברים", ועל כן רק בהתחיל מותר לגמור.

תנא דברייתא חולק על תנא דמתני' וסובר שאם יש לתריסים ציר מן הצד אסור אף לב"ה דדמי לבנין, ואם אין להם ציר כלל מותר אף לב"ש, ונחלקו כשיש להם ציר באמצע, אם גוזרים אטו ציר מן הצד או לא.

הוצאה שלא לצורך אכילה, ומתוך שהותר לצורך הותר שלא לצורך

בשבת אסור להוציא או להכניס מרשות היחיד לה"ה, אבל ביום טוב הותרה מלאכת הוצאה לצורך אוכל נפש. ולהלן יבואר האם מלאכת הוצאה מותרת שלא לצורך אוכל נפש.

י"ב. לב"ש אסור להוציא קטן לולב וס"ת וכל דבר שאינו לצורך אכילה לרה"ר ביו"ט, וב"ה מותרים.

רבה אמר שי"ל שמחלוקתם היא אם יש עירוב והוצאה ליום טוב (-איסור הוצאה ותקנת עירובי חצרות) או דילפינן להתיר מהא דכתבי' "ולא תוציאו אש מבתים ביום השבת", שאף שאיסור הוצאה נלמד מ"ויעבירו קול במחנה" בא ירמיה ופירש שאין האיסור אלא בשבת. ולפי זה י"ל שחיטתה גם לבית הלל לא הותרה אלא לצורך.

רב יוסף מוכיח ממה שנחלקו באופנים הנ"ל ולא בהוצאת אבנים דאי נימא שאין איסור הוצאה אין גם איסור טלטול מוקצה, דלא נאסר מוקצה אלא משום הוצאה, ומה שלא אסור טלטול אכילים וכלים, משום שאין גוזרים גזירה על הציבור אא"כ רוב הציבור יוכלים לעמוד בה, אלא ודאי לכו"ע יש איסור הוצאה ביו"ט, וירמיה הוזיר על שבת שהיא חמורה והלואי ששמענו, ובכרחה שהמחלוקת היא שלב"ה אומרים מתוך שהותרה הוצאה לצורך דכתבי' "אך אשר יאכל לכל נפש", הותרה נמי שלא לצורך בכל גוונא. ורבנן גזרו לאסור לטרוח להוציא דבר שאינו נצרך כגון אבנים, וב"ש סוברים דלא אמרינן מתוך ורק דבר שהוא צורך אכילה שהתירה היתירתו מותר.

וכמו כן נחלקו גבי **שוחט עולת נדבה ביו"ט**, שלב"ה אינו לוקה, דמתוך שהותרה שחיטה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, ולב"ש לוקה מפני שיכול להקריבה אחרי יו"ט, ואינה נעלמת חובת היום דרחמנא שריא.

המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לב"ש לוקה חמש משום מבשל ביו"ט דבישול הוא אב מלאכה וכיון שגיד הוא אסור ואינו ראוי לאכילה הרי הוא בכלל "לא תעשה כל מלאכה", אוכל גיד, מובשל בשר בחלב שזה אסור גם בחול, דכתבי' ג"פ "לא תבשל גדי בחלב אמו" לאיסור אכילה הנאה ובישול, אוכל בשר בחלב, הבערה ביו"ט דס"ל יש חילוק מלאכות ביו"ט שאם עשה שתי מלאכות לוקה שתיים, ולב"ה אינו לוקה משום הבערה ובישול, דמתוך שהותרו לצורך הותרו גם שלא לצורך.

הולכת חלה ומתנות כהונה לכהן ביו"ט

חכמים אסרו להפריש תרומה ביו"ט, אבל הפרשת חלה וזרוע לחיים וקיבה לא נאסרו ביו"ט, מפני שאם של עיסה או שחט בהמה ביו"ט חל החיוב ביו"ט, ואף שמותר לאכול מהבהמה לפני הפרשת המתנות, מי"נ מותר להפריש שמא יבוא לאוכלים ויעבור בעשה. (רש"י). הנדון להלן הוא אם מותר גם להוליכם לכהן ביו"ט כיון שהתירו להפריש, או שכמו שבתרומה אסור להוליך ה"ה באלו אסור.

י"ב: לרבי יהודה לכו"ע אסור להוליך תרומה ביו"ט כשם שאסור להפריש, וחלה, ומתנות (זרוע לחיים וקיבה), מותר להוליך את אלו שהופרשו מאתמוול עם אלו שהופרשו ביו"ט, ולהוליכן בפני עצמם לב"ש אסור כמו תרומה, ולב"ה מותר כיון שמותר להפריש.

לרבי יוסי מתנות מותר לכו"ע, ותרומה לב"ש אסור כיון שאסור להפריש, ולב"ה מותר כמו מתנות.

לאחרים תרומה אסור לכו"ע, ומתנות אפי' נשחטו היום לב"ש אסור ולב"ה מותר.

במתני' איתא שלב"ש אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביו"ט אף בהורמו היום, כמו בתרומה, וב"ה מותרים כיון שמוותר להפריש. הגמרא אומרת שאם מדובר כשגם השחיטה היתה היום, א"כ מתני'

כאחרים. ורבא מעמיד את המשנה כרבי יהודה ואיירי שנשחט מאתמוול, וכן איכא לאוקמי כאחרים ואחרים סוברים כר"י אלא שאסורים להוליך מתנות שנשחטו אתמוול גם עם אלו שנשחטו היום.

הלכה כרבי יוסי' ואליבא דב"ה שאפילו תרומה מותר להוליך.

לרבא מותר למלול מלילות למלול חיטים כשהם רכים ולפרך שרביטים של קטניות להוציא את הזרע ביו"ט, ומלילות זה דישה כלאחר יד ואסור בשבת מדרבנן, ופירון קטניות בשבת זה תולדה של דישה, ומי"נ זה זה מותר ביו"ט כמו שחיטה ובישול.

המוול קטניות מערב שבת מותר לנפח בשבת מיד ליד שלא כדרך חול, אבל בקנן (-כלי שראשו רחב ולמטה הוא צר ונתן את הקטניות בחלק הרחב ומנענע והאוכל יוצא למטה ללא הפסולת) ובתמחוי (-קערה גדולה) אסור, וביו"ט מותר מעט מעט אף בקנן ותמחוי, ובנפה או כברה אסור אף ביו"ט.

כמה דינים בהפרשת תרומה ומעשר

מבואר במתני' שאסור לכו"ע להפריש תרומה ביו"ט, והגמרא מחפשת מקרה שחיוב התרומה חל ביו"ט שאז יהיה מותר להפריש תרומה ביו"ט, ומעניין לענין עוברת הגמרא לבאר עוד כמה דינים בחיוב הפרשת תרומה ומעשר.

י"ג. הכניס שיבלים לעשות מהם עיסה, מותר לאכול מהם עראי ללא הפרשת תרומה.

הכניס שבלים כדי למוללם לרבי חייב בתרומה ואסור לאכול מהם עראי עד שיפריש, מפני שאין סופם לבוא לידי גזון אחר, ורבי יוסי ברבי יהודה פוטר ד"דגנן" היינו מירות. הגמרא אומרת שא"כ לפי רבי יכול להפריש תרומה ביו"ט, וכן לרבי יוסי ברבי יהודה אם הכניס שבלים כדי לעשותם עיסה בדישה ומירוח ונמלך למוללם שהם נעשו טבל ביום שנמלך עליהם, דכיון שהכניסם לשם גזון גמור חלה עליהם תורת תרומה ומעשר, וכשמלך למוללם נעשית ההנכסה גזון, ואם מוללם ביו"ט יכול להפריש ביו"ט.

הכניס קטניות כדי למוללם, לאביי ללישנא קמא בזה מודה רבי יוסי ברבי יהודה שחייבים בתרומה אפני שיש הרבה שאינם חובטים הרבה יחד אלא כדי שיעירם, ולכן הנכנסת בחבילות זהו גורמן, וללישנא בתרא לכו"ע אינם חייבים בתרומה דבסתמא כוונתו לעשות מהם כרי וכשהכניסם בחבילות ליכא גמר מלאכה.

מי שהיו לו חבילי תלתן (-מינ' קטנית שנותנים ממנו מעט בקדיחה כדי לתת טעם) של טבל יכתשם שזהו דרך דישתם ויחשב באומד כמה זרע יש בהם, ומפריש על הזרע ואינו מפריש על העץ ואע"פ שטעם עצו ופריו שוה לא חייבומו חכמים במעשרות. לל"ק שגם שאר קטניות נעשו טבל כשהכניסם חבילות אע"פ שהרבה עושים מהם כרי ומירוח אין מוכאן ראייה לאביי, דהא דתני תלתן ולא שאר קטניות לאו משום דשאר קטניות לא, אלא לאשמעינן שאע"פ שטעם עצו ופריו שווה א"צ להפריש תרומה על העץ, ולל"ב דתלתן אינו מתחייב בתרומה בשיבולים, הא דתני חבילי תלתן של טבל הכוונה טבל שלא הופרש ממנו תרומת מעשר, שהקדים את המעשר ראשון לתרומה בשיבולים וכיון שחל עליו שם מעשר נתחייב בתרומת מעשר ואסור באכילת עראי והאוכלו חייב מיתה כדון טבל, וקנסו אותו לכתוש קודם שיתן כיון ששינה סדר המעשרות ועבר על "מלאתך ודמנך על תאחר", (וכן בענבים יעשם יין וזיתים יעשם שמן).

י"ג: לאבא אלעזר בן גימל כשם שתרומה גדולה ניטלת מאומד דכתבי' "ראשית דגנך" ולא נתנה בו התורה שיעור, ואפילו חיטה אחת פוטרת את כל הכרי, והחכמים אסרו מהו השיעור בעין יפה בינונית ורעה) ובמחשבה נתן עינו בצד זה ואוכל מצד אחר, דכתבי ונחשב", כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה, דכתבי' על הלויים "ונחשב לכם תרומתכם" בשתי תרומות הכתוב מדבר.

מעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה גדולה, אע"פ שצריך לתת תחילה תרומה גדולה דכתבי' "ראשית", ואח"כ תרומת מעשר, ובהו שנטל תחילה מעשר ראשון נמצא שלא ניתנה תרומה גדולה מפירות אלו, והירשאל נתן אחד מחמישים ממה שנשאר, ונמצא שהכתן מפיסדי, דכתבי' "והרמותם ממנו תרומת ד' מעשר מן המעשר" ולא תרומה גדולה ומעשר מן המעשר, אבל הקדימו בכרי חייב בתרומה גדולה, דכתבי בלויים "מכל מתנותיכם תרימו את כָּל תרומת ד' ", ומסתבר לחייב באידגן שכבר חל חיוב תרומה דכתבי' "ראשית דגנך", ולפטור בלא אידגן.

המקלף שעורים מתוך השיבולים כדי לאוכלם קלופים חיים מקלף אחת אחת ואוכל ופטור מן המעשר, דאכילת עראי היא, ואיירי בלא נתמרחו, ואם קילף ונתן לתוך ידו חייב במעשר דהוי ליה קבע. ובשבת אינו חייב משום מפיק שזה תולדה של דש אף במקלף כמה כוסות, דמלאכת מחשבת (-אמנות) אסרה תורה, כדמצינו שגמר מלאכה למעשר לאסור אכילת עראי בקישואים ודלועים משיפקסו שינטל הפיקס שלהם והיינו הפרח שבראשם שהוא נופל כשמתייבש, ושלא פיקסו משיעמיד ערימה והיינו שאף אם לא פיקסו אם העמיד ערימה כמיון כרי וקבעו למעשר, וכן גמור מלאכה בבצלים משיעמיד ערימה, והמעמיד ערימה בשבת אחרי שהביא את הבצלים לביתו פטור.

המוול מלילות של חיטים מנפח מעט מעט ואוכל, ופטור מן המעשר, ואם ניפח ונתן לתוך חיקו (-שולי בגדיה) חייב, וכן לענין שבת,

ומנפח בידו אחת ובכל כוחו. וביי"ט כיצד הוא מוולל כדי לשנות מדרך חול, ולאביי חדא אחרדא בין האגודל לאצבעו, לרב אויא חדא אתרת"י בין האגודל לשתי אצבעותיו, ולרבה אפי' חדא אכולא ידא, ואם ניפח ונתן לתון חיקו שולי בגדיו חייב במעשר, וכן הדין לענין שבת.

מה מותר לעשותם ביו"ט רק בשינוי

אף מלאמת המותרות ביום טוב לצורך אוכל נפש, מ"מ יש דברים שאסור חכמים לעשותם אא"כ ישנה מהדרך שהוא עושה אותם בחול, וכדלהלן.

י"ד. שחיקת תבלין ומלח ביו"ט – במתני' איתא שלב"ש תבלין

נדוכים במדוך של עץ ואי"צ שינוי [גדול], ומלח גס נדון בפך של חרס ולא במדוך, או בעץ הפרור (-כף גדולה). ולב"ה תבלין נדוכים כדרכם במדוך של אבן, ומלח במדוך של עץ שזה שינוי קטן.

הטעם שמלח לכו"ע צריך שינוי משא"כ תבלין, י"מ שכל הקדרות צריכות מלח וכיון שידע שיצטרך מלח היה לו להכין מאתמול, ולפי זה תבלין שידע מאתמול שצריך לדוכו דינו כמלח, וי"מ לפי שמלח אינו מפיג טעמו, ולפי זה ה"ה מוריקא שאינו מפיג טעמו נדון עמו, ואם ובברייתא איתא שכל דבר הנדוך נדוך כדרכו והמלח נדוך עמו, ואם בא לדוך מלח בפני עצמו, לב"ש ידוך בפך והעץ הפרור צלעי, אבל לא לקדיהו, ולב"ה המלח נדוך לכל דבר כדרכו ואפילו לקדיהו. (ולא בכל דבר -מוקצה (כגון סיכי זיירי ומזווי שגם ר"ש מודה שאסור לטלטלם), ורב יהודה בשם שמואל סובר כב"ה דברייתא. ורב אחא אוסר לדוך בשבת מלח אא"כ מטה את המדוכה על צידה, דסבר כשמואל שמותר במדוך של אבן, אבל צריך שינוי קטן.

אין עושים טיסיני ביו"ט לפי שאין כותשים במכתשת, לאביי הם ב' דינים דדווקא במכתשת גדולה אסור אבל בקטנה מותר דחשיב כתישה כלאחר יד כיון שאינה מיועדת אלא לתבלין, וטיסיני שכותש החיטים לארבע חלקים שזה טורח גדול אסור אפילו בקטנה, אבל חלקא ודייסא מותר בקטנה ואסור בגדולה. ולרבא זהו דין לבני א"י שאסור אף בקטנה לפי שיש להם עבדים המזלוילים ועושים בגדולה ואומרים בקטנה עשינו, אבל לבני בבל מותר בקטנה.

י"ה: הבורר קטניות ביו"ט לב"ש יטול האוכל מתוך הפסולת ויאכל, לב"ה בורר כדרכו ואף בחיקו בקנון ובתמחוי, אבל לא בטבלה נפה וכברה, לר"ג אף מדיח במים ושולה, שהפסולת צפה למעלה (קש) או שהאוכל צף למעלה (בעפר). וכשהפסולת מרובה על האוכל אסור אפי' בטלטל, כיון שהמיעוט בטל לחוב והוי כאילו מולו פסולת, ואם מרובה טורח הוצאת הפסולת מהוצאת האוכל מפני שהפסולת דקה, לכו"ע יטול אוכל מתוך פסולת.

שליחת דברים לחבירו ביו"ט

שליחת מיני מאכל ביו"ט – לב"ש אין משלחים מתנת איש לרעהו אלא מנות הראויות לאכילה ואינו עשוי להניחם למחר, ולב"ה משלחים גם בהמה חיה ועוף חיים או שחוטים יינות שמנים סלתות וקטניות, אבל לא תבואה שהרי אסור לטחון ביי"ט כיון שהיה יכול לטחון מאתמול דאינה מפיגה טעמה, ור"ש מותר בתבואה שמא יבשלם בקדירה ויכתשם במכתשת קטנה, כגון חיטים שיכול לעשות מהם לודיות, ומעדשים רסיסים, ושעורים יכול לתת לבהמתו. אמנם אף באופן המותר לא ישלח שורה של ג' אנשים או יותר דאושא מילתא ונראים מוליכים למכור בשוק. הגמ' מסתפקת מה הדין ג' אנשים וג' דברים האם מותר כיון שיכול לשלוח כל אחד בפני עצמו, או שאסור כיון הדשתא אושא מילתא. תיקן.

שליחת בגדים ביו"ט לצורך יו"ט, ודיני כלאים- מותר לשלוח בגדים תפורים ביי"ט, ואף בגדים שאינם תפורים מותר מפני שראוי להתכסות בהם, ואפי' יש בהם כלאים מותר, והיינו בבגדי קשים שאינם מחממים שאין בהם איסור כלאים, כדאמר רב פפא שגידלים (-בגד קשה שנתונים על פנות הרגלים בתוך המעלים) אין בהם משום כלאים, אבל סתם בגד שיש בו כלאים בשלוחו ביו"ט, לפי שמדרבנן אסור לשבת עליו שמא תיכרך נימא על בשרו והיינו נימא גדולה וגסה שהיא מחממת, או נימי אף בג'נימא בעלמא חייב, דכיון שעיקר הבגד מתנהו ומחממו מלמטה היא לבישה שיש בה הנאה, (ומדאורייתא מותר דכתיב "לא יעלה עליך"), ואפי' י' מצעות זו על"ג זו ובגד כלאים תחתיהם אסור לישן עליהם, ומעטף בשוליו, דמהאי ענין וילון אסור לפי שהשמש מתחמם כנגדו -מתעטף בשוליו, דמהאי ענין וילון מקבל טומאה איע"פ שמחיצות הבית אינם מקבלים טומאה.

ט"ו. בגדים שצוור בהם מעות אין בהם איסור כלאים מפני שהמעות מקשים אותו ואינו מחמם, ואם צוור בהם זרעים אסור, ורב אשי מותר אף בזרעים של שאין דרך חימום בכך.

אין משלחים ביו"ט **סנדל המסומר** העשוי מעץ מצופה עור וקבועים בו מסמרים, לפי שאסור לנועלו ביו"ט משום מעשה שהיה שהנהרג על ידו (כדאיתא בשבת ס.), ומכאן מבוואר שרק לשולחו אסור אבל לטלטלו מותר מפני שהוא כלי.

אין משלחים מנעל שאינו תפור דלא חזי למידי, ואע"ג דנקיט בסיכי - מחובר בידות קטנות מעץ, וי"א שתפר בנעל שתי תפירות באמצע ושתיים בראשו ושתיים בעקבו.

לר"י אסור לשלוח **מנעל לבן** מפני שצריך ביצת הגיר גוש עפר משחיר, ולא היה דרך ללבוש מנעל לבן. ומנעל שחור, באתריה דר"י מותר לפי שבאתריה היה הצד החלק של העור כלפי חוץ ולכן לא היה צריך להחליקו, ובאתריה דרבי יוסי אסור מפני שהצד החלק היה כלפי פנים.

כל שנאותים (-מתקשטים) ממנו בחול וא"צ תיקון משלחים אותו ביו"ט, ועל כן מותר לשלוח תפילין ביו"ט, אף שבשבת ויו"ט אין לובשים תפילין, דכתיב "לאות" יצאו שבתות וימים טובים שהם עצומם אות, אמנם דווקא תפילין שאין איסור בלבישתם מותר לשלוח, אבל סנדל המסומר אם נתיר לשלוח יאמרו שהוא מותר גם בלבישה.

אמר אביי **היה בא בדרך ותפילין בראשו** ושקעה עליו חמה של נכיסת השבת, או שהיה יושב בביהמ"ד וקדש היום, מניח ידו עליהם שלא יראום, עד שמגיע לביתו, והתינו חכמים להניסים בדרך מלבוש שזה העברה כלאחר יד כדי שלא יבזו התפילין, ובברייתא תני עד שמגיע לבית הסמוך לחומה, הגמ' מעמידה את הברייתא כשהתפילין נשמרות בבית הסמוך לחומה, ואת דברי אביי שכאינם נשמרות. והא דתנן המוצא תפילין מכניסים זוג זוג (-גם ראש ושל יד נחשבים זוג), ומבוואר שאף כשהיו מונחתם בקרקע מותר, היינו כשאינם נשמרות מכלבים, וקמ"ל אביי שאם אינם נשמרות מגנבים מותר להכניסים אם הם בראשו, ולא אמרינן רוב ליסטים ישראל ולא מזלזלי בהו, אבל אם מוצאם מונחתם במקום שהם נשמרים מן הכלבים לא יזיזם ממקומם.

יום טוב:

איסור בישול מיו"ט לשבת,

ותקנת עירוב תבשילין

מדאורייתא מותר לבשל (וכדומה) ביו"ט לצורך השבת, לרבה (פסחים מ"א:) טעם ההתר הוא תואיל ואם יזדמנו לו אורחים יהיה בזה צורך יו"ט, ולרב חסדא מן התורה צרכי שבת נעשים ביו"ט. אמנם חכמים אסרו לבשל מיו"ט לשבת, והתירו רק ע"י עירוב תבשילין. שעניינו הוא שמותר לבשל מיו"ט לשבת רק אם הוא מתחיל את ההכנות לשבת כבר מערב יו"ט. ולהלן יבוארו פרטי הדינים בזה.

ט"ו: אסור לבשל תחילת הבישול מיו"ט לשבת, אבל מותר לבשל ליו"ט ואם נשאר יהיה לשבת, וכן יכול לעשות תבשיל מערב יו"ט (-עירוב תבשילין) ועי"ז מותר לבשל מיו"ט לשבת.

מקור האיסור – (עירוב תבשילין דרבנן, וטעם התקנה יבואר להלן, וכונת הגמרא כאן על איזה פסוק הסמיכוהו רבנן). לשמואל מ"זכור את יום השבת" – דכרהו מיום שבא להשכיחו והיינו כשהל יו"ט ערבר שבת שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו. ובברייתא לומדי'ם אלא האיסור מ"מאת אשר אתא אפר ואת אפרו שבתו, ולא דלרבא אינו מוועיל להכין האפוי כבר מיום המשי, ואין מבשלים אלא על המבושל כבר.

טעם תקנת עירוב תבשילין – לרבא טעם התקנה הוא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט. ולרב אשי התקנה היא לכבוד יו"ט ולא לכבוד שבת כדי שידעו שאסור לבשל מיו"ט לחול שהרי אפי' לשבת אינו מותר אלא ע"י עירוב, והא דלרבא אינו מוועיל להכין ביו"ט עצמו תבשיל מיוחד לשבת, גזירה שמא יפשע ולא יזכר לערב מפני שהוא טרוד.

מעשה ברבי אליעזר שהיה דורש ביו"ט והקפיד על אלה שיצאו באמצע הדרשה לסעד סעודת יו"ט. וכשיצאה הכת השישית אמרו הללו בעלי מארה הם, וחשבו הנשארים שהוא מקפיד על אלו המאחרים לצאת, אמרו להם לא לכם אני אומר אלא להללו שעוזבים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה סעודה. ור"א לטעמיה דסובר שמחת יו"ט רשות, שיכול או לאכול ולשתות או לעסוק בתורה (דכתיב "ועצרת תהיה לכם" וכתיב "ועצרת לד' אלוקין", ולרבי יהושע הכונה חציו לכם וחציו לד'). בשעת הליכתם אמרו להם "לכו אכלו משמנים ושתנו ממתקים, ושלחו מנות לאין נכון לו (שלא יכל להניח שעונים תבשילים אבל לפיוסם) לא יחדות ד' הוא מעוזכם" (ערו עליו וקדשו קדושת היום והאמינו בו ואני פורע).

הרוצה שיתקיימו נכסיו ולא יחמסוהו ממנו יטע בהם אדר -אילן חשוב, ועל ידי זה יצא שם למרחוק שהשדה הזו שלו, והא הוא הולך למדינת הים יש לו הרבה עדים שהיתה שלו, והיא הים מוכרה ויהי יוצא קיל שהיא של שני.

ט"ז. כל מזונותיו של אדם כמה ישתכר בשנה זו ומזה יהא נזון קצובים לו מראש השנה עד יום הכיפורים, ויש לו להזכר שלא להוציא הוצאה מרובה שלא יסיפּו לו שכר למזונות אלא מה שפסקו, (דכתיב "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט האלקי יעקב", איהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה שזה חג היחיד שאין להבנה נראית בו. וחק היינו מזון. חוץ מהוצאת שבתות ויו"ט והוצאת בניו לתלמוד תורה, שלא פוסקים כמה לתת לו אלא ממצאי'ם לו לפי מה שהוא רגיל באותה שעה או לאחר שעה,

ואם פחת פוחתין לו - כלומר שאין ממצאי'ם לו אלא שכר מועט, ואם הוסיף מוסיפין לו.

שמאי הזקן כל ימיו אכל לכבוד שבת, מוצא בהמה נאה קנאה לשבת, מוצא נאה הימנה מניח השניה ואוכל הראשונה כדי שהשניה תהיה לשבת, ומצא שאכילת הראשונה היא לכבוד שבת, אבל הלל הזקן מידה אחת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים -בוטח שתזדמן לו נאה לשבת.

הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, ובמתנה דעבידא לאגלויי א"צ להודיעו דכתיב "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו". הקב"ה הודיע לישראל על מתנת השבת לפי שמתן שכרה לא עבידא לאגלויי, ולנכרים הודיע על השבת ולכן יענשו עליה ומצניו שהקב"ה הענישם על התורה, ומתן שכרה נתן לישראל בצניעא דכתיב "ביני ובין בני ישראל", וי"א שהודיעם שכרה אלא שלא הודיעם שיש נשמה יתירה בשבת -רוחב לב מנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קבה עליו.

הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו כדי שאם יאכל לפני שאמו תראה היא תראה את הסימן ותשאל אותו מי נתן לו, ומתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם ותרבה חיבה ורעות בישראל, ויתן עליו שמן או כחול, והאידיא שחוששים לכשפים ישפשף עליו מאותו המין.

המשך דיני עירוב תבשילין-

לאביי אין מערבים אלא תבבשיל ולא בפת, ולא מפני שצריך דווקא דבר המלפת את הפת דמוכחא מילתא שהוא עשוי לשבת, שהרי מערבים בדייסא למרות שאינה ראויה ללפת בה פת, אלא מפני שצריך לערב במידי דלא שכיחא. וללישא בתרא אין מערבים לא בפת ולא בדייסא לפי שאין מלפתיים בהם, ולא מפני שצריך מידי דשכיח.

עדים שבשולי קדירה שנשארו בלא תמיון, ושמנונית שגררה מהסכין, אם יש בהם כזית סומך עליהם לעירובי תבשילין, ולא אמרינן שהם בטלים כיון שאינם חשובים.

דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי נכרים (שאסרו חכמים כדי שלא יתחננו עמהם, ודבר שנאכל כמות שהוא חי אי"כ אין תועלת בבישול ולכן לא גזרו בו, והדגים נאכלים חיים ע"י מלח), וסומך עליהם מערב יו"ט לעירובי תבשילין, ואם עשאם נכרי כסא דהרסנא (-מטוגן בשמן דגים ובקמח) אסור, משום שהקמח שבו עיקר.

ט"ז: עירוב תבשילין צריך כזית בין לאחד ובין למאה, אבל אין בו שיעור למעלה.

יכול לעשות עירוב תבשילין צלי, או כבוש בחומין ובחרדל ובמיני ירקות או שלוק (מבושל הרבה), או מבושל, ואפי' קוליים האיספנין (-דג מליח רך שנאכל כמות שהוא חי אבל נתונים עליו חמין והוה בישול) שנתנו עליו חמין מערב יו"ט כראוי לו, מועיל.

עירוב תבשילין צריך דעת מניח, אבל דעת מי שמניחים עליו אין צריך, שהרי היו חכמים שעירבו לכל עירם למי ששכח והוא בתוך תחום שבת, אבל לאלו שבחזן לא עלה על דעת המניח לזכרם. אמנם אין לסמוך על עירוב זה אלא פעם אחת, אבל פעם שניה פושע הוא ואסור דאין דעת המניח על המזידים והפושעים שאינם חרדים לדברי חכמים.

יו"ט שחל בערב שבת אין מערבים בו עירובי תחומין. ועירובי תצרות לחכמים אסור דגמא ממתקן דבר, ולרבי מותר כיון שביו"ט עצמו מותר לטלטל בתצרות ומותר לתקן דבר שמותר לעשותו באותו יום, ולרבי אלעזר- לרבי אסור ולחכמים מותר, והלכה כרבי ולאסור.

י"א. יו"ט שחל בשבת לב"ש מתפלל שמונה ברכות, דברכות שבת ויו"ט אומר כל אחת בפני עצמה, ולב"ה מתפלל ז' ברכות ומתחיל בשל שבת ותתן לנו את יום המנוח הזה ומסיים בשל שבת ומזכיר יו"ט באמצע -חאת יום הג' פנינו הזה, ולרבי אף חותם מקדש השבת וישראל והזמנים, וכן הלכה. ולא יתחום מקדש ישראל והשבת והזמנים, כיון שישראל לא מקדשים את השבת, משא"כ מועדים שאילו לא נתקדשו ישראל לא היו קבועים חודשים וקוראים מועדים בבית דין.

שבת שחלה ברה"א או בחול המועד שחרית ערבית ומנחה מתפלל שבע כשאר שבתות, כפי שבחול אין לר"ח או לחול המועד ברכה מיוחדת, ומזכיר ר"ח או מועד בעבודה -עלה ויבא, ואם שכח חוזר, ולר"א מזכיר בהודאה כמו שאומר על הניסים בחנוכה ופורים, וי"א שיזכיר בברכה האמצעית ואין הלכה כך, ובמוסף בברכה האמצעית יתחיל ויסיים בשל שבת ויאמר קדושת היום האמצע.

הנחת עירוב ביו"ט כשחל יו"ט שני של גלויות ביום שישי- לרב מותר להניח עירוב תחומין או עירוב תבשילין מיו"ט לחבירו ויתנה, והיינו שאם חל יו"ט בימים המשי ושישי, וזכר בחמישי שלא הניח עירוב, יניח עירוב תחומין ויתנה שאם היום קודש אין בדבריו כלום, וכן יעשה למחרת באותה פת, ובעירוב תבשילין יניח רק ביום חמישי ויתנה. ולרבא רק עירוב תבשילין מותר ולא עירוב תחומין, דאין לקנות שביתה ביו"ט אפילו מספק, ורק בעירובי תבשילין התירו מפני כבוד שבת.

אין אופין מיו"ט לחבירו, אבל מותר למלא קדירה אע"פ שא"צ היום אלא חתיכה אחת, מפני שמספיק לזה טירחה אחת, אבל באפיה אין לאפות בלא מה שצריך לאתו היום מפני שכל ככר צריך אפיה ורודה לעצמו, ורשב"א מתיר אף באפיה מפני שהפת נאפית יפה בזמן שהתנור מלא, וכן הלכה.

אפיה עבור מי שלא עשה עירוב תבשילין– מי שלא הניח עירובי תבשילין הוא וקמחו נאסר, ואסור לו לאפות או לבשל או להטמין אף לאחרים, ולאחרים אסור לעשות כך עבורו, אלא יקנה קמחו לאחרים והם יאפו או יבשלו בשבילו.

י"ז: עבר ואפה או בישל בלי עירוב, הגמ' מסתפקת אם המאכל נאסר בדיעבד לשבת או לא.

מי שאכל את העירוב אסור לו אח"כ לאפות ולבשל לשבת, ויכול להכין ליו"ט ואם נשאר יהיה לשבת, ואסור להערים לאחר שבישל לפי צורכו יאמרו שהוא צריך עוד כדי להזמין אורחים ויבשל עוד תבשילים וישארים לשבת, (אמנם בקדירה אחת מותר להטמין, ומה שהתירו חכמים לעיל י"א: למלוח חתיכה חתיכה, שאני התם שזה עיבוד אוכלין בעלמא, והתירו כדי שלא ימנע מלשחט כדי שלא יסריח הבשר, ויפסיד שמחת יו"ט). ואם הערים אסור לאכול. הגמרא אומרת שגם לפי הצד שבעבר ואפה ללא עירוב תבשילין כלל לא נאסר בדיעבד, י"ל שבהערמה החמירו חכמים יותר, מפני שחשוב שזה מותר וילמדו ממנו והוא לא יחזור בתשובה, משא"כ במזיד, או דזה לתנניא ואליבא דב"ש שהחמירו שצריך פת לאפיה ותבשיל לבישול וטמון למטמין, ולב"ה מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו.

מתי הדבר נאסר בדיעבד – המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל, המטביל כליו בשבת במקוה שיש לו בחצרו, ורבנן אסרו להטביל משום שגזירה כמתקן, בשוגג ישתמש בהם בויזם במזיד לא ישתמש בהם, הגמ' אומרת שאם בעבר ואפה או יבשל בלא עירוב מותר כאן איירי שיש לו פירות או כלים אחרים, או שיכול לשאול כלים אחרים, ולכן אסור, ומה שמצינו שאם עבר ובישל בשוגג יאכל במזיד לא יאכל, איסורא דשבת שאני.

מה צריך להשאיר לעירוב תבשילין – לתנא דמתנני"ב לב"ש צריך ב' תבשילין ולב"ה תבשיל אחד, ודג וביצה שעליו חשובים ב' תבשילין. ולרשב"א מוזדים ב"ה שצריך ב' תבשילים, ונחלקו בדג וביצה שעליו, ושווים שאם פירר ביצה או שריסק קפלוטות ונתן לתוך הדג שהם ב' תבשילים, והלכה כתנא דידן ואליבא דבית הלל.

התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר לתקנה ולאפוחה.

טבילה והשקה בשבת

חייב אדם לטהר עצמו ברגל, וכן מטבילים את הכלים לפני יו"ט כדי שיוכלו להתשמש בהם ברגל. ובגוסגייתניו יבואר האם מותר לעשות כך בשבת ויו"ט או לא, ואם לאו מה טעם האיסור ובאיזה אופנים הדבר נאסר.

י"ח, חל יו"ט להיות אחר השבת, לכו"ע מטבילים את הכלים לפני השבת, ואדם, לב"ה מותר לו לטבול בשבת, וב"ש אוסרים.

לאביי טעם האיסור לטבול כלים הוא שמא יטלם בידו ויעביר ד' אמות ברה"ר, ואף אם יש לו בור בחצירו אסור אטו בור ברה"ר, וביו"ט גזרו אטו שבת, ובהשקת מים לא גזרו, משום דלא שכיחא שאין לו מים יפים טהורים ויטמאו מימיו.

כלי שנטמא ביו"ט מותר להטבילו ביו"ט, דטומאה ביו"ט היא מילתא דשכיחא.

מותר **לדלות בדלי טמא** ויטהר הדלי (ורק כשבא לטהר את המים שבתוכו אסור אם הגלי טמא כיון שניכר שבא לטבילה, אבל כאן חושבים שהוא בא לדלות מים), דמתוך שלא הותרה לו אלא ע"י דליה זוכר שסתם טבילה אסורה, ומטעם זה נדה שאין לה בגדים טהורים ללבוש אחרי הטבילה מערמת וטובלת בבגדיה לב"ה שאדם מותר לטבול מפני שנראה כמיקר.

מותר **להטביל כלי שנטמא בולד הטומאה** שהוא שני לטומאה, דלא משכחת לה אלא כבהנים שאין שני עושה שלישי בחולין, וכהנים זריזים הם ולא יבואו להתיר אב הטומאה, או נמי זריזים שלא יטמאו כליהם והוי מילתא דלא שכיחא, אבל כלי שנטמא ביו"ט באב הטומאה שזה דאורייתא אסור להטבילו. וי"מ שבאב הטומאה אסור אפילו בנטמא ביו"ט, מפני שהוא צריך הערב שמש ואינו ראוי לתשמש היום, והקשה רש"י שהרי מותר להשתמש בו ביו"ט לחולין.

לרב יוסף טעם אסור טבילת כלים בשבת ויו"ט הוא גזירה משום סחיטה של בגדים, דבגדים בכלל כלים.

לרב ביבי הטעם הוא גזירה שמא ישנה מלטבול עד יו"ט שהוא פנוי, ויבא בתוך כך לדיף תקלה, ונתניא כוותיה.

לרבא הטעם מפני שנראה כמתקן.

י"ח: ולרבא הא **דאדם מותר לטבול ביו"ט**, שאני אדם דנראה כמיקר, ואפי' במים רעים לפעמים רוחץ מפני השרב, ואפי' בימות הגשמים לפעמים רוחץ בהם לכלוך וצואה. והא דמותר לטבול ביוה"כ שאסור ברחיצה משום עניו ומכחא מילתא שכונתו לטבילה, הואיל ובשבת שרי ביוה"כ נמי שרי דאין להחמיר ביוה"כ יותר משבת החמורה, וס"ל לרבא הואיל באיסורי שבת שהואיל התרנו בדין אחד לא נאסור בדין אחר,

ועל כן מה שמצינו שרבא הלכה לגמע חמוץ ובלבד דווקא קודם טיבול דלא מוכחא מילתא שעושה כך לרמא, אבל לאחר טיבול אסור וה"ה לפלוט, ככל ויפאה האסורה בשבת גזירה משום שחיקת סמנינים שזו מלאכת טוהן, הדר ביה רבא מההיא, וס"ל כאביי שמותר רק לגמע ולבלוע. ואין לומר שרבא חזר בו מההתר לטבול, דתניא כל חייבי טבילות טובלים כדרכם בין בתשעה באב בין ביוה"כ אע"פ שאסורים ברחיצה.

איתא במתני' **ושוים שמשיקים את המים בכלי אבן לטהרם** שאם נטמאו מים יפים שלו ממלאם בכלי אבן ומניסים למקוה של מים מלוחים עד שמשיק מים למים, ונמצאו המים הטמאים זעופים ומחורבים למי המקוה ובטלי לגבייהו וטהרו. **אבל לא מטבילים כלי טמא** ע"ג מימיו כדי לטהרו. ובברייתא איתא שרבי אסור להשקה, ולרבנן מותר אף הטבילה אגב השקה. הגמ' מבארת דמתנני" כרבי ואיירי ביו"ט, ובברייתא לא אסר השקה אלא בשבת, ולרבנן ביו"ט מותר אף להטביל ובשבת אסור להטביל ומותר להשיק, או דמתנני" כרבנן ואיירי בשבת וכו"ל שלרבנן בשבת אסור להטביל ומותר להשיק.

י"ט. הטבלת כלי בבין השמשות-

כלי שהטבילוהו צריך הערב שמש, ועל כן כלי שהטבילוהו בבין השמשות צריך להמתין למחר שיעריב שמשו.

לת"ק מותר להטביל כלי בבין השמשות ולהמתין למחר, ורק ערב יו"ט אסור דשמא לילה הוא ואסור להטביל כלי ביו"ט, ולר"ש שזוירי אף בחול לא יצריך למחות בו ולהחזירו, מפני שודאי דעתו להשתמש בו מיד ולא להמתין להערב שמש של מחר.

רבנן דבי רב פירשו מחלוקתם דאיירי שראוהו רץ לטבול את הכלי, ונחלקו אם אומרים שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, והיינו שהוא רץ כדי להספיק לטבולו מבעוד יום וכשיראה שלא יספיק כיון שכבר הגיע למקוה יגמור טבילתו, ואין לחשוש שישתמש בו היום, או שרץ כדי להספיק מלאכתו.

ולרבא עירמיא לכו"ע אומרים שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, והכא אילייא בבא לשאול על כלי אחר אם שרץ מטמא בפחות מנעודשה שזה דבר שלא כתוב מפורש בתורה, אבל הערב שמש כתוב מפורש, (ואיירי בכהן שמשתמש בו לתרומה), ונחלקו אי אמרינן מדהא לא גמיר הא נמי לא גמיר או לא.

מטבילים מגב לגב – מי שטבל הכלי לצורך גיתו, ורוצה להחמיר ולהוור לטבולו לצורך כדו, או איכפא, מותר לו לעשות טבילה זו ביו"ט דאין כאן תכלין ו' ואינה טבילה שהרי אינה צריכה.

מטבילין מחבורה לחבורה – אם טבל כדי לאכול פסח בחבורה אחת ונמלך לאוכלו בחבורה אחרת, מותר לו לעשות טבילה זו ביו"ט.

הבאת קרבנות ביום טוב

ברגלים צריכים להקריב עולת ראיה שלמי חגיגה ושלמי חגיגה (שלמי שמיחה וכן תמידים ומוספים שקבוע להם זמן מותר לכו"ע להקריבם ביו"ט, והגמרא מביאה מחלוקת מה הדין בעולת ראיה, וכן בנדרים ונדבות, וכן אם מותר לסמוך ביו"ט.

סמיכה ביו"ט – לב"ש מותר להביא שלמים ביו"ט מפני שיש בהם אכילת אדם, אבל אסור לסמוך עליהם משום שבות, דסמיכה היא בכל כחו ואסור להשתמש בבעלי חיים, ויסמוך עליהם מערב יו"ט. ולב"ה סמיכה מותרת ביו"ט.

איזה קרבנות מותר להביא ביו"ט-

מתני'- ב"ש אומרים מביאים שלמים, אבל לא עולות מפני שאין בהם אכילת הדיוט, וכתבי" לכם" ולא לגבוה, ורק תמידים ומוספים שהם קרבן ציבור וזמנם קבוע מביאים. וב"ה אומרים מביאים שלמים ועולות.

לעולא ורב אדא בר אהבה ב"ש אוסרים להקריב ביו"ט עולת ראיה, דכתיב "והוגותם אותו חג לד'" ד דווקא חגיגה ולא עולת ראיה, ושלמי חגיגה שהם חובת היום מודים ב"ש שמותר להביאה, וב"ה מתירים להביא עולת ראיה דכתיב "לד' " כל מה שלד', ואע"ג שחגיגה וראיה יש להם תשלומין כל שבעה מותר, שמא יאנם ולא יקריבנה בשאר הימים, ואחרי הרגל אינו יכול להקריבה, אבל נדרים ונדבות אף לב"ה אינם קרבים ביו"ט אפילו הם שלמים, כיון שאין זמנם היום ויכול להביאם לאחר זמן.

ובברייתא איתא בשם רשב"א שלב"ה אף נדרים ונדבות קרבים ביו"ט, ושלמים של יו"ט כגון חגיגה ושלמי שמיחה מודים ב"ש שהם קרבים ביו"ט, והמחלוקת היא בעולת ראייה ובשלמים שאינם של יו"ט, והגמ' משנה את הגירסא בברייתא כדי ליישב הדברים לעולא, ולרב יוסף יש ברייתא אחרת ששם מבוואר כדברי עולא.

י"ט: הבאת תודה במועדים, ודין בל תאחר-

לת"ק אין מביאים תודה בחג המצות מפני חמץ שבה, (להוא"ק מ"ל שגם ביי"ד ניסן לא, מפני שמביא קדשים לבית הפסול דאין יכול לאכול חמץ אלא עד ד' שעות, ומתוך כן החמץ בא לידו נותר), ולא בעצרת מפני שהוא יו"ט, דקסבר נדרים ונדבות אין קרבים ביו"ט, אבל מביא תודתו בחג הסוכות והיינו בחולו של מועד ולא ביו"ט.

לר"ש לומדים מדכתיב "בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות" שכל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות וכל שלא

בא בחג המצות אינו בא בחג השבועות ובחג הסוכות. והגמרא אומרת שודאי ר"ש לא אוסר הקרבת נדרים ונדבות במועד, שהרי אפילו ללקט עצים מן המחובר לצורך המועד מותר, אלא נחלקו ת"ק ור"ש לענין **בל תאחר** וכולה ברייתא איירי לענין בל תאחר, שלת"ק עובר אחרי ג' רגלים אפי' שלא כסדרן, ולר"ש עובר דווקא כסדרן. ולפי זה המשך הברייתא **שלרבי אלעזר ברבי שמעון** מביא אדם תודתו בחג הסוכות אפילו ביו"ט, כוונתו שחג הסוכות הוא הגורם לבל תאחר וא"צ שיעברו ג' רגלים, וס"ל דנדרים ונדבות קרבים ביו"ט.

המביא תודה יוצא בה משום שלמי שמחה, ואינו יוצא בה משום חגיגה משום דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, ואפי' פירש הרי עלי תודה ואצא בה משום חגיגה, חל עליו חיוב תודה ואינו יוצא בה משום חגיגה דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, וכי הדר ואמר ע"מ לא מילתא היא, (וכן האומר הריני נזיר ואגלח אביא קרבנות של יום התגלחת ממועות מעשר שני, הרי הוא נזיר ואינו מביא ממועות מעשר שני), אבל בשלמי שמחה כתיב "ושמחת בחגך" לרבות כל מיני בשר לשמחה.

כ: מצוה מחמת מיתה האומר הבו ד' מאה זוזי לפלוני ולנסיב ברתך, צריך ליתן לו אע"פ שלא ישא בתו, אבל אם אמר לנסיב והבו ליה, א"צ לתת אלא אם ישאנה.

מדיני סמיכה – עולת חובה טעונה סמיכה כעולת נדבה, דכתיב "ויקרב את העולה ויעשה כמשפט" והיינו כמשפט עולת נדבה (-עולת יום שמיני ימי ימי המילואים שהיא חובה על אהרן), וכן שלמי נדבה טעונים סמיכה, אבל בשלמי חובה נחלקו ב"ש וב"ה, לרבי יוסי לכו"ע צריכה סמיכה ונחלקו אי בעינן תכף לסמיכה שחיטה שלב"ש א"צ ויסמוך מערב יו"ט, ולב"ה צריך, ולרבי יוסי ברבי יהודה לכו"ע בעינן תיכף לסמיכה שחיטה, ונחלקו אי בעינן סמיכה בשלמי חובה.

מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה ורצה לסמוך עליה, וחברו עליו תלמידי שמאי הזקן ואמרו לו מה טיבה של בהמה זו, אמר להם נקיבה היא ולזבחי שלמי הבאתיה -מרב ענוותנותו היה משנה מפני השלום, וכשכש להם בזנבה כדי להטעותם שהיא נקיבה, והלכו להם, ובאותו היום גברה ידם של ב"ש על ב"ה ובקשו לקבוע הלכה כמותם, והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו והיה יודע שהלכה כבית הלל וכו' וקבעו הלכה כב"ה.

כ: אחד מתלמידי הלל הביא עולתו לסמיכה, אמר לו אחד מתלמידי שמאי מה זו סמיכה שאתה רוצה לעבור על דברי ב"ש, אמר לו בניזיפה מה זו שתיקה שהיה לך לשחקו, ומכאן שת"ח שאמרו לו חברו דבר לא יענה לו בארוכה יותר ממה שאמרו לו.

המו"מ בין ב"ש לב"ה – ב"ה טענו לב"ש שאם בשבת שאסור לעשות מלאכה לצורך הדיוט מותר לצורך גבוה, כ"ש יו"ט שמותר להדיוט לצרכי אכילת דכתיב "ועשה לכם" שיהיה מותר לגבוה לצרכי אכילת מזבח ואפילו עולת ראיה, ואמרו להם ב"ש שנדרים ונדבות שהם לגבוה יוכיחו שהם אסורים ביו"ט, (ולאבא שאול ב"ה מתירים גם נדרים ונדבות), אמרו להם ב"ה דשאני נדרים ונדבות שאין קבוע להם זמן, וטענו ב"ש שגם עולת ראייה מי שלא הקריבה ביו"ט יכול להקריבה כל הרגל וביו"ט אחרון של חג, אמרו להם ב"ה שכיון שאם עבר הרגל אינו חייב באחריותו זה נחשב שקבוע לו זמן דיש לחוש שיפשע או יאנם בשאר ימי המועד ולא יביא. אמרו ב"ש דכתיב "לכם" ולא לגבוה, אמרו ב"ה דכתיב "לד'" לרבות, ומילכס" ממועטים כותים וכלבים.

למ"ד נדרים ונדבות אינם קרבים ביו"ט אין האיסור מדרבנן אלא מדאורייתא דבעינן לד' דומיא דזוחותם, שיהיה זמנם קבוע ברגל, כמו שתי הלחם שאסורים לאפותם ביו"ט אע"פ שהם חובת היום כיון שהיה יכול לאפותם מערב יו"ט. ואם עבר ושחט נדרים ונדבות, לרבא זורק את הדם כדי להתיר את הבשר ובאכילה אבל בלאו הכי אסור משום שבות, ולרבה בר רב הונא אף אם נטמא הבשר או אבד זורק כדי להקטיר אימורים לערב שהרי בלילה אינו יכול לזרוק.

כבשי עצרת הבאים עם שתי הלחם ששחטם שלא לשמם -שצריך לשחטם לשם שלמי ציבור ושחטם לשם עולה, או ששחטם לפני זמנם -לפני עצרת והם ויפרישו לשם בשי עצרת, או אחרי זמנם, זורק את הדם ואוכל את ה**בשר** דקיימא לן שכל זוחתים שנחבזו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, אבל בשבת לא יזרוק כיון שאסור לבשל ולצלוח וממילא אינו יכול לאכול מן הבשר, ובדיעבד אם זרק הורצה ויקטיר האימורים לערב. ללישנא קמא קשה מכאן על רבה בר רב הונא שהתיר זזיקה ביו"ט כדי להקטיר אימורים בערב, וללישנא בתרא בשבת החמירו אבל ביו"ט לא.

שחיטת אפית דבר שחציו של נכרי,

או לצורך כלבים

כתיב "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם", ודרשו חז"ל לכם ולא לנכרים, אמנם באופנים שיש דבר תועלת עבור ישראל הדבר מותר, וכדלהלן. עוד יבואר האם מותר לשחוט נבילה לצורך כלבים.

כ"א בהמה שחציה של נכרי וחציה של ישראל מותר לשחוטها ביו"ט, מפני שא"א לכזית בשר בלא שחיטה, אבל נדרים ונדבות יש מ"ד שאין שוחטים אע"פ שיש בהם חלק שנאכל, דכהנים קי א"א זכו בחזה ושוק, וה"ה הבעלים בשאר הבשר, מושלחן גבוה קא זכו, ונמצאת כל השחיטה לשם גבוה.

יעיסה שחציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה ביו"ט.

כיון שיכול לחלקה בלישה. ואף שרשבי"א מותר לאשה למלא תנור בפת אע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת, מפני שהפת נאפית יפה בזמן שהתנור מלא (לעיל י"ז),‏ שאני התם שכל הפת של ישראל והוא יכול לאכול כל פת, ועוד דילמא מיקלעו ליה אורחים, אבל בחציה של נכרי אסור לאפותה ביו"ט.

יעיסת כלבים שאף הרועים אוכלים ממנה מותר לאפותה ביו"ט, והואיל ויכול לתת לכלבים נבילה ולאכול את כולה, ולרב חסדא דלית ליה הואיל (דס"ל שהאופה מיו"ט לחול לוקה, ולא אמרינן הואיל ומקלעו אורחים, ולרבה אינו לוקה הואיל ואי מיקלעו אורחים חזי ליה) איירי שיש לו נבילה לפייס הכלבים ונמצאת כולה נאכלת לאדם. (יעיסת כלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה חייבת בחלה ומעריבים בה עירובי חצרות להתיר להוציא מניית לחצר, ומשתתפים בה במבואות, ומברכים עליה המוציא, ומזמנים עליה, ויוצא בה יד"ח מצוה בלילה הראשון שחובנה לאכול מצוה).

מלכות שהטילה על ישראל לאפות ביו"ט לצורך בני החיל, אם ישראל נותנים לתינוק מהפת והנכרים לא מקפידים, לרב הונא מותר משום שכל אחד ראוי לתינוק, (ופלגי אדרב חסדא אסור לאפות פת שחציה של נכרי וחציה של קר ישראל). אבל לרב יהושע בן לוי אסור, שהרי אסור ריב"ל לזמן נכרי ביו"ט שטמא ריבה בשבילו, ובשבת מותר לזמן נכרי לפי ריב"ל, ורב אחא בר יעקב אסור אפילו בשבת מפני שיורי כוסות, וכדלהלן.

כ"א: לריה"ג אסור לשחוט נבילה לצורך כלבים, דכתיב "לכם" ולא לכלבים. ולר"ע לכלבים מותר דכתיב "אך אשר יעשה לכל נפש", ומשמע אפילו נפש בהמה דכתיב "מוכה נפש בהמה וישלמנה", ומ"לכם" ממעטים לצורך נכרים, ועדףי למעט נכרים שאין מזונותיהם עליו, מאשר למעט כלבים שמזונותיהם עליו.

מדיני מוקצה-

גרעיני תמרים מותר לזרוקם ביו"ט, לר"ע מפני שראויים לכלבים, ולריה"ג מפני שראויים להסקה, ואף רטובים ראויים להיסק גדול, ובשבת יטלטלם אגב פת כדשמואל שהתיר לעשות כל צרכו בפת ולא חיישינן לבזיון אוכלין.

טלטול שיורי כוסות - שיורי כוסות של נכרים אסור לטלטלם (ועל כן אסור לזמן נכרי אף בשבת לרב אחא בר יעקב, ולרבא מותר, ומרימר ומר זוטרא הודיעו לנכרי שהגיע לביתם שלא יטרחו בשביליו יותר ממה שהכינו לעצמם), כיון שאינם ראויים לתרנגולים, דהוי יין נסך שהוא אסור בתנאה, ואין עושים גרף של רעי לכתחילה, אבל של ישראל מותר אע"פ שזה מאוס, דחזי לתרנגולים, או משום שמיטלטלם אגב הכוס, דמטעם זה התיר רבא לטלטל כננא (-כלי שנותנים בו גחלים) אגב האפר שהוכן מערב שבת לכסות בו רוק או צואה, אע"פ שיש בו שברי עצים שאינם ראויים.

עשית מלאכה שאינה לצורך אוכל נפש

כתיב "כל מלאכה לא יעשה בהם, אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם", ויש לזן אם רק מלאכת אוכל נפש ממש חותרה, או גם מכשירו אוכל נפש, וכן יש לזון אם מלאכת שוכר החותרו לצורך אוכל נפש חותרו גם לצורך אחר או לא, ואיזה צורך מותר מלאכה ביו"ט.

חימום מים לרחיצה - לב"ש אסור להבעיר אש בשביל לחמם מים עבור רחיצת רגליו, דלא התיר הכתוב מלאכה אלא לאוכל נפש, ואם הם ראויים לשתיה מותר, ולב"ה מותר לחמם בשביל רחיצת רגליו וידיו.

הבערת מדורה להתחמם - לב"ש אסור, דאין חילוק בין הנאת אבר אחד להנאת כל גופו, ולב"ה מותר.

ג' דברים ביו"ט שר"ג החמיר כב"ש-

לב"ש אין **טומנים את החמין מיו"ט לשבת**, וכן נהג ר"ג. לרב הונא אם הניח עירוב תבשילין מותר, ואיירי שלא הניח עירוב תבשילין, וס"ל לרב הונא שאף בזה התירו לו כדי חייו, פת אחת קדירה אחת נר, וי"א אף צולים לו דג קטן, ולרבא אף בהניח עירוב אסרו הטמנה, משום דמוכחא מיילתא שהיא לצורך שבת, ודלא כחנניה הסובר שאם הטמין מערב יו"ט הוי עירוב להטמנה. ולאביי איירי שעירב ולא הטמין וכחנניה.

כ"ב, לב"ש אין **זוקפין מנורה** של חוליות שנפלה ונפרדו חוליותיה ביו"ט, דסברי ב"ש יש בנין וסתירה בכלים ובנה חיוב בכל שהוא, וכן נהג ר"ג. ולב"ה אין בנין וסתירה בכלים ואינו חיוב אי"כ עשה בה מלאכה אחרת, ורק בבתיים ואוהלים יש בנין.

לב"ש אין **אופין פיתין גריצין** -ככרות עבים, ואסור משום טירחה **אלא רקיקין**, ואמרו ר"ג שכך נהגו בבית אבא, ואמרו לו חכמים שבית

אביו היו מחמירים לעצמם ומקילים לכל ישראל לאפות פיתין גריצין, וחררין שאופים על גחלים.

כמה דיני הבערה וכבוי ביו"ט-

הנותן שמן נגר בשבת חייב משום מבעיר, והמסתפק (-נטל ואוכל) ממנו חייב משום מכבה, ועל כן אסור ביו"ט להטות את הנר כדי להרחיק את השמן כדי לקרב את הכיבוי דכבוי לא הותר ביו"ט.

קנבא שרי -למחוט ראש הפתילה שנעשה פחם

אסור לכבות אש כדי שלא יכלה העץ כיון שאין בכבוי זה צורך יו"ט, וי"מ משום דהוי סותר ע"מ לבנות במקומו.

אסור לכבות את הנר לצורך תשמיש אף כאשר אין לו בית אחר או סדין לעשות מחיצה או כלי לכפות, ולרבי יהודה המתיר מכשירי אוכל נפש דכתיב "יעשה לכם" לכל צרכים מותר שזה נמי חשיב צורך, וכן מותר לר"י לכבות כדי שלא יתעשן הבית או הקדירה וכדי שלא ישרף הבית, אבל לרבנן אסור (ובדאיכא סכנה מותר אף בשבת).

וכן מותר לרבי יהודה לכחול את העין לרפואה אף בסוף החולי שאין בזה פיקוח נפש, ולרבנן אסור, לאמימר מותר לכחול ע"י נכרי דכל צרכי חולה עושים ע"י נכרי בשבת אף שאין בזה סכנה, לרב זביד ורב אשי אסור משום דמסייע לנכרי במה שסוגר ופותח ריסי עיניו

להכניס הכחול ולאמימר מסייע אין בו ממש דבלאו הכי מיתעבדא, כדאמר בשבת זה יכול והוה אינו יכול, יכול חייב שאינו יכול פטור, ואע"י דמסייע בהדיה, מסייע אין בו ממש.

יו"ט שני של ראש השנה מותר לקבור בו מת ע"י ישראל (ובראשון יקברוהו נכרים), ביצה שנולדה בראשון אסורה בשני, דקדושה אחת הן, ולא הקילו אלא לענין מת בלבד. ונהרדעי מתירים כיון שמימות עזרא לא מצוינו אלול מעובר, וכן מותר לדבריהם לכחול העין.

כ"ב: **אפית פת עבה** - לב"ש אין אופים פת עבה בפסח, וב"ה מתירים. רב הונא רצה לומר שפת עבה היינו טפח, כדמצינו בלחם הפנים שהוא מצוה ככל המנחות, ואמרו רב יוסף שאין ללמוד מלחם הפנים, שהרי לחם הפנים אפוהו זרזים -בית גרמז שהיו אומנים וזרזים דבבר, והיתה פת עמילה שהיתה טעונה ג' מאות שיפות וחמש מאות בעיטות (שף אחת בועט שתיים שף שתיים בועט שלש), ובעצים יבשים דכבר בט"ו באב היו פוסקים מלכרות עצים לכל צרכי המקדש, ובתנור חם שמיסקים אותו בכל יום הן למנחות והן לצלי, ובתנורו של מתכת דאין עושים כלי שרת מחרס, והתנור היה צריך להיות כלי שרת כדי לקדש את שתי הלחם ולחם הפנים. וביאר רבי ירמיה בר אבא שמחולקת ב"ש וב"ה היא אם אופים בפסח פת מרובה, ונקראת עבה משום שבזמן לישתה היא עבה, אי נמי באותו מקום קראו לפת מרובה פת עבה, ולפי זה כיון שטעמם של ב"ש הוא משום שזה טירחה שאינה נצרכת וב"ה מתירים משום שהפת נאפית טוב יותר כשהתנור מלא, א"כ ב"ש אוסרים בכל יו"ט ולא רק בפסח.

ג' דברים שהקיל ר"ג לענין יו"ט-

מכבדים בית המטות -בית המסיבה שאוכלים שם, שהיו מסיבים ואוכלים ע"ג המטות) ביו"ט, וחכמים אוסרים משום אשוויי גומות. ור"א בר צדוק סובר שאף אצל ר"ג לא היו מכבדים ביו"ט, אלא היו מכבדים מערב יו"ט ופורסים סדין, ולמחרת כשהאורחים היו נכנסים היו מסלקים את הסדינים ונמצא הבית מתכבד מאלויו. אמרו לו א"כ גם בשבת מותר לעשות זאת.

ומניחים את המוגמר (לכונה ע"ג גחלים) **ביו"ט**, וחכמים אוסרים מפני שאינו שוה לכל נפש אלא רק למפנקים או למי שריתחו רע, ולא נחלקו אלא להריח שזה הנאת הגוף ודמי לאוכל נפש, אבל לגמור לתת את המחתה עם הלבונה והגחלים תחת הגבדים כדי להכניס בהם ריח, שאינו להנאת הגוף אלא להכשיר גלים, אסור. ור"א בר צדוק סובר שאף אצל ר"ג לא היו מגמרים ביו"ט, אלא היו מביאים ערדסקאות חלולות ונקובות של ברזל כמשעננים אותם וסותמים נקביהם מערב יו"ט, ולמחרת כשהאורחים היו נכנסים היו פותחים את הנקבים ונמצא הבית מתגמר מאלויו. אמרו לו א"כ גם בשבת מותר לעשות זאת.

ועושיין גדי מקולס בלילי פסחים שצולים אותו כשכרעיו ובני מעיו תלויים חוצה לו, זכר למקדש שתכוב בו "על כפרעיו ועל קרבו", וחכמים אוסרים, ותודוס איש רומי הנהיג בעירו לאכול גדי מקולס בליל פסח, ושלחו לו אלמלא תודוס אתה (-שהיה חכם גדול ונכבד) גזרנו עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל כעין קדשים בחוץ, ויאמרו שמותר להקדיש ולאכול קדשים בחוץ.

עישון פירות בבשמים **ביו"ט** - רב ורב הונא אוסרים מפני שתחילתו מכבה את הגחלים כשנותן עליהם את אבקת הבשמים, וסופו מבעיר, וכיון שאינו אלא לתפוק ואינו שוה לכל נפש אלא לאיסנטיס, אסור לעשות בשביל זה מלאכה. רב אבהו אוסר דווקא ע"ג גחלת, אבל ע"ג חרס שהסיקו מותר, דליכא כבוי, (הבערה היא ע"י שינוי ואינה מלאכה דאורייתא). ורבה אוסר אף ע"ג חרס מפני שמוליד ריחא ופסח אסור מדרבנן מפני שהוא קרוב לעשה מלאכה חדשה. (ומטעם זה אסור לכפות ע"ג שיראי ביו"ט, אמנם מותר למלול ענף של בשמים ולהריח בו, כיון שאינו מוליד ריח אלא רק מוסיף ריח), ושמואל ורבא מתירים גם ע"ג גחלת דזה אוכל נפש

וזה ראוו גם לעניים אלא שאינו מצוי להם, כמו שמותר לצלות בשר ע"ג גחלים.

כ"ג: אסור לקשור בתי הידיים לקמטם על עץ חלק או על אגודה של קשים כדי לעשות קיפול בבגד, משום שזה מעשה אומן.

ג' דברים ראב"ע מתיר וחכמים אוסרים-

פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה בשבת לנוי, ורבנן אמרו שזה משאוי ואינו כתישטי, ולא פרה שלו היתה שהרי היו לו פרות רבות, כדמצינו שהיה מעשר שלשה עשר אלף עגלים מעדרו בכל שנה, אלא של שכנתו, ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו.

ומקדיים את הבהמה ביו"ט, וכן מותר לשיטתו קרצף, (קירוד זה בשניים דקות, שזה עושה חבורה, קרצוף זה בשניים עבות שאין עושים חבורה), דסבר כר"ש דדבר שאין מתכוון מותר. ולר"י דדבר שאין מתכוין אסור מותר רק קירצוף אבל לא קירוד. ולרבנן דבר שאין מתכוין אסור, וגזרו אף קירצוף אטו קירוד. והגמרא דנה מה ההלכה בדבר שאינו מתכוין.

ושוחקים את הפלפים בריחים שלהם.

כ"ג: **הריחיים של פלפים מקבלת טומאה משום ג' כלים**, וגי'מ שאם חסר חלק אחד מקבלת טומאה בגלל האחרים. תחתונה שמקבלת את אבק הפלפלין שנופל דרך נקבי המכבר משום כלי קיבול דהוא כלי עץ עם בית קיבול. **אמצעיית** שהיא כלי עץ ללא בית קיבול, משום כלי כברה, שזה דומה לאריג, (ושלנו שהיא של מתכת ודאי היא טמאה, דפשוטי כלי מתכות מקבלים טומאה). ועליונה שכותשים ושוחקים בה את הפלפלין משום כלי מתכת - דציפוי המתכת הוא העיקר והעץ בטל אליו.

עגלה של קטן (-שעושים לו לשחוק, והוא יושב עליה ומטלטלים אותו כך) **טמאה מדרס** שאם התינוק זב נעשית העגלה אב הטומאה, כיון שהיא מיוחדת לשיבה, משום שסומך עליה, וניטלת בשבת מפני שיש לה תורת כלי, ואינה נגדרת בשבת אלא ע"ג כלים, ולא ע"ג קרקע מפני שעושה חריץ והופר חייב משום חורש, והיינו לר"י דדבר שאין מתכוין אסור (אבל לר"ש מותר), ולתנא אחר אליבא דר"י כל הכלים אין נגררים אבל עגלה מותר מפני שהיא כובשת ואין העפר זז ממקומו אלא נכבש ונעשה נמוך, והתנא הראשון סובר שלפעמים אין האופן מתגלגל אלא נגור וחופר.

אין צדין:

צידת בעלי חיים ביו"ט

צידה אסורה ביום טוב אף לצורך אוכל נפש, ובעל חי שנמצא במקום שהוא כבר ניצוד בו אין איסור בציודו, ולהלן יבוארו פרטי הדינים בזה.

כ"ה: אין צדים דגים מן הביברים (-בריכות מים) ביו"ט, אבל חיות מותר לצוד מביברים קטנים, והיינו היכא דרהיט בתרה ומטי לה בחד שיחייא, אי נמי היכא דלית לה עוקצי עוקצי (-זיויה), אי נמי היכא שצל הכתלים נופל מזה על זה כיון שהמקום קטן וצר, אבל אם הם בביבר גדול אסור לצודם. ובשבת מבואר שהצד צבי לבית חיוב, והצד צבי לבית ולגינה ולחצר ולביברים לרבי יהודה חייב ולחכמים פטור. ועופות מותר לצודם מביבר מקורה, וצפור דרוו שאינה מקבלת מרות ויודעת להשטט לזויות הבית אין איסור לצודה לבית אלא רק למגדל, והצדה מהבית חייב.

רשב"ג אומר לא כל הביברים שווים, זה הכלל מחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר. והלכה כרשב"ג (והגמרא דנה אם ת"ק חולק על רשב"ג או לא). ומחוסר צידה היינו שאומרים הבא מצודה ונצודנו כלומר שצריך תחבולות כדי לתפוסו, (ושעיר זה הוא השעיר של ביבר גדול שנתבאר לעיל). ואף שגם אווזים ותרנגולים ויוני הרדיסאות הגדלים בבתים צריך מצודה לצודם, הצדם פטור, מפני שבאים לכלובם ערב ומזונותם עליון ולכן דינם כבהמה והם נחשבים מזוננים, אבל יוני שובן ויוני עליה וציפורים שקנינו טטפוחין שהם באים לכלובם ערב ואין מזונותיהם עליון, הצדם חיוב. ולרב מרי שאני יוני שובן ועליה שהם בורחים לכלובם וצריך לעלות אחריהם וגם שם הם נשטמים ממנו ויורדים.

למה צידה לא מותרת ביו"ט לצורך אוכל נפש - כתב רש"י שאע"פ שהותרה מלאכה ביו"ט לצורך אוכל נפש, כדמצינו שמותר לשחוט ולבשל ולאפות ביו"ט, שאני התם שהטעם נפגם אם יעשו זאת מערב יום טוב, ובשחיטה יש חשש שזה סדירה, אבל צידה כיון שיכול לצוד מערב יו"ט ולהשאיר אותו חי במצודה, אסור לצוד ביו"ט.

נתינת מזונות לפני בעלי חיים ביו"ט - אין נותנים מזונות לפני דגים ביו"ט, ואפילו למ"ד "אשר יאכל לכל נפש" נפש בהמה במשמע, הני מילי בעל חי שמונותוין עליו, ודגים ימצאו אוכל גם אם לא יתנו אוכל לפניהם. אבל מותר לתת מזונות לפני חיות ועופות בימות החורף, וכן בימות הקיץ אם הם במקום שבני אדם זורסים ואין עשבים גדלים בו.

מתי דבר שנעשה ראוי לשימוש ביו"ט הוא מוקצה, ומה הדין בספק

בעלי חיים שניצודו ביום טוב הרי הם מוקצה (אפילו לר"ש שמקל במוקצה, ובראשונים ביארו טעם החילוק בכמה אופנים), וכן פירות שנתלשו ביו"ט אסורים, ולהלן יבואר באיזה אופנים הדבר נאסר משום מוקצה, ומה הדין כשיש ספק אם הדבר היה מוכן מערב יום טוב או לא.

בעלי חיים שנמצאו במצודה ביו"ט ואינו יודע אם נצודו ביו"ט או כבר בערב יו"ט, אסורים, ור"ג מתיר, ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים לר"ג ואמר מותרים הם אלא שאין רצוני לקבל ממנו מפני שאני שונא, ואין הלכה כר"ג.

פ"ד: לרב לא התיר ר"ג אלא בטלטול דכולי האי לא החמירו בספק מוכן לאסור בטלטול, אבל באכילה לא התיר ר"ג, וללוי אף באכילה התיר ר"ג, ואף שרב ולוי לא סוברים כר"ג, באו לבאר דבריו). ואמר רב שלעולם אל ימנע אדם עצמו מביה"ד אפי' שעה אחת, שמתוך שלא בא לוי לביהמ"ד לא שמע שרבי חזו בו ולא התיר אלא בטלטול.

שוחטים מן הנגרים (-ביברים שנקראים נגרים מפני שעושים שם ניגרי מים וחרוצים לשתי החיות), מפני שהם כבר ניצודים ועומדים, אבל לא יטול מן הרשתות ומן המכמורות שמא ניצוד היום. ולרשב"א אם בא בערב יו"ט ומצאם מקולקלים שהרשתות הם באורך מיל או חצי מיל, וכשהחיה נופלת בו מתקלקל כולו, בידוע שניצודו מערב יו"ט, אבל בספק אסור, וכן הלכה.

דגים המפולמים (-לחים) ו**פירות בני יומם** מותרים, והיינו פירות שנראים כעין בני יומם (אבל רואים שאינם בני יומם וקמ"ל שלא חוששים למראית העין). אבל פירות שנתלשו ביו"ט אסורים בטלטול.

נכרי שהביא דרון לישראל ביו"ט, אם יש מאותו המין במחובר אסור משום מוקצה, ואפילו ר"ש מודה שיש מוקצה בנורגרות וצימוקים, ומחובר כנורגרות וצימוקים דמי, דכיון שלא לקטם מאתמול אקצינתו, ואין לחלק בין של ישראל לבין של נכרי. ובערב ימתין בכדי שיעשו. ואם אין מאותו המין במחובר מותר, אבל אם הביאם מחוץ לתחום אסור למי שהביאו לו, ומותר לישראל אחר דבתחומין דרבנן לא החמירו רבנן כולי האי.

למה, במה, ועד מתי, אסור בכדי שיעשו- כתב רש"י שטעם האיסור בכדי שיעשו הוא כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט, ואחר בכדי שיעשו מותר אף שזה יו"ט שני של גלויות, כיון שממה נפשך אחד הימים הוא חול, וכתב רש"י שכן נהגו במקומו, וכן דעת רבינו גרשום מאור הגולה ורבי קלונימוס מגרמי"ש, אבל דעת רבי יצחק הלוי לאסור, וכן דעת בה"ג.

זימון בעלי חיים מערב יו"ט

בעלי חיים של היו עומדים לאכילה מערב יו"ט הרי הם מוקצה ביו"ט, ולהלן יבוארו פרטי דינים בזה.

כ"ה. הסוכר אמת המים מערב יו"ט שלא יכנסו בה דגים חדשים, ולמחר מצא בא דגים מותרים, הדסכירה היא הזמנה.

חיה שקיננה בפרדס ונולד לה ולד, אם הגינה סמוכה לעיר שידע בה ודעתו עליה מותרת אע"פ שלא זימנה, ואם אין הגינה סמוכה לעיר אסורה, והאמא אסורה בכל גוונא.

צפור דרוו שזימנה צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באימה כיון שתיחון קטנות.

יוני שובך ויוני עליה שקיננו בטפיחין ובבירה צריכים זימון (ואם הזמין בתוך הקן ומצא יונים במדף לפני הקן ויש שם קן צמוד שאינו מזומן ולא מצא שם יונים, אסורים שמא באו מהקן שאינו מזומן), אבל אוזים ותרנגולים ויוני הרדסאות מותרים ואצ"י זימון.

עופות שזימנם (מקושרים בכנפיהן או מנוענעים והוא מכירים) אם נמצאו בבורות שיחין ומערות מותרים, אבל באילן אסורים גזירה שמא יעלה ויתלוש. והמוצא עופות מקושרים או מנוענעים אסורים משום גזל אף בחול, שהראשון שקטשר או נענעם קנאם בהגבהה, דהפקר נקנה בהגבהה.

אסור לשחוט **בהמה מסוכנת** ביו"ט אחרי שכבר אכל סעודתו ואינו צריך לה ובא לשחטה כדי שלא יפסיד את תמות, אלא אם יש שהות לאכול ממנה ביו"ט כזית צלי. ולר"ע מותר לשחוט אפילו אם יש שהות לאכול כזית חי מבית טביחתה מוכן ומופשט מעורו.

לא יאכל אדם בשר קודם הפשט וניתוח משום שאינו **דרך ארץ**, (וכן לא יאכל שום ובצל מראשו אלא מעליו, ואם אכל מראשו הרי זה רעבתן, ולא ישתה כוסו בבת אחת, ואם שתה בבת אחת הרי זה גרגרן, ואם שתה בכוסים הרי דרך ארץ, ואם שתה בג' פעמים הרי הוא מגסי הרוח), אבל מדינא מותר לאכול ואין חושש שהיא טריפה בסתר, דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת (-איסור אבר מן החי), עד שיוודע במה נשחטה, ואם אירע ספק בשחיטתה הרי היא בחזקת איסור. נשחטה כראוי בחזקת התר עומדת דסתם בהמות אינם טריפות. עד שיוודע לך שנטרפה, ואם נמצא נקב בריאה או בבני מעים ואפשר לומר שהוא נעשה רק אחרי השחיטה, הרי היא בחזקת התר.

כ"ה: חצב ששורשיו יורדים לעומק האדמה ואינם מתפשטים לצדדים כלל, ונוטעים אותו בין גבולי שדות, ובו תיחם יהושע לישראל את הארץ. מקטע רגלי הרשעים ליום הדין, שהם משיגים גבול ולא למדו ממנו.

נטיעה שאמרה תורה להמתין מלאכול פירות ג' שנות ערלה **מקטע** רגלי **הקצבים** שממרימים לאכול פעמים נמצאת טריפה, ו**בעלי נדות** ואינם ממתנים עד שטתסבלו.

תורמוס מין קטנית שמוריתו גדולה, ורק אחר ז' בישולים מתמקת ואוכלים אותו בקינוח סעודה, **מקטע רגלי עובדי** ע"ז שלא חזרו בתשובה אפי' אחרי ז' פורענויות.

עזות- התורה ניתנה לישראל מפני שהם עזים שבאמונת (-קשים להנעת), והקטק בתורה מתיש כוחם ומכניע ליבם, ואלמלא ניתנה להם תורה אין כל אומה יכולה לעמוד בפניהם, הכלב עז שבחיות ותרנגול בעופות, וי"א אף העז בבהמה דקה, וי"א אף הצלף באילנות.

דברים האסורים ביו"ט משום עובדין דחול

חכמים אסרו לעשות כמה דברים בשבת וביו"ט משום שהם דרך עשיה של חול, ויש בהם משום זלזול בשבת ויו"ט, ויש דברים שאסור לעשותם רק באופן שהדבר בולט (אוושא מילתא). ולהלן יבוארו כמה דברים שאסרו חכמים מטעם זה.

שחט בהמה בשדה לא יביאנה במוט או במוטה בשני בני אדם, דאוושא מילתא ותז לזלו ביו"ט, אלא יביאנה אברים אברים.

אין הסומא יוצא במקלו דהוי דרך חול ואיכא זילותא דיו"ט, ולא הרועה בתרמילו.

אין מוציאים אדם בכסא, בין איש בין אשה, ואם רבים צריכים לו מנון לבית המדרש לדרשה מותר, ואמר רב זריקא- ובלבד שלא יכתף, והיינו שלא ישאנו באלונקי' (שנותן זרועו על כתף חבירו וחבירו נותן זרועו על כתפו, והוא יושב בכסא על זרועותם, דמחזי כדרך חול ופרהסיא ולהלויך למקום רחוק יותר ממה שנושאים בידיהם את כסאו), רב נחמן התיר לישא את ילתא אשתו באלונקי' משום שהיא פתחה ליפול, וכן נשאו את אמימר ומר זוטרא באלונקי בגלל שהם פחדו, וי"א מפני דוחקא דציבורא שעומדים על רגליהם, והו טירחא דציבורא, ועי' הכיתוף היו מגיעים מהר למקומם.

ראית מומין והתרא אכילה

בבכור שנפל לבור

בכור בהמה שחורה הרי הוא קדוש וצריך להקריבו והוא נאכל לכהנים, ואם נפל בו מום קבוע נשחט ונאכל בכל מקום והוא מומן כהן. ובזמן הזה שלא לקריבו צריך לתת אותו לכהן והכהן יאכלנו אחרי שיפול בו מום קבוע. וצריך חכם מומחה שיראה את המום כדי להתירו. ולהלן יבואר האם מותר לראות מומי בכור ביו"ט ולהתירו, ואם מותר להעלותו מחבור, ומה הדין בדיעבד.

כ"ו: בכור שנפל לבור ביום טוב, **שיטת רבי יהודה** שמתור לראות מומין ביו"ט ולא הוי כיושב ודן דין ביו"ט, ולכן ירד מומחה לראות את המום אם הוא מום קבוע, כדי לדעת אם מותר לשחוטו, והיינו באופן שהמום היה מערב יו"ט, אבל אם המום נפל ביו"ט אסור, דרבי יהודה אית ליה מוקצה ואין להעלותו ע"י הערמה למר שודאי יש בו מום ולראותו אח"כ משום צער בעלי חיים (כדעת רבי יהושע שסובר שאם אותו ואת בנו נפלו לבור מעלה את הראשון כדי לשחוטו ואינו שוחט, ואח"כ מעלה את השני, ושוחט את איזה מהם שירצה), ואם עבר והעלה לא ישחוט אע"פ שהיה בו מום עובר ונעשה ביו"ט מום קבוע, כיון שהוא מוקצה, אי נמי משום שעבר והעלה.

שיטת רבי שמעון שאם רואים מומין ביו"ט משום שנראה כמתוקן, או דהוי כדן דין דאסור מדרבנן, ועל כן אף אם נפל המום מערב יו"ט, אם לא היה המום ניכר מערב יו"ט, והיינו שלא זראהו לחכם, אסור לרדת לראות את המום ואם התירו אין התרתו התר, ואין הטעם משום מוקצה, דר"ש לית ליה מוקצה.

ובברייתא איתא שבכור תם שנפל לבור, **לרבי יהודה הנשיא** (והיינו רבי, אבל רבי יהודה סתם הוא רבי יהודה בר אלעאי) ירד מומחה ויראה ואם זה מום יעלה וישחוט אפילו אם נפל בו המום היום, דלית ליה מוקצה בככור, דכל שעתא דעתיה עליה שמא יפול בו מום, ואם לאו לא ישחוט, והיינו שאם לא היה בו מום ועבר והעלה ואח"כ נפל בו מום לא ישחוט, קנס על שעלתו באיסור. ויש שאין גורסים בברייתא בכור תם, ואמר רבי יהודה הנשיא שאין להעלותו ע"י הערמה אלא ירד מומחה ויראה אותו, ואם ימצא בו מום שידוע שאינו מהיום יעלה וישחוט, ואם נפל בו מום היום אפילו אם העלה לא ישחוט.

ור"ש שאם מנסיא אומר שלפי ר"ש אם נולד בו מום מערב יו"ט אין רואין אותו ביו"ט לכתחילה אבל בדיעבד מותר מפני שאינו נראה כמתוקן שרחי היה קרוב להיות מתוקן, ולא היה מחוסר אלא ראת תכם, אבל אם המום נולד ביו"ט אסור אף בדיעבד מפני שהוא כמתקנו לגמרי. הגמ' מבארת שברייתא זו משובשת, והאמת דכתני רב אושעיא שאף בנולד בו מום מערב יו"ט אסור בדיעבד.

כ"ז: **נולד ומזמו** עמו לרבה בר רב הונא מותר לבדוק ביו"ט לכתחילה דאין בזה משום תיקון ומשום דין כיון שלא היה בחזקת איסור מעולם, ואיירי שהדינים יושבים שם וכדלהלן. ולרב נחמן אסור לבדוקו, ואם בדקוהו מותר בדיעבד.

מדיני מוקצה-

מוקצה לחצי שבת- דבר שלא היה ראוי לשימוש בבין השמשות, הרי הוא מוקצה אע"פ שכעת הוא ראוי, דמאן דאית ליה

מוקצה בעי הכנה מבעוד יום, כדכתיב "והיה ביום השישי והכינו". ודבר שהיה ראוי בבין השמשות, ונדחה, וחזר להיות ראוי- ללישנא קמא סובר רבא יש מוקצה לחצי שבת והדבר אסור, והא שהתירו בנולד ומזמו עמו אע"פ שהיה ראוי לשחיטה ואכילה אגב אמו (אף אם אין בו מום, דאין בכור קדוש אלא בלידתו דכתיב "אשר יולד") ונדחה כשנולד וחזר להיות ראוי כשנפל בו מום, איירי כשהדיינים היו כשנולד והתירוהו מיד כשפטרו את הרחם, אבל אם נולד בלא שהדיינים היו שם, כיון שנאסר עד שהגיעו הרי הוא מוקצה. וללישנא בתרא סובר רבא שאין מוקצה לחצי שבת. ובדבר שנגמר בידי אדם, כגון פולים ועדשים בזמן הבישול או קדירה בזמן הרתיחה מותר לכ"ע, שכיון שבידו לתקנם בו ביום הוא לא מקצה אותם מדעתו, והנדון במוקצה לחצי שבת הוא בגמורו בידי שמים ע"י חמה, שכיון שאין בידו לתקנם הוא מסיח דעת מהם.

פירות שהעלו אותם לגג כדי ליבשם- היה אוכל בענבים או בתאנים או שאר מיני פירות והותיר והעלה את המותר לגג ליבשם לא יאכל אא"כ הזמין, והיינו כשהם ראוים ואינם ראוים -שיש אנשים שאוכלים כך ויש שאין אוכלים כך, שע"י ההזמנה גילה דעתו שהוא מאלה שאוכלים ולא הוי מוקצה, אבל אם לא היו ראוים בבין השמשות לא מועילה הזמנה, דהוי כמזומן עצים ואבנים לאכילה, ואם היו ראוים א"צ הזמנה ומותר אע"פ שהבעלים לא ידע שהם היו ראוים, דמעיקרא לא הקצום אלא עד שיתייבשו.

כ"ז: **ראית מומין ביו"ט להלכה**- רבי זריקא או רבי ירמיה פסקו כרבי יהודה (שרואים מומי בכור ביו"ט), ורבי זירא אמר שמסתבר שהלכה כר"ש כיון שהברייתא הביאה דבריו בלשון חכמים.

השוחט בכור ואח"כ הראה מומו לחכם ר"י מתיר ור"מ אוסר, ורב יוסף תלה מחלוקת זו במחלוקת אם רואים מומים ביו"ט, דלר"מ ראית בכור שונה מראית טריפה שטריפה רואים אף לאחר מיתה, וה"ה שאין רואים מומין ביו"ט. ואביי דוחה שטעמא דר"מ משום קנס אטו מומין בדוקין שבעין, שבשם לכ"ע אסור לראות לאחר שחיטה משום שהדבר משתנה, ואם אדם אחר שחט את הבכור וסבר שהתירו מומחה מודה ר"מ שאפשר להראות מומו לחכם.

כ"ז: אסור להטיל מום בכבור בידים, וכן אסור לגרום לו מום (כגון ע"י נתינת שעורים מאחורי קוצים כדי שיכניס ראשו ויפול בו מום), דכתיב **עַל מוֹם** ורבי אמי אע"פ שלא היה רואה מומין ביו"ט, אם ראה לפני יו"ט היה מברר ביו"ט האם המום נפל מאיליו, שמפני שהישראל היה מטפל בכבור ג' חודשים ואח"כ נותנו לכהן, היו חשודים לגרום לו מום.

עוד מדיני מוקצה ביו"ט-

האם בהמה שמתה ביו"ט היא מוקצה- איתא בשבת שלר"ש מותר לחתוך נבילה לפני כלבים אם אף תנבלה בשבת, (וכן לחתוך דלועים לפני בהמה), ולר"י אם לא היתה נבילה מערב שבת אסור משום מוקצה. י"א שר"ש מתיר גם בבעלי חיים שהיו בריאים בבין השמשות ומתו, וי"א שזוהו ר"ש מודה שהם מוקצה ורק אם היתה מסוכנת בבין השמשות מותר. דעתנו עליה להאכילה לכלבים. וברמת קדשים שמתה ביו"ט ודאי אסורה גם לר"ש מפני שהיא אסורה בהנאה וטעונה קבורה, ואינה נפדית כיון שלפדיון צריך להעמידה לפני הכהן ולהקריבה. אי נמי משום שאין פודים קדשים להאכילם לכלבים, ואפילו למ"ד שפודים אין לעשות זאת ביו"ט, וממילא אינה ראויה ביו"ט.

חלה שנשטמאה ביו"ט אסור להזיזה ממקומה מפני שהיא אינה ראויה לכהן ביו"ט, דבאכילה היא אסורה, וכן אסור להסיק בה או לתתה לכלבו, דאין מבערים קדשים טמאים מן העולם ביו"ט, אפילו ע"י אכילת בהמה שזה צורך יו"ט, כדמצינו שאין מוליקים בשמן שריפה (-תרומה טמאה) ביו"ט למרות שהדלקת נו ביו"ט היא צורך אכילה ומותרת, דרחמנא אחשביה להבערת קדשים טמאים דכתיב "באש ישרף" הלכך מלאכה היא.

כמה דברים שאסרו חכמים ביו"ט

אסור למכור או לקנות בשבת וביו"ט (רש"י כאן למד את האיסור מהפסוקים בנתימא, ולהלן (ל"ז) ביאר רש"י שזה אסור משום דכתיב "ממצוא חפצך" או משא תתבו). וכן נאסרו דברים נוספים ביו"ט מחזי כמתקן או משום עובדין דחול או משום טירחה, וכדלהלן.

פסיקת מחיר ביום טוב- אסור לפסוק ביו"ט את מחיר הבהמה מפני שמקח וממכר אסור בשבת ויו"ט, אלא יאמר על בהמה אחרת זה כזה כדי שלמחרת ישימו את השניה וידוע כמה היתה שוה זו ששחטתה. וכן אסור לפסוק מחיר חלק מהבהמה, אלא יאמר שהוא לוקח חצי או שליש או רבע. וכן מותר לחלק את הבהמה לכמה בני אדם ולמחרת המוכר יפסוק להם דמיה.

כ"ח. ג' שיטות בדין שקילת בשר ביו"ט-

לרבי יהודה מותר לטבח המוכר בשר במשקל, שאסור לשקול במשקולת כדרך חול, אבל מותר לשקול בשר כנגד הכלי או הקופיץ כיון שזה שנינו מדרכו בחול, אבל כנגד חלק בשר אחר אסור.

חכמים אוסרים להשתמש במאזנים אפ'י להניח שם בשר כדי לשומרו מן העכברים, דמחזי שנותנו לשם משקל, אמנם אם אין המאזנים מנוחים על הטבעת שלהם מותר.

רבי יהושע מתייר אף לשקול מנה כנגד מנה.

בבכורות איתא ש(פסולי המוקדשין הנאתם להקדש ונמכרים באיטליו ונשקלים במשקלות, מפני שהרווח להקדש, חוץ ממעשר ופסח שהרווח להדיוט, וכן קדשים שנפדו במומנ א"ע"פ שעדיין מוקצת קדושה עליהם לאוסרם בגיהו ובעבודה, והגאים בהם מנשה חולין למוכרם באיטליו ולשקלם במשקולת, מפני שיש בזה רווח להקדש, מפני שפדייתם היא בשיעור מכירתם, ובאיטליו שכולם באים לשם לקנות בשר זה נמכר יותר ביוקר, חוץ ממעשר ובכור שאסור מפני שהם נאכלים במומן לבעלים ואינם נפדים במומם, ואם מוכרים את הככור בבית) שוקלים מנה כנגד מנה בככור, לרב יוסף מזה מבואר דהלכה כרבי יהושע דכהאי גונא לא משקל תוי, ולאביי אין להביא ראייה משם כלל ד"ל שגם לרבי יהושע בככור אסור משום בזיון קדשים, וי"ל שבככור גם לרבנן מותר דלא מחזי כעובדין דחול.

לטבח אומן שידע לשער משקל כנגד משקל בידיו אסור לשקול ביד, כיון שכך דרכו גם בחול, או במינם שמכניס בשר לתוך כלי מיוחד עם מיים, ויש שם סימנים לדעת כמה עלו המים ע"י הכנסת הבשר.

אסור לעשות בית יד (נקב לאחיהו) בבשר בכלי, אבל ביד מותר, ומותר לעשות סימן בצורת הבשר שלא יתחלף.

ה' שיטות בדין השחזה ביו"ט-

לתנא דמתני' אסור להשחיז במשחזת, אבל משחזיה ע"ג חברתה שזה שנינו מדרך חול.

רב הונא אמר שדוקא בשל אבן אסור שזה תיקון טוב ומחזי כמתקן בחול, אבל בשל עץ מותר.

רב יהודה מבאר שהכונה שבשל אבן דווקא בבא לחדדה שזה תיקון אסור, אבל אם בא רק להעביר שמנינותה מותר דאינו אלא כחדחה בעלמא, ובשל עץ אפי' לחדדה מותר.

לשון נוסף בשל עץ מותר רק להעביר שמנינותה ולא לחדדה, ובשל אבן אף להעביר שמנינותה אסור.

לשון נוסף להשיאה ע"ג חברתה מותר אף כדי לחדדה, ובמשחזת מותר להעביר שמנינותה.

לישנא בתרא מותר להשיאה ע"ג חברתה רק להעביר שמנינותה, אבל לחדדה ע"ג חברתה אסור.

לרבי יהודה שמותר ביו"ט אף מכשירי אוכל נפש מותר להשחיז ביו"ט.

לרב חסדא הלכה כרבי יהודה, וי"א שהלכה כרבי יהודה ומותר לכל אדם לעשות כך, ואין מורין כן לרבים כדי שלא יזלזלו אף באפשר לעשותו מבעוד יום, דאין ההתר אלא בנתקלקל ביו"ט או שהיה טרוד אתמול, וכן מצינו שרבא העביר סכין על פי הסל, ורבה העביר סכין על הפת הריחיים, ואמרו שכונותם להעביר שמנינותה, ובאמת כוננת היתה לחדדה. ואמרו רב יוסף שמותר להשחיז ביו"ט סכין שעמדה מחריפותה (שאניה חותכת היטב, אבל לא נפגמה), אם היא חותכת ע"י שדוחקים אותה.

כ"ח: ראיית סכין שחיטה ביו"ט- לרב מורי בריה דרב ביזנא מותר להראות סכין שחיטה לחכם ביו"ט, ורבנן אסרי דמחזי כעובדא דחול דאושא מילתא שהולך למכור בשוק, ורב יוסף אמר שת"ח רואה לעצמו בביתו סכין שלו דלא אוושא מילתא, ומשאל לאחורים.

מכשירי אוכל נפש ביו"ט- לרבנן אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, אבל מכשירי אוכל נפש אסורים דכתיב "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" -הוא ולא מכשיריו, ומ"לכם" ממעטים נכרי. ורבי יהודה מתייר אף מכשירי אוכל נפש, דכתיב "לכם" לכל צרכיכם, ומ"הוא" ממעטים מכשירים שאפשר לעשותם מערב יו"ט. ונ"מ במחלוקתם לענין השחזת סכין וגריפת תנור.

תיקון וטלטול שפוד ביו"ט- שפוד שנשבר ראשו לרבנן אסור לתקנו, ולרבי יהודה מותר. שפוד שהתעסק אסור לתקנו ביו"ט אפילו אם אפשר לתקנו ביד, מפני שאפשר להשתמש בו כמות שהוא והו טירחה שלא לצורך. שפוד שצלו בו בשר אסור בטלטול לפי שהוא מאוס וכבר נעשה צורך יו"ט, אלא שזמטו מלפניו מהר בגריחה וטלטול מן הצד ומניחו בקרן זוית, ולא יטלטלנו טלטול גמור, לרב הונא מותר דווקא כשיש עליו כזית בשר, ולרבינא מותר לטלטלו טלטול גמור אף בלא כזית בשר, כמו שמוותר לטקל קוץ המונח ברה"ר פחות פחות מד' אמות עד צידו הרה"ר כדי שלא יזקוק ממנו.

שפוד כניל, שפחות (-שיכול לכפות את אשתו לעשות בצמר אפילו אם הכניסה לו מזה שפחות, שהבטלה מביאה לידי זימה), וגומות שנחשבות כשיער לגבי גדלות יו"ט שהיא יכולה לעשות חליצה, דאין גומא א"כ היה שם שיער ונשר, הם מדברי רב מלכיו. אבל בלורית שאסור לגלח גוי ג' אצבעות סמוך לבלורית משום שמניחה לע"ז, אפר מקלה שאסור לתת על מכתו מפני שנראה ככתובת קעקע, וגבינה -איסור אכילת גבינת נכרים מפני שמהליקים פניה בשומן חזיר, הם מדברי רב מלכיא. ולרב פפא אף שפחות מרב מלכיא, דהדברים שנאמרו על משניות ובריייתות הם מרב מלכיא, והדברים שנאמרו על דברי האמוראים הם מרב מלכיו.

מכירה ומדידה ביו"ט

כפי שנתבאר לעיל חכמים אסרו מכירה ומדידה ביום טוב, ולהלן יבואר באיזה אופנים הדבר מותר.

אסור לומר לטבח תן לי בשר בדיני, אבל מותר לשחוט בלא לפסוק דמים והלוקחים יחלקו ביניהם.

כ"ט. מותר לבקש חתיכה בגודל מטוים.

מתני'- אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה, אבל לא במידה, ר"י אומר אם היה כלי של מידה לא ימלאנו.

לשמואל ת"ק אוסר רק כלי המיוחד למידה שמוּדעים ומוכרים בו, ומתייר כלי העומד למידה אם ישבו כלי המיוחד למידה, אבל עדיין לא מדד בו, ור"י אוסר גם כלי העומד למידה שכיון שהוא עומד לכך מחזי כעובדין דחול. ואף שלעיל (כ"ח.) התיר ר"י לשקול בשר כנגד הכלי או הקופיץ, התם אין הכלי או הקופיץ עומדים למידה, ורבנן אוסרים שם מפני שלפעמים שוקלים כך גם בחול, ומתירים כאן כיון שאין דרך לעשות כך בחול -דעדיין לא מדדו בכלי זה.

לרבא ת"ק אוסר רק להזכיר מידה ומתייר למלא כלי המיוחד למידה, ור"י אוסר גם כלי המיוחד למידה. ולפי דבריו לעיל (כ"ה.) איירי ר"י בכלי שאינו מיוחד למידה, ורבנן אסרו שם מפני שלפעמים שוקלים כך גם בחול, ומתירים כאן כיון שאין דרך לעשות כך בחול.

אבא שאול בן בטנית היה ממלא את המידות מערב יו"ט ונותנם ללקוחות ביו"ט, לאבא שאול היה עושה כך אף במועד מפני ביטול בית המדרש - שהיה חכם גדול ורבים היו באים לשואלו במידה במועד שרבים עסקים בתורה מפני שאינם טרודים במלאכה, והיה מומלא בילה כדי שיהיה כיום. וי"ג מפני בירווי המידות, שדרך היין להעלות רתיחות (בוטעה), ובלילה היה מברר מידותיו שלא ירתיחו. ולחכמים אף בחול מפני מיצוי המדות - שלא ישאר שמן בדופני הכלי. ואבא שאול בן בטנית וחבריו הביאו לגזברים שלש מאות גרבי שמן מבירוצי המידות, ולא הקדישום מפני שסברו שאינו שלהם, ואף אם יכלו להקדיש הא כתבי י"ב אינ ד' וכו' שונא גזל בעולה", ואמרו לה תמימים שאינם צריכים לעשות כך כיון שלא נתכוונו לגזול והלקוחות מוחלים מפני שאינם רוצים להתעכב, והחמירו על עצמם שלא להנות משל אחרים ועשו בהם צרכי רבים בורות שיחין ומערות כדי שיהנו מזה הבעלים, דכתינאי שמי שגזל ואינו יודע ממי גזל, יעשה בהם צרכי רבים.

אסור למדוד שעורים לבהמתו מפני שנראה כמווד לממור, אבל מותר למלא שעורים עם הכלי מידה -שלא בדרך מדידה שממלא בידו את הכלי, ולתתם לבהמתו.

מותר לנחתום (-מבשל קדירות) למדוד תבלין ולתת לתוך קדירתו כדי שלא יקדיח תבשילו.

לרב מותר לאשה למדוד הקמח לעיסה כדי לתת חלה בעין יפה - אחד מ"כ ד", וכשאינה יודעת כמה שיעור הקמח מקמצת ואומרת שאין כאן כ"ג הרבה, ולא שמואל הבא לשאול מורים לו שש אסור, אבל אין מוחלים במי שעושה כך.

כ"ט: יש מתירים לנפות קמח מנופה ביו"ט כדי ליפותו, דליכא טירחה וזה נראה לעין שזה פעם שניה, ואין זה כמרקד לבירו, וכן נהגו בנהרדעא, וי"א שרק בשינוי -הפיכת השלחן מותר, ויש אוסרים דאפשר לעשות זאת מאתמול, אבל אם נפל צרור לתוכו מותר, ואמרו לרבינא שרק להוציאו ביזו מותר, ואמרו רבינא שזה חמור יותר דהוי כבורר.

מותר לקנות לפי מנין. ובברייתא איתא שלת"ק לא יזכיר סכום מידה קב או קביים, ולרשב"א לא יזכיר סכום מקח -דמים.

המביא:

נשיאת משאות ביו"ט

כפי שנתבאר בפרק הקודם (כ"ה) יש דברים שאסרו חכמים ביום טוב משום שזה עובדין דחול וזלזול ביו"ט. ולהלן יבואר באיזה אופן מותר לישא משאות ואין בזה משום עובדין דחול.

ל' המביא כדי יין ממקום למקום בתוך התחום או ע"י עירוב לא יביאם כדרכו שלש או ארבע בסל או בקופה דנראה כמעשה חול לשאת משאות.

אם מביאים בשינוי כגון על כתפו אחת או שתים דמוכח שזה לצורך יו"ט, או לפניו ביזו מותר. והגמרא מביאה עוד דוגמאות לשינוי בנשיאת משאות (ע"י עץ מפוצל במקום על הכתף, ע"י שני בני אדם במוט במקום עץ מפוצל, לכסות בסודר).

השינוי צריך להיות להקל משאו, ולא להרבות בהילוך או בטירחה ביו"ט, או לכל הפחות שלא להרבות טירחה.

אם א"א לשנות כגון שיזמן הרבה אורחים וצריך להביא הרבה יחד מותר להביאם כדרכו.

נשים הממלאות מים לא משנות, כי אם ימלאו בכלים קטנים ירבו בהילוך, ואם ימלאו בכלים גדולים ירבו במשוי, ואם יכסו שמא יפול ותבוא לטלטלו, או שמא תקשור בקשר חזק שזה בא מלאכה, או שמא תבוא לידי סחיטה.

המוליך את התבן להסך או לבהמה לא יפשיל את הקופה לאחוריו שה גנאי ליו"ט, שנראה כמתכוין למלאכה רבה או להוליך למקום רחוק כדרך חול, אבל להביא ביזו מותר.

מתי אין להוכיח, משום מוטב שיהיו שוגגים- להו"א רק באיסורים דרבנן אמרינן הנח להם לישראל מוטב יהו שוגגין ואל יהו מזידין, ולכן אין להוכיח על דברים מסוימים שהורגלו בהם ולא יחזרו בהם, (כגון אין מטפחים ידים זו לזו, לצורך שיר (או בגלל אבל) ואין מטפפים כף על ירך, ואין מוקדים ברגל, גזירה שמא יתקן כלי שיר. ואיסורו שישבה בפתח המבוי שמא יפול לו חפץ למחוך למבוי ויבוא לטלטלו שכיון שאינו ברה"י מקורה אין לו הכר בין רה"י לרה"א, ואפי' באיסורים דאורייתא אמרינן הכי (תוספת יו"ה"כ שצריך להתחיל להתענות מעבוד יום, דכתיב" ועיניתם את נפשותיכם בתשעה".

איזה עצים אינם מוקצה ומותר להסיק בהם ביו"ט

כפי שיש איסור מוקצה בשבת כך יש איסור מוקצה ביום טוב. אמנם דבר העומד לשימוש ביו"ט אינו מוקצה אף אם אסור לעשות דבר זה בשבת, ולכן לענין הסקה עצים וכדומה העומדים להסקה אינם מוקצה, ולהלן יבואר מה נחשב עומד להסקה ואינו מוקצה, ומה אינו עומד להסקה והוא מוקצה.

שימוש בתבן או בעצים שבמוקצה להסקה- לתנא דמתני' מותר ליטול בתחילה מערימת התבן להסק, א"ע"פ שלא זימנה מבעוד יום ולא היה רגיל להסיק בה, והיינו כר"ש דלית ליה מוקצה, ומ"מ אסור להשתמש בעצים שבמוקצה (-הרבה שאחורי הבתים, שאין נמננים ויוצאים בה תדיר, ונותנים שם דברים שאין דעתו ליטלם עד זמן מרובה) המיוחדים לבנין שדמייהם יקרים, משום דבמוקצה מחמת חסרון כיס מודה ר"ש, וי"א דקאי כר"י דאית ליה מוקצה, ומה שמותר להתחיל ערימת תבן איירי בתבן שנורקב שאינו ראוי למאכל בהמה, ואינו ראוי לבנין מפני שיש בו קוצים ואינו יכול לגבלו בידיו וברגליו, והוא עומד להסקה.

ל' נטילת עצים מן הסוכה-

אין נוטלים עצים מן הסוכה בפסח או בעצרת משום סותר אף אם הדפנות עבים ויש בהם הרבה קנים, שכיון שביטל אותם לסכך יש איסור סתירה בכל מעט שנוטל מהם, אבל עצים המונחים סמוך לדפנות שלא נארגו עם הדופן (ואף שבסכך אסור גם באינו ארוג, שאני סכך שאין דרכו להיות ארוג), או אגודות קנים שבסכך, מותר, שכיון שלא התיר את מה שאוגד אותם רואים שלא ביטלם לסכך אלא כוונתו להנצינם שם. ור"ש מתייר.

הגמרא שואלת שהרי יש בזה משום סותר. ולכן הגמרא מעמיידה בסוכה שנפלה, שבוזה הסוכה עצמה אסורה משום מוקצה, כיון שבבין השמשות היה אסור לקחת משם מינום סותר, אבל מה שמקור לטוכה שאין בו איסור סתירה אינו מוקצה, ור"ש מתייר לקחת גם מהעצים שהיו בסוכה עצמה, דלית ליה מוקצה, כמו שר"ש מתייר מותר השמן שבנר ובקערה, ואף ששם יושב ומצפה שייכבה הנר כיון שהוא יודע שסוף הנר להכבות, הכא נמי מותר רק בסוכה רעועה שהוא מעלה בדעתו שתיפול, שמאתמול דעתו עליה, אבל לת"ק כל דבר שאינו ראוי בבין השמשות לא אומרים שדעתו עליו.

ומטוכה בהג הסוכות אסור ליטול מפני שהיא אסורה בהנאה אפילו בחול המועד, דכתיב "חג הסוכות שבעת ימים לד' " -כשם שחל שם שמים על החגיגה (-שלמי חגיגה משהוקדשו) לן חל שם שמים על הסוכה, ואף שבדברים התלויים בסוכה לנוי שהם אסורים עד מוצאי יו"ט האחרון, אם התנה לפני יו"ט ואמרו אינו בודל מהם כל בין השמשות מועיל התנאי, שאני עצי סוכה שחלה עליהם קדושה בבין השמשות כיון שבעל כרחו הוא בודל מהם בבין השמשות משום איסור סותר.

אתרוג שיחדו ליום אחד לרב מותר לאוכלו אחר שיצא בו דלא הוקצה אלא למצוותו ולרב אסי מותר למחר דכיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי למוליה זימא, ולא דמי לטוכה דאסורה כל שבעה, דשאני אתרוג שהלילות אינם בכלל המצוה.

נטילת עצים מהשדה או מהקרפף-

ל"א. לתנא דמתני' מותר להביא עצים תלושים מתוך התחום מהשדה דווקא אם הם מכונסים מערב יו"ט, שגילה דעתו שהוא רוצה להשתמש בהם ואינם מוקצה, ומקרפף שהוא משתמר ומוקף מותר להביא גם ממופורים, מפני שלא הקצה דעתו מהם. ובברייתא איתא שרשב"א לא נתלקו ב"ש וב"ה אלא אם מותר להביא עצים מהמפוזרים שבקרפף או מהמכונסים שבשדות, אבל מהמפוזרים שבשדות לכי"ע לא מביאים, ומהמכונסים שבקרפף לכי"ע מביאים. ודעת שמואל שדעת תנא דמתני' שהוא רשב"א דברייתא היא דעת יחידי, אבל לרבנן וכן הלכה אין מביאים עצים אלא מן המכונסים שבקרפף.

עלי קנים וגפנים אסורים אף במכונסים כיון שדרכם להתפזר ברוח ומיילאי אין האדם סומך דעתו לקחת מהם, ואם מונח עליהם כלי מערב יו"ט כדי להכביד עליהם מותר.

מה נחשב קרפף- לרבי יהודה כל שסמוך לעיר ממש, אם אף אין לו פותחת. ולרבי יוסי אם יש לו פותחת מותר אפי' אינו סמוך אם הוא בתוך תחום שבת -בסופו, ואם הוא סמוך מותר אפי' אין לו פותחת. והלכה כרבי יוסי.

ל"א: איזה קורות מותר לבקע ביו"ט- אין מבקעים עצים מן הסואר של קורות (-קורות המושכבות לראץ ועומדות לבנין). ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט, מפני שאינם מוכנים לשימוש ביו"ט, וקורה שנשברה ביו"ט אף שעשוי היא עומדת להסקה כבר נעשית מוקצה בבין השמשות, אבל מבקעים מקורה שנשברה בערב יו"ט.

באיזה אופן מותר לבקע קורות ביו"ט- אף מקורה שנשברה מערב יו"ט אין מבקעים בקרדום (כמין כלי אומנות המשתמש לחיתוך לצורך עשית אופק, ויש קרדום העשוי כעין כלי לעיבוד עצים גדולים וצד אחד ציר יותר מהצד השני) ובמגרה (מסור שהוא כעין מלא מפינות) ובמגל -גרון קטן או מזמרה עם ידית קצרה ולהב כפוף), וטעם האיסור באלו הוא משום שהם כלי אומן, ונראה כעושה מלאכה. אבל בקופיץ (-סכין של קצבים, ויש שעושים צד אחד דומה לסכין של קצבים והשני דומה לקרדום) מותר. ליישנא קמא גם בקרדום מותר לבקע בצד הזכרות שמבקעים בו עצים, דאינו דומה למלאכת אומן, ובקופיץ שכולו זכרות מותר משני הצדדים. וללישנא בתרא והיינו במקום שהיו עושים לקופיץ זכרות ונקבות בקרדום אסור משני הצדדים מפני שכולו נקבות, ובקופיץ מותר דווקא בצד הזכרות.

נטילת פירות מבית שהיה סתום בערב יו"ט

אסור לסתור בית בשבת או ביו"ט, ופירות הנמצאים במקום שיש איסור סותר להגיע אליהם היו הם מוקצה. ולהלן יבואר מה הדין שאיסור הסתירה הוא מדרבנן, האם הם מוקצה, והאם איסור סתירה דרבנן הותר לצורך אוכל נפש.

בית שהוא מלא פירות ונפחת מסוואו ביו"ט, מותר ליטול ממקום הפחת ואין הפירות מוקצים מחמת איסור, דארייר באופן שאין איסור דאורייתא ברוצאת לבנים מהבית, וכדמצינו שטבל נחשב מוכן לשבת כיון שאם עבר ותיקנו מתוקן.

ר"מ מתיר אף לפחות בעצמו, והיינו דווקא באבנים המסודרות זו על גבי זו ואינם מחוברות, דמחוברות אסור משום סותר, והתר זה הוא דווקא ביו"ט, דכיון שהאיסור הוא מדרבנן, התירוהו בשביל שמחת יו"ט. שהרי אוכל נפש מותר ביו"ט, אבל בשבת אסור אף באינם מחוברות, משום שמוקצה, שכיון שסידרם גילה דעתו שהוא מוקצה אותם לבנין, (אמנם) אבנים שנשארו מהבנין ולא סידרם מותר לטלטלם בשבת כיון שהם ראויים לשבת עליהם ולכך הם עשויים).

בנין וסתירה בחותמות שבקרקע ושבכלים

לדלות פתחים הקשורים בחבלים ובאים לפותחם בשבת או יו"ט, יש לזון אם יש איסור מתיר פתיחת הקשר, ואם יש איסור סותר בפירוק וחיתוך החבלים, בשבת וביו"ט, בפתיח קרקע או בפתיח כלים, וכדלהלן.

חותמות שבקרקע כגון דלתות של פתחי בורות ומערות הסגורים בקשרי חבלים, או שבכלים, מותר להתיר את הקשר בין בשבת בין ביו"ט, דאינו קשר של קיימא כיון שהוא עשוי להתיות תמיד.

לשמואל חותמות שבקרקע אסור להפקיע (-לפרק את קליעת החבל) או לחתוך את הקשר מפני שיש בזה איסור סותר, כיון שהבנין הוא בקרקע, ובכלים מותר, בין בשבת בין ביו"ט, דאין בנין בכלים.

ובברייתא תנא שחותמות שבקרקע ביו"ט מותר להפקיע ולחתוך ובשבת אסור, ומבואר שלא בזה איסור סתירה דאורייתא, ובשבת אין האיסור אלא מדרבנן. ומבואר דלא כשמואל. ואין לומר שהברייתא כר"ם שמתיר לפחות בית סתום מלא פירות ביו"ט, ושמואל סובר כרבנן שאוסרים, דאיתא בברייתא שרבנן מודים לר"ם. לשמואל מותר ביו"ט להפקיע ולחתוך חותמות שבקרקע (ובשבת אסור).

ל"ב, הגמ' מבארת ששמואל סובר כברייתא אחרת שסוברת שחותמות שבקרקע אסור להפקיע ולחתוך בין ביו"ט בין בשבת, וחותמות שבכלי בשבת אסור וביו"ט מותר. ומה שברייתא זו אוסרת בשבת, הא מני ר' נחמיה היא דס"ל שאין כלי ניטל אלא דרך תשמישו, וכיון שסכין מיוחד לאוכל ולא לחותמות אסור, וא"כ אין האיסור משום סותר, דאם יכול להפקיע או לנתק ביזו מותר, והאיסור הוא רק בכלי המיועד לשימוש אחר, ואף שצמינו שר' נחמיה אוסר בזה אף ביו"ט (דס"ל) שאין מסיקים לא בכלים כגלי-כני, ולפי ששברי כלים משום נולד, ולר"ש מסיקים גם בשביר כלים, ולר"א מסיקים רק בכלים כיון שמותר לטלטלם, אבל כלים שנשברו ביו"ט הם מוקצה, ואף שהם ראויים להסקה, אתמול לא היו ראויים לכך), תנא דברייתא זו סובר שלא אסר ר' נחמיה אלא בשבת, דשאני שבות דשבת משבות דיו"ט.

דברים האסורים ביו"ט משום עשית כלי

עשית כלי אסורה בשבת משום מלאכת מכה בפטיש, ואיסור זה לא הותר ביו"ט לצורך אוכל נפש. ולהלן יבואר אלו דברים אסורים ביו"ט משום עשית כלי.

עשית נר- לתנא דמתני' אין פוחתין את הנר ביו"ט, והיינו לתחוב אגרופו לתוך העיגול של חרס, אע"פ שעדיין הוא טעון צירוף בכבשן כדי לחזקו ולהקשותו, מפני שהוא עושה כלי.

לרב יוסף מתני' כר"ם הסובר שכלי חרס מקבל טומאה משנגמרה מלאכתו -חקיקתו, (כיון שהוא ראוי לקבל בו איזה דבר, ואף בנר חזי להניח בו פרוטות), אבל לרבי יהושע שאינו מקבל טומאה עד שיצרפו בכבשן, אין בזה משום עשית כלי.

וללישנא בתרא מתני' כר"א בר צלום הסובר שאלפסין חרניות (-קעורת של בני עיירות שאינם מוקפידים על כליהם ואוכלים בהם בשביל לפני שחלקק ונתערף בכתבון) אינם מסיקים בכלים טומאה באהל המת או במשא הזב קודם שעשה להם בית קיבול, מפני שלא נגמרה מלאכתם,

ומבאר שאם עשה להם בית קיבול מוקבלים טומאה, דהחקה מחשבתם כלי, ולת"ק אין מוקבלים טומאה באהל המת דבעינן בזה בית קיבול, דכתיב "וכל כלי פתוח", וכן לכל טומאת מגע, אבל מוקבלים טומאה במשא הזב שהוא מטמא כלי חרס בהסתר, וכיון שחסטת הוא מבוחץ א"צ שיהיה לו תוך, וסובר ת"ק שכיון שמשתמישים בהם כמות שהם היו כלי.

עוד מבואר בברייתא שלת"ק אסור לעשות ביו"ט אלפסין חרניות, ורשב"ג מתיר.

אין עושים פחמים ביו"ט מפני שזה כלי לצורפי זהב, ואף לצורך יו"ט והיינו להזיע קודם שאסרו חכמים להזיע אסור, דאילו לרחיצה פשיטא שאסור שהרי גזרו שלא לרוחץ אפילו בחמין שהוחמו מבעוד יום, כ"ש שמעולם לא הותר לחמם מים.

ל"ג: תיקון פתילה ביו"ט- אין חותכין את הפתילה לשניים דפתילה נמי נחשבת כלי להדלקה, שהיא צריכה עשיה ותיקון, ורבי יהודה מתיר לתת ב' ראשיה בשתי נרות ולחותכה באור באמצע, דלא מוכח שמונתו לתקוני מנא, אבל בלאו הכי אסור לחותכה באמצע אפילו באור. ומותר למחוט את הפתילה ביו"ט, והיינו להסיר את מה שמחשיך את האור. ואין גודלים פתילה לכתחילה, ואין מהבהבין אותה באור, אבל מותר למעכה ביד מפני שזה תיקון כלאחר יד, או לשרותה בשמן.

עשירי בבל שאינם מסייעים לעניים יורדי גיהנום הם. וכל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם וכל שאינו וכו'.

ג' חיהים אינם חיים, המצפה לשלחן חבירו, ומי שאשתו מושלת עליו, ומי שיסורים מושלים בגופו, ויו"א אף מי שאין לו אלא חלוק אחד שאינו יכול לכבסו והכנינים מעצרים אותו, אבל ת"ק סובר שאפשר לעיין בבגדיו ולפלותם מן הכנינים כשהוא לבוש בהם.

אין שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות בו דג מליח שלא ישרף הדג, משום דקא מתקן מנא.

תיקון תנור ביו"ט- אין גורפין תנור וכיריים אם נפל לתוכו אבנים או טיה, דמתקן מנא הוא, ואתיא כרבנן שאוסרים מנשירי אוכל נפש. ובגמרא איתא שאם א"א לאפות אא"כ גורפו מותר, והיינו כר"ז שמתיר מנשירי אוכל נפש. ורב חייא ורבא התירו כדי שהמאפה לא יחרך. ומותר לכבש -ליישר את האפר והעפר כדי שלא יגע בפת. אסור לטוח את התנור ביו"ט מפני שגיבול טיט הוא תולדה של לישא, אבל בעפר מנחר פרת מותר אם עשה בו סימן מאתמול, וכן מותר לטוח את התנור באפר דלא בר גיבול הוא.

אין מקרבים ב' חביות כדי להושיב עליהם את הקדירה והאש דולקת ביניהם, שנראה כבונה ועושה אהל, אבל אבנים של בית הכסא מותר לצדדם, ואף שיש איסור בונה גם בבנית איצטבא, כיון שמדאורייתא אין איסור אלא בבנין של קבע, ורבנן אסרו אף בבנין עראי שאינו עומד להתקיים, משום כבוד הבריות לא גזרו רבנן.

מדורותא (-הסק גדול שעושים לפני שרים כדרך בנין, שעושים כתלים מוד' רחות ומניחים עצים למעלה), **ביצ'ים** (שמניחים ביצים גדולות על כלי חלול על הגחלים), קדירה (שמנשיבים אותה על ע"ג שני חביות) **מיטה** (של שרים שמפורקים ומחזירים אותה), וחביות (שמסדרים באוצר אחד על גבי שנים), מותר להניח למעלה ואח"כ בצדדים למטה, אבל לא להיפך, כדי שלא יעשה זאת בצורה של בנין.

טלטול עצים ביו"ט

לרבי יהודה אסור לטלטל עצים ביום טוב, אם אינם כלי, ועצים העומדים להסקה י"א שמוותר לטלטלם רק לצורך הסקה ולא לצורך אחר, ור"ש דלית ליה מוקצה מתיר להשתמש גם בעצים שלא זימנם להסקה מערב יו"ט (אא"כ הם מוקצים מחמת סחרון כ"ס), וכן עצים העומדים להסקה מותר להשתמש בהם גם לתשמש אחר, וכדלהלן.

ל"ד, אין סומכין את הקדירה או את הדלת בבקעת, לפי שלא ניתנו עצים אלא להסקה ולכן לתשמש אחר זה מוקצה, ור"ש מתיר דלית ליה מוקצה.

אין מנהיגים את הבהמה במקל בה"ר ביו"ט, ור"א בר"ש מתיר, ואין טעמו משום דס"ל כאביו ר"ש דלית ליה מוקצה, דבזה גם לר"ש יש לאסור מפני שנראה שלוקחה לחינגא שהוא צריך להוליכה הרבה ממוקם למקום, כגון למזכרה. ולהי"א טעמא דה"ק משום שאין משתמשים בעצים שלא נעשו כלי מערב יו"ט, דלא ניתנו עצים אלא להסקה.

חזרא (-ענף עץ חז שראוי לתקועו בצלי כעין שפוד) רב נחמן אסר שכיון שלא עשא לכלי מבעוד יום היה מוקצה, ורב ששת שרי. ללישנא קמא נחלקו ביבש, לר"נ לא ניתנו עצים אלא להסקה, ולרב ששת אין הבדל בין לצלות בו לבין לצלות בגחלתו, אבל ברטוב שאין ראוי לטלטלו אפילו להסקה לכו"ע אסור. וללישנא בתרא נחלקו ברטוב לר"נ אסור משום שאינו ראוי להסקה, ולרב ששת מותר משום שזה ראוי להסק גדול, אבל ביבש לכו"ע מותר. ולהלכה יבש מותר רטוב אסור, והיינו למאן דאית ליה מוקצה, אבל אנו פוסקים כר"ש בין לענין מוקצה בין לענין דבר שאין מתכוין.

אסור לקחת אוד (-שפוד לחתית גחלים) מדיר העצים, (דלא ניתנו עצים אלא להסקה אא"כ נעשה כלי מבעוד יום). ואוד שנשבר אסור להסיקו ביו"ט, מפני שמסיקים בכלים ואין מסיקים בשברי כלים, והיינו כר"ז דאית ליה מוקצה.

מותר לזרוק את בני המעיים לחתולים אפילו לרבי יהודה, דכיון שהם מסריחים אם ישיארים עד מחר, מאתמול דעתו עליהם לתתם לחתול. להר"א לרבי יהודה אסור לתתם לחתול כיון דמערב יו"ט היה העוף לאכילת אדם, ומוכן לאדם לא היה מוכן לכלבים, ולאדם אינו ראוי כיון שאין דרך בני אדם לאכול בני מעים ביו"ט כיון שיש להם הרבה מה לאכול.

נטילת קיסמים לחציצת השיניים ולהדלקה- לרבי אליעזר נוטל אדם קיסם משלפניו בבית לחצוץ בו שיניו, או לגבב קיסמים קדים וקשים מן החצר ולהדליק בהם, דכל מה שבחצו מוכן הוא, וכן מותר לקחת מהחצר ולחצוץ שיניו. ובלבד שלא יעשה צבורים צבורים, דמחזי שאוסף לצורך מחר, ור"ש מתיר, דקדירתו מוכחת עליו. ולחכמים כדי לחצוץ שיניו מותר ליטול רק מאבוס של בהמה, דדבר המוכן לאכילה נחשב מוכן לכל צורך, ולהבערה מותר לגבב משלפניו, אבל מן החצר אסור, שכיון שהם דקים וזה טירחה לקוששם, מאתמול אינם עומדים לכך, וכן אסור לקחת משלפניו לחצוץ בו שיניו דלא ניתנו עצים אלא להסקה.

דברים האסורים ביו"ט משום תיקון כלי או מוליד או טירחה או מראית העין

אסור מדאורייתא לעשות כלי ביום טוב, ולפעמים הדבר אסור מדרבנן מפני שאינו תיקון גמור, וכן אסור חכמים להוליד דבר חדש ביו"ט מפני שזה דומה לעשית מלאכה חדשה (רש"י כ"א). ויש דברים שאסרו חכמים ביו"ט משום שזה טירחה יתירא, או שזה טירחה שלא לצורך יו"ט, או שנראה לרואים שהוא עשה מלאכה ביו"ט, וכדלהלן.

ל"א: קטימת עצים- אוכלי בהמה כגון קש ועלי קנים והיינו עצים רכים אין בהם משום תיקון כלי ומותר למלוול ולתקן קש של שיבולים בשבת כדי לחצוץ בו שיניו, ועל כן עצי בשמים רכים מותר לטלטלם כדי להריח בהם ולהניף בהם לחולה ולמוללם ולהריח, וכן מותר לקוטמם ולהריח, אבל קשים שאינם ראויים למאכל בהמה אסור לקטמם כדי להריח. שמא יקטמנו לחצוץ בו שיניו שהוא עושה כלי וזה איסור דאורייתא. ואם קטמם פטור דאינו לשם כלי אבל אסור, ואם קטמם לחצוץ שיניו או לפתוח בו את הדלת, לר"א בשבת בשוגג חייב חטאת, וביו"ט במזיד לוקה, אבל לרבנן אף לחצוץ שיניו אינו אסור אלא מדרבנן דקטימה אינה תיקון מעליא אלא כלאחר יד (אא"כ מחתכו וממתקו בסכין), וכד' להריח מותר לכתחילה, וכן התיר רב יהודה לחתוך חתיכות מעץ של בשמים תלוש, אע"פ שאפשר לעשות ממנו בית יד.

שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוון לעשות כלי, ובמוסתקי (חבית שבורה שדיבקו שביחה והיא רעועה) מותר אף לר"א שיון שהיא רעועה אין חשש שיכיון לעשות כלי, (ויעשה נקב קטן ככל שיוכל.

הדלקת אש חדשה ביו"ט- אין מוציאים אש מן העצים אם מהאבנים העפר הרעפים ומהומים, משום דקא מוליד ביו"ט.

ל"ד: ליבון רעפים ביו"ט- אין מלבינים רעפים חדשים באור כדי לצלות בהם. י"א מפני שצריך לבודקם אם אינם נשברים מחמת חום ההסק, ואם ישברו נמצא שטרח שלא לצורך, וי"א מפני שצריך להקשותם וזה עשית כלי.

שחיטה ביו"ט של עוף שיש בו ריעותא- עוף שדרסו עליו או שטרפורו בכותל או שרצצתו בהמה והעוף מפרכס ואינו יכול לעמוד ושהה מעת לעת ושחטה כשרה, וי"א שצריכה בדיקה שמא נשברו רוב צלעותיה או נשברה השדרה ונפסק החוט שלה או אחד משאר מיני טריפות, (אבל קודם מעת לעת אפילו ע"י בדיקה אינה טריפה שמא נתפרקו אבריה ואין רושם ניכר בה, וקים להו לרבנן שבתריפה כזו אינה חיה מעת לעת, אבל בשאר טריפות חיה עד י"ב חודש). ואם מותר לשוחטה ביו"ט, לטעם הראשון הנ"ל אסור דמחזקינן ריעותא וצריך לבודקה, ולטעם השני מותר.

אחד הביא אור בשבת והשני עצים והשלישי הניח הקדירה (חדשה שנתגנים אותה על האור להקשותה), וחייב כמו בליבון רעפים. ויש שנהגים שלא לבשל בקדירה חדשה) והרביעי מים והחמישי תבלין והשישי הגיס כולם חייבים, המביא גחלת חייב משום מבעיר, שבוהלכת הגחלת היא מתלבנת מרוח הליכתו, מנכים העצים לאור חייב משום מבעיר, הנותן מים והנותן תבלין והמגיס חייבים משום מבשל. ואם עדיין האש לא דולקת רק המדליקה חייב.

מותר לטלטל תנור וכיריים חדשים וכ"ש ישינים, כיון שהם ראויים להניח דבר בתוכם, אבל אסור לסוכם בשמן ההליקא או לצתנחם, או לשפשפם במטלית, ואסור לצננם במים צוננים אלא כדי לאפות ביו"ט.

מותר למלווג ברותים ראש ורגלי הבהמה ולהבהם באור, אבל אסור למרוח חרסית אדמה או סיד להסיר שערם כדרך מעבדי העור, או לגזוז השערות במספרים דמחזי שהוא צריך לשיעור.

אסור לגזוז ירק מהעלים הרקובים או הכמושים שלו במספרים שבהם גוזזים אותו מהקרקע על דחוי סבר שליקטס היים.

מותר לתקן קונדס ועכבותי- מיני ירקות שיש טורה בתיוקם, ומותר להסיק לאפוחת בפורני ולמחם מים באנטיכי, ואסור לאפוחת בפורני (-תנורים גדולים שפיהם צבידים) חדשה, שמא תישבר בגלל שהיא חדשה ונמצא טורח שלא לצורך.

אסור לנפוח במפוח דמחזי כאומן העושה מלאכה, אבל בשפופרת מותר. אין מתקנים את השפוד ואין מחדדים אותו ודלא כרבי יהודה, אי נמי נפגמם מערב יו"ט ודברי הכל.

אסור לשבור קנה כדי לצלות מליח דכל דבר עשוישים כדי להשתמש בו הוי תיקון כלי, אבל מותר לשבור אגוז בתוך מטלית, ואין חוששים שהמטלית תיקרע, ואפילו תיקרע לא אכפת קן, זהו זה קודע על גנות לתפוח.

הזמנת פירות לאכילה בשבת-

לרבי אליעזר עומד אדם על המוקצה (פירות ראויים ואינם ראויים, שצריך להזמין לפני יו"ט והזמנה מועילה להם) **ערב שבת בשביעית** דפטורה ממעשר (דכתיב "ואכלו אביזני עמך ויתום יתאכל חית השדה" מה חיה אוכלת בלא מעשר אף אדם אוכל בלא מעשר), ואינו מחויב אלא הזמנה, וה"ה במעושר שלא שבסתמא אין רגילים לעשר לפני גמר מלאכה, ואומר **מכאן אני אוכל למחר** והוי הזמנה דיש ברירה.

ולחכמים צריך לרשום עם סימן ולומר **מכאן ועד כאן** דאין ברירה.

להלן יבוארו כמה דינים בדין חיוב מעשר שהגמרא דנה בהם לפי משנה זו.

מה קובע על פירות חיוב מעשר

מן התורה אין טבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית לאחר שנגמרה מלאכתו, והפירות יכנסו דרך פתח הבית. ומדוברגן אסור לאכול אכילת קבע ללא מעשר גם לפני הזמנים הנ"ל, ואכילת עראי מותרת, ובשבת אסור לאכול לפני מעושר אף לפני ראיית פני הבית, ופירות שייחדום לאכילת שבת אסורים גם במוצאי שבת.
עוד צמינו שתרומה ומקח קובע למעשר, ויש מחלוקת אם הם קובעים גם בדבר שלא נגמרה מלאכתו או לא. וכדלהלן.

ל"ד: חיוב מעשר בפירות שבחצר- השוטח תאנים בחצירו ליבשם, בניו ובני ביתו אוכלים מהם אכילת עראי ללא מעשר, דאין חצר קובעת למעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.

חיוב מעשר בפירות העומדים לאכילה בשבת- תינוקות שהטמינו תאנים בשדה או בגינה מערב שבת לאכילת שבת ולא עישרום, אסור לאוכלם במוצאי שבת ללא מעשר, דאף שאין טבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית או החצר, שבת קובעת למעשר, דכתיב "וקראת לשבת עונג" לפימרא שאכילת שבת היא חשובה ועראי שלה הוא קבע, והוי ייחדם לאכילת שבת, ודבר שלא ייחדו לאכילת שבת, בשבת אסור לאוכלו מפני שזו אכילת קבע, אבל במוצאי שבת מותר. ותאנים זה דבר שנגמרה מלאכתו, אא"כ חשב לעשות מהם קציעות או גרוגורות.

לרב נחמן שבת קובעת למעשר אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

הגמ' רוצה להוכיח מדברי חכמים הנ"ל לענין הזמנת פירות לאכילה בשבת, ששבת קובעת למעשר אפילו בפירות שלא נגמרה מלאכתם, דלכן המשנה מדברת בשביעית, דבשאר שנים בשבת חל חיוב מעשר, (בהו"א הראיה היא מדברי ר"א, אמנם למסקנה פשוט שר"אף שבת קובעת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו, כמו שתרומה קובעת כבה"ג וכדלהלן, והנזון הוא לפי חכמים). והגמרא דוחה את הראיה שלא שבת קבעה אלא דיבורו "מכאן אני אוכל למחר" קבע דאחשבה במה שקראה אכילה, ומה שהמשנה דיברה בשבת אתא לאשמועינן שטבל נחשב מוכן לשבת ואינו מוקצה מחמת איסור כיון שמדאורייתא מותר לעשר בשבת, דאם עבר תיקנו מתוקן.

ל"ה. קביעות למעשר ע"י טבילה במלח, ובדבר שאינו מחזיר

את מה שנשאר- הנוטל יזיתים מן המעטן שמיניחים שם יזיתים כדי שאח"כ יהיה קל יותר להוציא מהם את השמן, טובל אחת בלבל ואוכל בלי מעשר, דיטבול במלח אינו קובע כשאוכל אחת אחת. אבל אם טבל במלח י' יזיתים חייב במעשר. ולרבי אליעזר אם המעטן טהור והוא טמא חייב במעשר, דכל דבר שמותרו אינו חוזר לאחר אכילתו קובע למעשר, (והיזיתים שבמעטן אלו שנגע בהם ממש טמאים, אבל להחזיר את היזיתים שנטמאו אינו יכול, מפני שהם מתערבים עם הטהורים והשמן יהיה טמא), אבל אם המעטן טמא והוא טמא פטור, מפני שהוא מחזיר את המותר למעטן ומעיקאר נטלם כדי לאכול רק מעט ולהחזיר את מה שישאר.

הפריש תרומה מפירות שלא נגמרה מלאכתם, לר"א הוקבעו למעשר ואסור באכילת עראי. ולחכמים לא הוקבעו למעשר.

היה אוכל אשכול וסתם אשכול לא נגמרה מלאכתו דהוא עומד לדריכה, ונכנס מגינה לחצר, לרבי אליעזר יצא חוץ לחצר ויגמור מפני שהוא לא ייחד את הענבים לאכילת שבת, משא"כ בתאנים דלעיל, ולרבי יהושע לא יגמור דסבר חצר קובעת גם בדבר שלא נגמרה מלאכתו. וכן אם חשכה שבת, לר"א מותר לגמור במוצאי שבת אבל בשבת לא יגמור דשבת קבעה למעשר, ולרבי יהושע לא יגמור.

שיטת רבי יוחנן ששבת ותרומה וחצר ומקח אינם קובעים למעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.
ודלא כהלל הסובר ששבת קובעת גם בדבר שלא נגמרה מלאכתו, שדפליגי עליה כל דורו.
ודלא כרבי יעקב שסובר שחצר קובעת גם בדבר שלא נגמרה מלאכתו, אלא כרבי יוסי כרבי יהודה שהחלוק עליו.
ודלא כר"א שאוסר אכילת עראי בפירות שהפריש מהם תרומה, אלא כרבנן.
ודלא כת"ק הסובר שמקח (כגון המחליף פירות עם חבירו) קובע למעשר אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו, אלא כרבי יהודה.

רוב עמי הארץ מעשרים והפרשה מדמאי היא חומרא. ומעשרים דמאי מעם הארץ אפי' בדבר שלא נגמרה מלאכתו, והיינו שאף שלא היה גמר מלאכה דינם כדין דמאי שא"צ להפריש מהם תרומה, דלא נחשדו עמי הארץ על תרומה, דקסבר האי תנא שיש עמי הארץ שמעשרים קודם גמר מלאכה, ומייה הנהוגת היא. ותלינן בה לקולא.

משילין:

הצלת פירות מפני הפסד בשבת ויו"ט

חכמים תיקנו שגם דברים שמותר לעשותם ביו"ט אסור לטרוח בהם, ויש אופנים שהותר לטרוח בהם ביו"ט משום הפסד, וכדלהלן.

הצלת פירות שלא יפסדו מהגשמים- משילין פירות (ח-סיים ושעורים הנמצאים על הגג) דרך ארובה ביו"ט כדי שלא יפסדו מהגשמים, ודווקא להפלים דרך הארובה שהיא פתח בתקרה מותר, דליכא טירחא ותירא, אבל להגביה את הפירות ולהשליכם אסור משום טירחא. ובשבת אסור.

איזה לשון נקטה במשנה להפלת הפירות-

יש ששונים במתני' משילין, מלשון "כי ישל יזיתך" שהיזיתים יפלו לפני שיגיעו לבישול.

יש ששונים משחילים, כדתנן שבכור שחול זה מום, ושחול היינו שנשמטה יריכו (וכן כסול והיינו שאחת מירכותיו גבוהה מחברתה זה מום, ומומים אלו קראים בתורה "שרוע" שאחד מאבריו גדול מחבירו).

יש ששונים משירין, כדתנן שאסור לגזר לחוף ראשו באדמה מפני שזה משיר את השיער.

יש ששונים משחירים, כדתנן שהשחור (תער-, שהוא מוריד את השיער, והבית יד שלו אינו מחובר ומפריקים אותו לפעמים) זוזג של ספרים שהתפרקו מקבלים טומאה מפני שכל חלק ראוי למלאכה בפני עצמו.

יש ששונים מנשירים, כדתנן מי שנשרו כליו במים מהלך בהם והם מתביישים והולכים ואינו חושש שיחשדוהו שכביסם, אי נמי כדתנן איזוהו לקט זה הנושר בשעת קצירה.

כמה פירות מותר להשיל דרך הארובה- בשבת איתא שמופנים ד' וה' קופות מפני האורחים שזימן לאכול ואין להם מקום להסב, ומפני ביטול בית המדרש - שאין לתלמידים מקום לשבת, אבל לא יגמור את האוצר. הגמ' מוסתפקת אם גם כאן מותר ד' וה', או שדווקא בשבת מותר משום שהשבת היא חמורה ולא יבואו לזלזל בה, או משום שיש שם ביטול בית המדרש, משא"כ כאן דאיירי ביו"ט שהוא קל ויש חשש שיזלזלו בו, ואין ביטול בית המדרש אלא רק הפסד ממון. אסור. וכן י"ל שבמתני' מותר יותר מוד' וה' קופות, וגם מותר לפנות הכל אע"פ שבשבת אסור לגמור את האוצר אפילו אם יש בו רק ד' או ה' קופות שמא יבוא להשוות גומות, דשאני הכא דאיכא הפסד ממון. תיקו.

ל"ו. באיזה אופן אסור להציל את הפירות- עוד מסתפקת הגמרא אם מה שאסר רב נחמן להשיל מגג לגג אפילו אם שני הגגות שווים בגובהם, וכן הא דאיתא בברייתא שאסור לשלשלם בחבל בחלונות ולהורידם דרך סולמות מדגות וה"ה ככש, האם זה אסור אף בפנינו אוצר בשבת, או שבשבת מותר מפני ביטול בית המדרש. תיקו.

כיסוי מפני הדלף- במתני' איתא שמותר ביו"ט לכסות כלים או כדי יין וכדי שמון מפני הדלף -גשמים הנוטים מן הגג, ואף שזה טירחא שלא לצורך יו"ט, התיירו חכמים משום הפסד. לרבי יצחק מותר לכסות רק דבר הראוי לטלטול בשבת, כגון יין ושמן הראויים לאכילה (אף שזה הפסד מועט משא"כ פירות שהם מריקים), או לבנים ואבנים המתורים בטלטול (לבנים שנשארו מבניה שראוי לשבת עליהם, אבנים מקורזלות הראויות ליהת הכסא), אבל מוקצה (כגון פירות שאינם ראויים לאכילה או שיהם טבל, או לבנים המסודרות זו על גבי זו ומוקצים לבנין) אסור לכסות, דאין כלי ניטל אלא לדרך בניצוד ולעולא מותר אף לכסות דבר מוקצה.

פורסים מוחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת מפני החמה והגשמים ובלבד שלא יתכוון לצוד- לרבי יצחק מותר לכסותה רק אם יש בה דבש, או שיש בה חלות שחישב עליהם ומכסה לצורכם, ואם אין בה חלונות אסור משום צד אף לר"ש הסובר דבר שאין מתכוון מותר, דמודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות, אלא איירי שיש בה חלונות וקאמר ובלבד שלא יסתום החלונות, וקמ"ל שיש איסור צידה בדבורים, ולא נימא שרק דבר שבמינו ניצוד אסור.

ל"ז: נותנים כלי תחת הדלף בשבת ואם נתמלא הכלי מותר לשופכו ולחזור ולהניחו אפי' הרבה פעמים. ולרבי יצחק שאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל, מותר לתת כלי רק תחת דלף הראוי לשימוש כגון שהוא צלול וראוי לבהמה.

גרף של רעי ועביט של מי רגלים מותר להוציאם לאשפה, וכן מותר להוציא דבר מאוס (כגון עכבר) ללא כלי, וכשמחזיר את הכלי לא יחזירו הכלי אלא עם מים דלא התייר להוציא אלא משום כבודו.

לשמואל אין עושים גרף של רעי לכתחילה. ורבה התייר לאבוי להכניס את מיטתו ליד הריחיים שירד עליהם דלף כדי שיוכל לסלקם משם, ונפל הבית, ואמר אביי שזה מפני שעבר על דברי שמואל.

אלו דברים אסורים ביו"ט כמו בשבת

להלן יבוארו הרבה דברים שאסרו חכמים לעשותם בשבת מטעמים שונים, וגם ביו"ט אסרו חכמים לעשותם, דאין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

כל דבר שאסור בשבת מדברי סופרים, בין שהוא שבות ואפי' הוא רשות שיש קצת מצוה לעשותו ואפי' הוא מצווה, אסור לעשותו ביו"ט, והדברים דלהלן אסורים ביו"ט וק"ו בשבת, ואין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

דברים האסורים משום שבות כגון האיסור בשבת לעלות לאילן, גזירה שמא יתלוש שזה איסור דאורייתא של קוצר, והאיסור לרכב ע"ג בהמה, גזירה שמא יחתוך זמורה, (ולא שמא יצא חוץ לתחום שכיון שאינו מהלך בגליו אינו רואה סימני התחומין, דא"כ שמע מינה דתחומין דאורייתא דאי מדוברגן אין אסורים בגלל זה דבר אחר), והאיסור לשוט על פני המים, גזירה שמא יעשה חבית של שייטים (-כלי העשוי מנוגמא ארוג בצורת חבית ארוכה, ולומדים בה לשוט), והאיסור לטפח ביד ולספק על ירך ולרקד בגלל לשמחה או לשיר, גזירה שמא יתקן כלי שיר ומוצא עושה כלי, אסורים גם ביו"ט.

דברים האסורים משום רשות כגון האיסור לדון, (וחשיב רשות היכא דאיכא עדדיף מיניה), והאיסור לקדש (וחשיב רשות היכא שכבר יש לו אשה ובנים שני זכרים לב"ש או זכר ונקיבה לב"ה, שאין לו כ"כ צמות פריה ורביה, אמנם יש בזה קצת מצוה כדכתיב "בבוקר זרע את זרעך וערעב אל תהי ידך"), והאיסור להלוץ (וחשיב רשות היכא דאיכא גדול ומצוה שגדול האחים יבם דכתיב "והיה הכבוד"), וטעם אסורים אלו הוא שמא יכתוב פסק דין בדיינים, ושטר אירוסין לקידושין, ושטר חליצה לחולצת, וכתובה ליבמה, אסורים גם ביו"ט.

ל"ח. דברים האסורים משום מצוה- כגון האיסור להקדיש או להעריך או להחרים גזירה משום דמי למקח וממכר שמוציא מרשותו לרשות הקדש, ומקח וממכר אסור מן המקרא דכתיב "למנוצא חפצך", אי נמי שמא יבוא לידי כתיבת שטרי מכירה, ולא הוי גזירה לגזירה דכולה חדא גזירה היא, והאיסור להגביה תרומות ומעשרות, אף כדי ליתנם לכהן בו ביים שאינו ניכר שכונתו לתקן את הטבל, ד"ל שכונתו משום שמחת יו"ט לכהן הצריך לתרומות ומעשרות, (אמנם עיסה שנילושה היום מותר להפריש ממנה חלה ביו"ט ולתת לכהן), אסורים גם ביו"ט.

אותו ואת בנו שנפלו לבור וא"א לשחוט את שניהם היום, לר"א יעלה את הראשון וישחוט אותו, והשני יעשה לו פרנסה במקומו כדי שלא ימות. ולרבי יהושע יעלה את הראשון ע"מ לשחוטו ולא ישחוט, וחוזר ומערים ומעלה את השני, וישחוט אחד מהם.

לעיל במתני' איתא שבינו"ט מותר להשיל פירות דרך ארובה ובשבת אסור, ובמתני' מבואר שכל האסור בשבת אסור אף ביו"ט. ואין לומר שזה תלוי במחלוקת ר"א ורבי יהושע בדין אותו ואת בנו, דדילמא ר"א אוסר רק בגלל שאפשר בפרנסה, ורבי יהושע מתיר רק בגלל שאפשר בהערימה דהרואה אומר שהראשון שהעלה היה כחוש והשני טוב יותר, ולא יבואו לזלזל באיסור יו"ט. ורב פפא מבאר שמתני' כב"ש שאסרו להוציא לרה"ק קטן לולב ספר תורה, דלא הותרה הוצאה שלא לצורך, וגורו לאסור לטטול שלא לצורך אפילו במקום הפסד ממון, ומתנני' דלעיל כב"ה שהתירו הוצאה שלא לצורך מדאורייתא, וממילא רבנן לא אסרו לטטול, ואף שבי"ש לא אסרו אלא הוצאה ולא טלטול, הרי כל טלטול אסור משום הוצאה, ומה שלא גזרו על טלטול כלים ואוכלים, מפני שלא יוכלו לעמוד בזה לבטל עונג שבת ושמחת יו"ט.

תחומין בהמה וכלים

כשם שאסור לצאת בשבת מחוץ לתחום אלפים אמה ממקום שביתתו של האדם (בעיר, או במקום שהתיי שם עירוב תחומין), כך אסור גם ביו"ט, וכשם שאסור לאדם לצאת מחוץ לתחום, כך אסור להוציא את כליו ובעלי החיים שלו וכדומה מחוץ לתחום,

הבהמה והכלים כרגלים הבעלים ואסור לאדם להוציאם מחוץ לתחום של הבעלים, ואם הבעלים עירב לצד מסוים, זה גם התחום של בהמותיו וכליו.

ל"ט: המוסר בהמתו לבנו או לרועה במתני' איתא שהרי הם כרגלים, והגמרא שואלת מדברי רב דוסא או אבא שאול (וכן הלכה) שהמוסר בהמה לרועה הרי היא כרגלי הרועה אפילו אם מסרה לו ביו"ט, והגמרא אומרת שי"ל שמתני' כרבי דוסא ואיירי שיש בעיר ב' רועים, דאז הרי היא כרגלי הבעלים כיון שאינם יודעים מי מהם יהיה הרועה, אבל ברועה אחד הרי היא כרגלי הרועה דכל העיר מעמידים בהמתם ברשותו, ודעתם שתקנה הבהמה שביתה אצלו.

הלוקח בהמה מערב יו"ט לרבי דוסא או לאבא שאול (וכן הלכה) אע"פ שלא מסרה ביו"ט הרי היא כרגלי הלוקח.

שניים ששאלו חלוק בשותפות מבעוד יום הרי החלוק כרגלי שניהם לחומרא.

שניים שלקחו חבית ובהמה בשותפות לשמואל חבית ובהמה כרגלי שניהם לחומרא, לרב חבית מותרת לכל אחד להוליכה למקום שבינתו, ובהמה אסורה ואינה מותרת אלא למקום ששניהם הולכים. הגמ' שואלת שהרי דין זה תלוי אם יש ברירה, ואם יש ברירה אף בהמה מותרת, ואם אין ברירה אף חבית אסורה שיש לומר שהחלק שאחד קיבל

היה ראוי לחבירו וקנה שבידת חבירו בין השמשות, ואם בהמה אסורה משום שב' החלקים ינקי' מהדדי ומשחיתה ינק כל אבר מחבירו ולא שייך לברור תיאטר בהתמה אף בטלטול משום מוקצה, (דאנו סודי שכל אחד הקצה דעתו מחלקו של חבירו). ורב שתק. ולענין הלכה, לרבי הושעיא יש ברירה ומותר בין בחבתי בין בבמה, והלכה כדבריו, ולריו"ח אין ברירה ושניהם אסורים.

ברירה - לרב אושעיא בדאורייתא אין ברירה, וכגון לגבי טומאה שהדין שאם יש מת בבית ויש לבית הרבה פתחים כולם טמאים (דינים אלו נתבאר לעיל י.), ואם נפתח אחד מהם רק הוא טמא, אם חשב להוציא את המת באחד הפתחים או בחלון שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים, לב"ש מחשבה כזו מצילה את שאר הפתחים רק אם חשב לפני שהמת מת, ולב"ה אם המחשבה היתה אחרי שכבר מת המת זה מציל על שאר הפתחים לגבי מכאן ולהנא, אבל למפרע לא דאין ברירה לומר שקדם שימות המת דעתו להוציאוי בפתח זה. ובדרבנן יש ברירה כגון לעיל לגבי תחומין.

ולריו"ח אין בדאורייתא אין ברירה -האחים שחלקו לקוחות הם ומחזירייהם זה לזה ביובל ולא אמרינן שבחלוקה הוברר שזה מה שכל אחד ירש וירושה אינה חוזרת ביובל, וכן בדרבנן אין יכול לערב בשני צידי העיר ולהתנות שיחול רק העירוב למקום שיבוא החכם ומגן שהחכם נמצא בזמן בין השמשות בתוך אלפים אמה לבית המדרש, או שהחכם בתוך ד' אלפים אמה והיה מכיר אילו או גדר לסוף אלפים אמה ואמר שבייתי תחתיו, ולא אמרינן שהוברר למפרע איה עירוב קנה לו בבין השמשות, דדילמא לא היה דעתו של החכם בבין השמשות לבוא לרוח זו, וא"כ כבר בא החכם ואינו יודע לאיזה פד הוא בא, דאין השמיעה למחר לאיזה פד הוא בא אלא גילוי מילתא בעלמא.

לְיָחַד. כלים המיוחדים לאחד מן האחים שבבית הרי אלו כרגליו, ושאינם מיוחדים הרי אלו כרגלי כולם לחומרא.

שור של פטם שמפטם שוורים למכור הרי הוא כרגלי הקונה אפי' אם הוא בן עיר אחרת והגיע לכאן ע"י עירוב, דמאתמול העמידו ברשות הקונה.

שור של רועה שמוגדל בהמות שלו ופעמים מוכר מהם לשכניו ומכיריו הרי הוא כרגלי בני עירו אלפים אמה לכל רוח, אלא הוא עירב לרוח אחת, דמאתמול העמידו ברשותם כיון שהם רגילים לקנות ממנו, אבל אינו כרגלי בני עיר אחרת, כיון שאינו מפורסם כמו פטם ששיכורו בני עיר אחרת לקנות ממנו.

השואל כלי מחבירו מערב יו"ט אע"פ שלא מסרו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל, ואם שאל ביו"ט כרגלי המשאיל, ואע"פ שרגיל השואל לשאול ממנו, דמשא ושאלנו איש אחר.

ביטול ברוב לענין איסורים ממונות ותחומין

איסור שהתערב בהתר מין בשאינו מינו בטל ברוב, ולחכמים אף מין במינו בטל ברוב. הגמרא דנה למה לא אומרים ביטול ברוב לענין איסור תחומין

האשה ששאלה מחברתה ביו"ט תבלין לקדייתה ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן לחומרא, דכבר קנו התבלין והמלח שביתה אצל בעליהם. ולרבי יהודה מים בעיסה עבה שאין רוטבו יכר או מלח סדומית שהיא דקה מאד (כדמצינו שמים אחרונים חובה מפני מלח סדומית, ומבואר שהיא דקה מאד ונדבקת ביד ואינה ניכרת) אינם מעכבים את הבעלים על שאר התבשיל או העיסה מוללת, מפני שאין בהם ממש, ורק מים בעיסה רכה, או מלח איסרתוקנית אינם בטלים.

האמוראים בארץ ישראל שאלו למה תבלין מים ומלח לא בטלים ברוב העיסה.

לח"ת: רבי אבא התפלל לפני שעלה לארץ ישראל שיאמר דבר שיתקבל והוא לא יתבייש, והוא ענה להם וכי מי שנתערב קב חיטים של חבירו בתוך ו' קבין שלו יכול לאכול הכל, והיינו ששם הבעלים של המים והמלח אינו מתבטל. (ואיירי שהשאלה היתה ביו"ט, שכבר חלה שביתת הבעלים בבין השמשות).

אותם חכמים גיחכו על תשובתו, ואמר רב אושעיא שהטעם שתשובתו אינה נכונה הוא שכמו שלא הביא דוגמא כמין בשאינו מינו, כיון שלר"י זה בטל ברוב וס"ל שיכול הבעלים של הרוב לאכול את הכל, א"כ לרבנן גם במינו בטל ברוב.

רב ספרא טען שכמו שהבורר צרורות מגורנו של חבירו חייב לשלם לו דמי חיטים אע"פ שלקח דבר שאינו שוה ממון, כיון שחיסר ממידת החיטים ואין דרך לבורם אלא למכור הכל יחד, הכא נמי אין המים והמלח בטלים, דדבר שיש בו חיוב ממון אינו בטל ברוב.

אביי דוחה שבגורן הוי ממון שיש לו תובעים, משא"כ בעיסה שמצד הממון אין לה תביעה שהרי השאילה את המים ומלח עד אחרי יו"ט, ורק איסור שביטת יש כאן, ויתבטל המיעוט ברוב.

ושאל רב ספרא שגם דבר שיש לו תובעים בטל ממנו שם ממון להתבטל ברוב, כפי שאנו רואים מהדין שאמר רב חסדא שנבילה בטילה ברוב שחוטתה ואין המוגע בהם טמא. והיינו שגם לרבי יהודה שמין במינו אינו בטל, הכא חשיב מין בשאינו מינו, מפני ששחוטתה לעולם לא תתיר בה טהרה אלא בטמא אגב ובטמא (וצריך שהרוב לא יוכל להיות כמו המיעוט), אבל שחוטתה אינה בטילה בבנילה לומר שמי שנגע שם הוא טמא בודאות ושרפים על נגיעתו תרומה, מפני שנבילה יכולה להיות שחוטתה כשהיא מסריחה ואינה ראויה לגר, וחשיב מין

במינו, ושם הרי גם אם יש לנבילה בעלים היא בטילה. ואם תאמר שנבילה שיש לה בעלים אינה בטילה, הכל הרי לרבי יוחנן בן נורי גם חפצי הפקר קונים שביתה והמוצאם יכול להוליכם אלפים אמה לכל רוח ממקום מציאתם, ואינו מוליכם למקום שעירב לשם, ומבואר שיש להם חשיבות בלי בעלים, ולכן אף שאין מי שתובע את התבלין והמלח אינם בטלים.

ואמר אביי שאין לדמות איסורא לממונא, שאע"פ שממון אינו בטל להיות המיעוט קנוי לבעלים על הרוב, איסור בטל, וא"כ נשארת שאלת חכמי ארץ ישראל למה איסור תחומין אינו בטל.

ולכן מתרצת הגמרא שמה שהתבלין והמלח אינם בטלים, לאביי הטעם גזירה שמה תעשה עיסה בשותפות וכל אחת מהשותפות תוליכה למקומה. לרובא שאני תבלין ומלח דעבידי לטעמא, ולא פליגי, אלא כל אחד אמר טעם אחר (אביי ביאר דין עיסה ורבא ביאר דין קדירה). ולרב אשי שאני התם דהוי דבר שיש לו מתיירין שימולים ההולוכה למחר או לאוכלה היום כאן.

תחומין ודינים נוספים בגחלת ושלחבת

הגמרא ממושיכה לעסוק בדיני תחומין, ומבארת מה הדין בגחלת ושלחבת, ואגב זה מביאה הגמרא חילוקי דינים נוספים בין גחלת לשלחבת.

לְיָחַד, דיני גחלת-

תחום שבת של הגחלת כתחומין של הבעלים.

גחלת של הקדש מועלֵין בה -הנהגה ממונה מביא אשם, ושל ע"ז אסורה בהנאה.

המוציא גחלת לרה"ר חייב.

המדיר הנאה מחבירו אסור בגחלתו.

דיני שלחבת-

שלחבת כגון שהדליק נר בשלחבת חבירו מותר להוליכה לכל מקום ואין לה תחומין.

שלחבת של הקדש אין מועלֵין בה להביא קרבן מעילה, לדית בה ממשא, אבל אסורה בהנאה מדרבנן, ושל ע"ז מותרת בהנאה דכיון שהיא מאוסה בדלים ממנה ולכן לא גזרו בה, ואף שגם מהקדש בדלים, מ"מ מע"ז בדלים יותר.

המוציא שלחבת בפני עצמה לרה"ר, כגון דאדייה אדווי -שדלקה ברה"ר סמוך לרה"ר ונפח בה והוציאה לרה"ר פטור, אבל שלחבת שהוציאה בקיסם חייב אף אם אין בקיסם שיעור הוצאה (כדי לבשל ביצה שהיא קלה להתבשל יותר מושרא הוביצי, והיינו ביצת תרנגולת), ולאביי איירי שסך כלי בשמן יהודילוק, שהוא חיוב אף אם אין בכלי שיעור הוצאה (לרבי יהודה כדי ליתן בין פיצים לחבירו קורות עץ שעושים מהם פתחים או הלונות, וכשיש רווח ביניהם מניחים שם תחיקת חרס), אבל בקיסם אינו חייב מפני שהוא קטן וממחר להכתוב, אי נמי רבותא קמ"ל שאפילו בחספא שאינה נאחזת בו כ"כ חשבי הוצאה.

המודר הנאה מחבירו מותר בשלחבתו.

תחומין במים

הגמרא מבארת היכן מקום שביתת מים לענין תחומין, במים של יחיד או של רבים או של הפקר.

בור של יחיד והמים מכונסים כרגלי היחיד.

הנרות המשוחים (-זורמים, כסתם נהרות) ומעיינות הנובעים ואין יוצאים ממונות נביעות, הרי הם כרגלי כל אדם ואין להם שביתה לא במקומם ולא כרגלי הבעלים או הממלא, אלא כל אדם מוליכם כרגליו, דכל מידי דנייד לית ליה שביתה.

בור של אנשי העיר כרגלי אנשי אותה העיר אלפים אמה לכל רוח חוץ לעיבורה של עיר.

בור של עולי בבל שמוצא באמצע הדרך עבור עובדים ושבים, ועשאום בני הגולה לשנות בעלותם, כרגלי הממלא כיון שהמים הם הפקר והפקד נקנה בהגבה, ואם בא אחר ושאל מהמים הרי הם כרגלי הראשון, וליה לית דרבי יוחנן בן נורי דאמר חפצי הפקר קונים שביתה במקומם, ולא אמר שהמים כרגלי כל אדם, דס"ל יש ברירה להתמיר ואמרינן שהוברר שמאתמול היו ראויים לאותו אדם וברשותו הם.

ואם מילא ונתן לחבירו ומתחילה מיילאם לצורך חברו לרב ששת כרגלי הממלא, ולרב נחמן כרגלי חבירו דנעשה שלוהו, הגמ' מבארת שלכו"ע הבור הוא הפקר -דנימא שלא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפים בו, שהרי רב נחמן סובר שאין ברירה וכדמוכח לקמן, וא"כ אם היה שותפות היו המים כרגלי הממלא) ונחלקו בדין מגביה מציאה לחבירו דאף שלדברי שניהם חבירו לא קנה (דאיתא בב"מ שלרב נחמן המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחריהם.) מ"מ נחלקו אם המגביה קנה, רב נחמן סובר שהוא לא קנה כיון שלא התכוון לקנות לעצמו, וממילא חבירו יקנה במשיכה כשיקבלם ממנו ודעתו לקנותם, (ורק ביד המגביה שיכול לזכות בהם לעצמו לא קנה חבירו), ולכן הרי הם כרגלי מי שמילאו עבורו, ולרב ששת המגביה קנה, ולכן הרי הם כרגלי הממלא.

לְטַט: האומר הריני עליך חרם המודר אסור בשל המדיר דכוונתו שממונו יהיה הקדש על המודר. הרי אתה עלי חרם והיינו שממון השני יהיה עליו כסתם חרמים שהם לזכר הבית המדיר אסור בשל המודר דאדם יכול לאסור על עצמו ממון חבירו, דכתיב "לא יחל דברו". הריני עליך ואתה עלי שניהם אסורים, ומותרים בשל עולי בבל שהפקידום לכל ישראל, ולא נתנהו שיהיו שותפים ויכולו לאסור זה על זה, כגון הר הבית הלשכות והעזרות ובור של אמצע הדרך, ואסורים בשל אותה העיר שהם דרים זה שזה שותפותו וזה

אסור מפני חלקו פז זה, כגון הרחוב בית הכנסת ובית המרחץ, טעם ההתר בשל עולי בבל הוא מפני שהבור של הפקר, אבל אם היה הבור שותפותו, הרי אם יש ברירה ה"ל דמותריים, דכל אחד ממלא משלו, אבל אם אין ברירה אסורים.

דיני שותפות בירושה לענין חיוב קלבון ומעשר בהמה - אחים שותפים בירושת אביהם, כשהם חייבים בקלבון -מעה קטנה שצריכים להוסיף כשנותנים מחצית השקל, מפני שלפעמים היו מחלפים את חצאי השקלים במטבעות גדולות וצריכים לשלם עבור ההחלפה, ואף שנים שנותנים יחד שקל שלם צריכים לתת שני קלבנות שלא לפחות מהנותנים מחצית השקל, אבל אם שנותן שקל שביל שני בניו די שיתן קלבון אחד. ואחים שחלקו ירושה וחזרו ונשתתפו חייבים בקלבון, ובאופן זה הם פטורים ממעשר בהמה, דשותפין פטורים ממעשר בהמה. (ואין הטעם משום שלקוחות פטורים ממעשר בהמה, דרק ולדות לקוחם פטורים, אבל בהמות לקוחות שילדו חייבים), וכשהם חייבים במעשר בהמה והיינו לפני שחלקו שהירושה היא בתפוסת הבית פטורים מן הקלבון כאילו היה אביהם קיים שממונם אחד ופטורים יחד. ואמר רב ענן שכל זה שבטל מהם לאחר חלוקה שם תפוסת הבית זה דווקא אם חלקו גדיים כנגד טלאים באותו שוין, שאז בטל שם יירושה והרי הם כללקוחות, וכשחזרו ונשתתפו הרי הם כשותפים רגילים, אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים שכן צריכים לעשות בירושה אומרים שהוברר שכל אחד קיבל מה שהגיע לו משעה ראשונה ועדיין שם יורשים עליהם, וכשחזרו ונשתתפו חזרה תפוסת הבית למקומה. ולרב נחמן אפילו בגדיים כנגד גדיים לא אומרים שהוברר שזה חלקו משעה ראשונה, דלית ליה ברירה.

עוד בדיני תחומין

מי שהיו פירותיו בעיר אחרת אסור לבני העיר שעירבו להביא לו מפירותיו, וא"כ הוא עצמו עירב לאותה העיר.

מַי שזימַן אורחים מעיר אחרת והם באים אליו ע"י עירוב, אסור להם לקחת אחרי הסעודה לערים ממה שנתן להם, וא"כ זיכה להם מנותיהם ע"י אחר מערב יו"ט, דזיכן לאדם שלא בפניו.

המפקיד פירות אצל חבירו לרב הרי הם כרגלי מי שהפקידו, ולשמואל כרגלי המפקיד.

הגמ' מבארת שמחלוקת זו אינה תלויה במחלוקת רבי ורבנן במכניס שור או קדירות או פירות לחצר חבירו ברשותו שלרובן קיבל בעל החצר שמירה דבהו שאמר לו להכניסם כוונתו לקבל שמירה, ולרבי לא קיבל שמירה, ולרב הלכה כחכמים, ולשמואל הלכה כרבי, ונימא שברשות מי שהם לענין שמירה הם ברשותו גם לענין תחומין. אלא מחלוקת זו היא בין לרבי בין לרבנן, דטעמא דרבי משום שבסתמא אינו מקבל שמירה, והכא הרי קיבל שמירה. וטעמא דרבנן משום דניחא ליה שהשור יהיה ברשות בעל החצר כדי שאם יזיק את בעל החצר הוא לא יתחייב לשלם, אבל בפירות לא ניחא ליה שיהיו ברשות חבירו. ולדברי רב במקרה לעיל שאדם שפירותיו בעיר אחרת עירב לאותה העיר, חל העירוב דווקא ביחד להם קרן זוית שהשאיל לו את ביתו וממילא הם ברשות המפקיד, אבל כאן משמשם הנומיר וקיבל שמירה הרי הם כרגליו, ובזיכה את המנות לאורחים ע"י אחר מערב יו"ט הוי כמייחד קרן זוית דכל מה שזיכה זה כדי שיהיו ברשותם לענין שביתה, ואב"א אם זיכה א"צ יחוד.

רב חנן בר חנילאי תלה בשר בעיברא דדשא בבית מארחו שהיה בעיר אחרת ועירב לבוא לאותה עיר, ואמר לו רב הונא שאם תלה בעצמו יכול לקחת הבשר, אבל אם הקצב תלה עבורו אסור. רב חנן הבין שהטעם משום תחומין, והגמ' דוחה שמשום תחומין גם אם הם תלו הבשר כרגליו, ששור של פטם שהוא כרגלי הקונה, ועוד ולהלכה כרבי דוסא שמוסר בהמה לרועה, ויש רק רועה אחד בעיר, הרי היא כרגלי הרועה, וכ"ש הכא שתלו זאת עבורו, ועוד דנתן בהמהו והכלים כרגלי הבעלים וכיון שתלו לצורכו הרי הוא הבעלים, אלא הטעם משום שאם הם תלו אין לו סימן בבשר והוא מסיח דעתו ממנו ואסור לפי רב משום בשר שנתעלם מן העין, דאסור אפילו אם הוא תלוי בבית הישראל, לשון אחר משום מוקצה.

כדאי להשקות את בהמה לפני שחיסתה כדי להקל על הפשטת העור.

אלו בהמות אסור לשחוט ביו"ט - בהמות מדבריות אסור לשוחטם ביו"ט משום מוקצה, אבל בייתות מותר. לתנא דמתני' בייתות לנות בעיר ויוצאות והועות חוץ לתחום וחוזרות ללון בתוך התחום, ומדבריות לנות באפר, שיוצאות בפסח לרעות ונכנסות ברביעה ראשונה -במרחשוון, ולרבי אלו ביתות הם, אלא מדבריות היינו שאינם נכנסות ליישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, ואף שרבי אמר שאין מוקצה לר"ש אלא רגוגרות וצימוקים בלבד שהיו ראוי לאכילה והאדם בודים, דאינם ראויים לאכילה עד שיתייבשו, (אבל פצעילי תמרה אינם מוקצה (לרש"י היינו תמרים שאינם מתבשלים באילן לעולם, ותולשים אותם מהאילן ומכניסים אותם כלים העשויים מכפות תמרים ושם הם מתייבשים, וכיון שיש שאוכלים אותם כך אינם מוקצה), בהמות אלו הם כרגוגרות וצימוקים. ואב"א רבי אמר מה הדין לר"ש, אבל רבי עצמו אית ליה לרבי מוקצה, ואב"א רבי לדבריהם דרבנן קאמר שאלה הם ביתות אבל לדבריו אף במדבריות אין מוקצה.